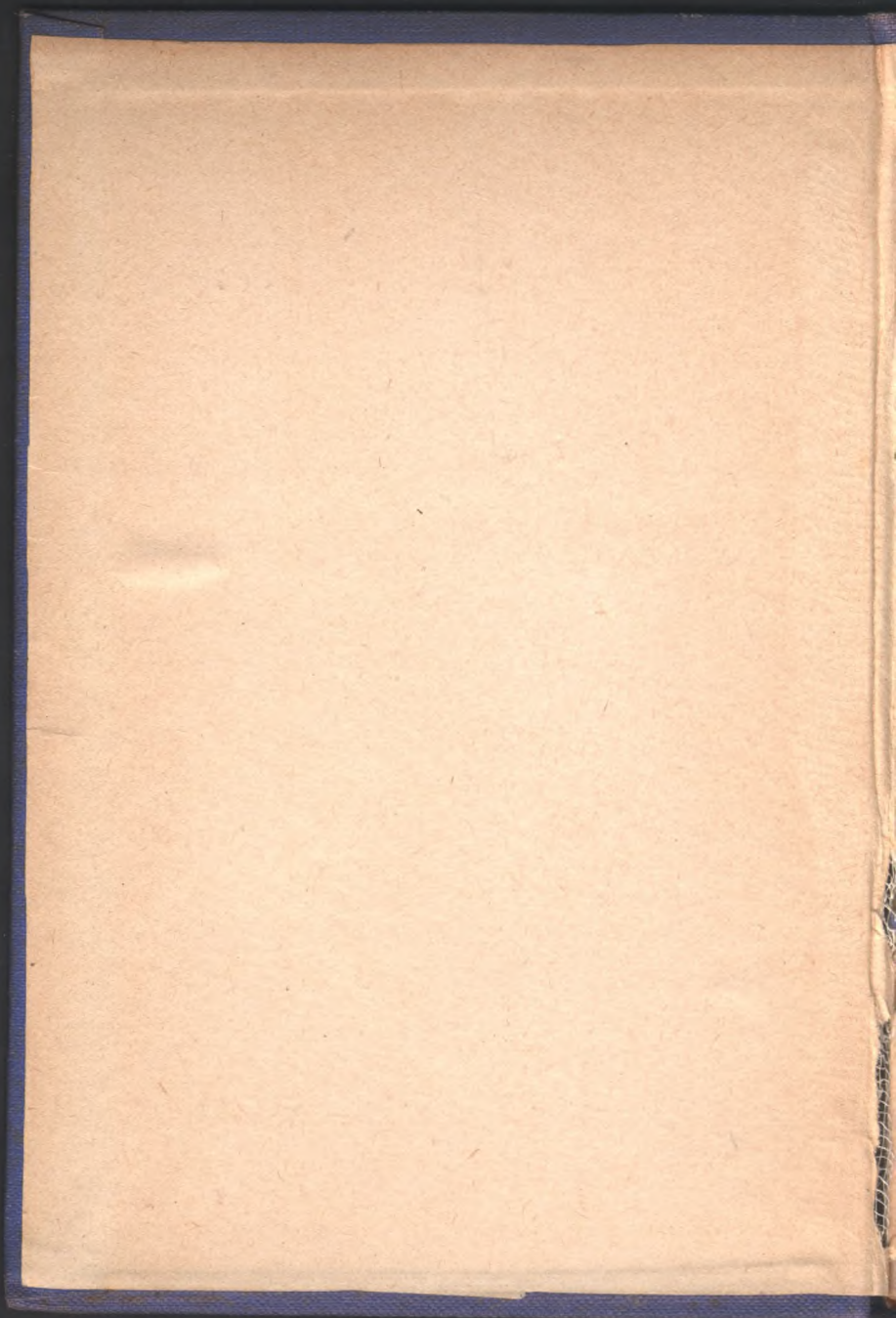
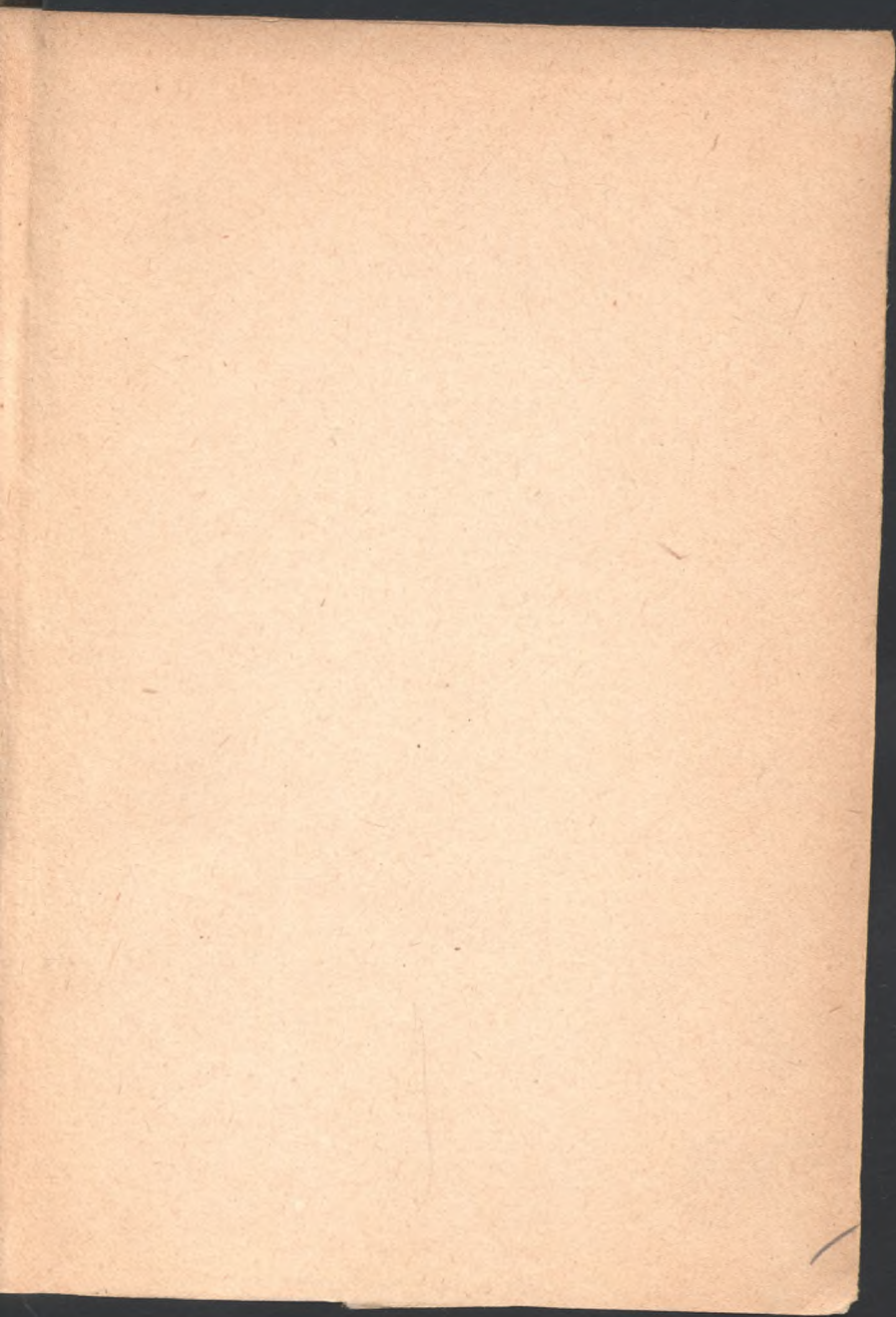

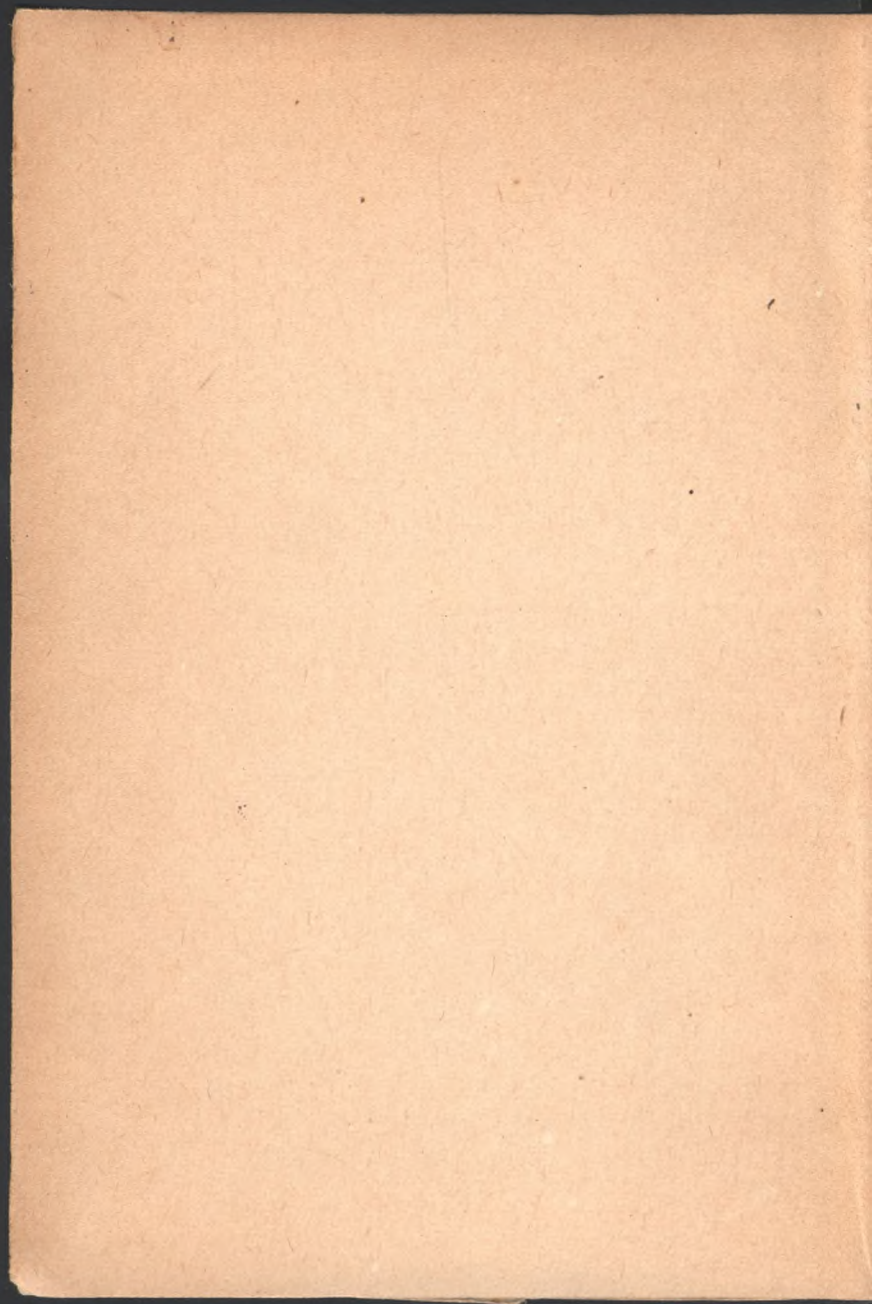
827.598

KZS
O

ASSISI SZENT FERENC
KIS VIRÁGAI

ASSISI SZENT FERENC.
KIS VIRÁGAI

Minden jogot fenntartunk.
Copyright 1926. by Magyar Irodalmi Társaság. Budapest.

BUDAPEST, 1926.
STEPHANEUM NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ R. T.
Nyomdaigazgató: Kohl Ferenc.

Szent Ferenc.

*Giunta Pisano műve, a Szent
assisibeli basilicájának titkos
sekretyében (1230—40).*

ASSISI SZENT FERENC
KIS VIRÁGAI

I' FIORETTI DI SANCTO FRANCESCO
FORDITOTTA TORMAY CECILIA

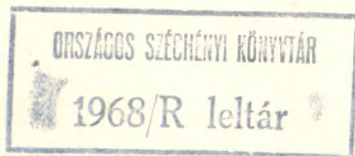
BUDAPEST, 1926.

KIADJA A MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG

Ebből a könyvből száz számo-
zott és a fordító sajátkezű alá-
írásával ellátott példány kerül
forgalomba.

Ez a könyv a **29**-ik példány.

Örmény nyelv
827. 598
M 12. 663/16

JELTELEN ÍRÁS.

ENNEK a könyvnek a levelei között virágok vannak, melyek Krisztus dicsőséges Szegénykéjének, az assisibeli szent Ferencnek járta nyomán nyílottak ki a földön és hétszáz esztendő óta sohase hervadtak el.

Hétszáz év előtt, odalenn az ájtatos Umbriában, az Úr 1226-ik esztendejében, október 4-én, szakadt meg az ő útja e világban. És e világ a századok fordulóját most ünnepli. Nem véletlen ez. Az ember és az emberiség életének láthatatlan törvénykönyveiben nincsenek véletlenek. Az évfordulóknak titokzatos jelentése van. Emlékeztetésre küldetnek és visszaintenek a föld egykori jövevényeire, akikre nemcsak a maguk mulandó órájának volt szüksége.

Az idők megismétlődnek, a kimagasló emberek nem ismétlődnek meg. De azért a megismétlődő időkben mégis jelen vannak, azok számára, akik a rejtélyes összefüggések szemhatárát látják, azok számára, akik tudják, hogy az évfordulók titokzatos eljövetelek. Isten küldi azokat, mindig akkor, mikor a tévelygő embernek, avagy az emberiségnek szüksége van, hogy emlékezzék és megmentse önmagát.

Mióta az 1182-ik esztendőben az assisibeli posztó-

kereskedőnek, messere Pietro Bernardonenak házában megszületett Ferenc és az ő anyja, monna Pica, keresztelésre küldte san Ruffino öreg templomába, az önzését, aranyát, hatalomvágyát és teste mámorát oltárra emelő embernek soha nagyobb szüksége nem volt reá, mint most.

Ma megint mondja Krisztus az embernek, amint mondotta szent Ferencnek: «Nonne vides, quod domus mea destruitur. Vade igitur et repara illam mihi». Nem látod, hogy én házam roskadozik? Menj és javítsd ki azt nékem... Az omladozó emberiség hétszázéves utat tett meg az ő halála óta, de ha fel akarja újból építeni magát, meg kell hallania őt, aki azt tanította, hogy az irgalom szebb tud lenni a szépségnél, a szegénység gazdagabb tud lenni a gazdagságnál, az engedelmesség parancsolóbb tud lenni a hatalomnál és hogy az önszánta tisztaság tisztább minden törvénnyel őrzött tisztaságnál.

Az emberiség nagy tanítói leghatalmasabban sohase a szavakkal, de mindig az életükkel tanítottak.

Szent Ferenc is az életével tanított. Mielőtt megtalálta önmagát, könnyelmű, gazdag, tetszetős és kényes ifjú ember volt, torozott, verekedett, kóborolt. Fényüzően ruházkodott, tékozolt, szerette a dalt és a bort. Atyja hiába patvarkodott, anyja hiába imádkozott. A kalmárkodást megvetette. Hadba ment, fogságba esett, beteg lett, meggyógyult, újra tivornyázott, újra hadba indult. És aranyát szórva, hetvenkedőn parancsolgatva, torozva

kiáltotta a nemes lovagnak: nagy fejedelem lesz még belőlem...

És Pietro Bernardone tékozló, kevély és tivornyázó fiából a szegénységnek, az alázatosságnak, a tisztaságnak örök fejedelme lett. Kalandor élete véget ért. Útközben beteg lett. Háborúskodni nem ment többé vig cimboráival. És Spoleto völgyében, későbbi szent földjén, egy éjszakán titokzatos hangot hallott: az Úr avagy a szolga? ... Ekkor dült el lelkében, hogy Istent fogja szolgálni és nem az embert; az Urat és nem a szolgát.

Elhagyta a hadbamenő kóbor lovagokat és visszatért Assisiba.

Történt pedig ez 1205-ben és Pietro Bernardone fia, Ferenc, ekkor huszonhárom éves volt. Az élet fiatalon ragyogva jött eléje és kínálta magát. Szent Ferenc kitért előle, ő más utat keresett. Ekkor szólalt meg a san damianoi feszület. Az omladozó, öreg templomban Krisztus hangja szólt hozzá: «Nem látod, hogy én házam roskadozik. Menj és javítsd ki azt nekem.»

És szent Ferenc egyszerre ott áll Assisi piacán és köveket koldul, hogy újraépítse san Damiano régi templomát, mert ekkor még nem tudta, hogy az Úr nem egy omladozó házának, de magának az akkor roskadozó Anyaszentegyháznak a kijavítását bízta reá.

A roppant küldetést betöltötte, szerzete reguláiban az Anyaszentegyház falát új pillérekkel támasztotta meg, életével és tanításával pedig új pilléreket adott a világ lelkének.

A Regulák, langeszének hagyatékai, szent hattüddala pedig, a Cantico del Sole, melyet élete utolsó idején szent hugocskájának, Klára asszonynak monostorában énekelt, isteni szívének csodás öröksége.

Elméjének és szívének hangja így maradt ránk, míg életének és tanításának némely kis virágait az I Fioretti lapjain jegyezték fel, mélységes szegénységének osztályosai, kiválasztott társai, kik hasonlatosak voltak a kis madarakhoz, melyek az útmenti mezőn összesereglettek, hogy a szavát hallják. Azután felrepültek és miképen ő megjelölte őket a kereszt jegyével, elszálltak a kereszt négy ága szerint, északnak, délnek, napkeletnek, napnyugatnak és csodálatosan énekelték az ő himnusát, a teremtések énekét: dicsérjük az Urat...

E himnuszról felnyíltak a boltíves, borongó szentegyházak, a hideg, szomorú kolostorok kapui és az örökös homályba diadalmasan besütött az élet napja és a kinyíló kolostorok és cellák ablakaiból meglátták a bezárkózott századok, hogy Krisztus kinn jár a vetésekben, mint régen, *abban az időben, szombat napon*, és ott van Ő az erdő ösvényén, a hegyen, a völgyben, a folyók partján. És az ember újra találkozott Istennel a vetésben és Isten nevében újra találkozott a fügefával, a halakkal, a madarakkal, a farkassal, a gerlicékkal és e gyönyörű találkozásból újra született Krisztus valódi igéje a feledékeny földön és újra született az ember mindene: a reménység, és a reménységnek nagyobbik szent testvére: a hit. És megszületett a költészet, a festészet, a zene, a

művészet és mindaz, amiben az ember Teremtőjét dicséri.

Az emberiség új hajnalának zsolozsmáját szent Ferenc énekelte és minorita madarai, kik az ő kicsiny, halavány kezének nyomán, a kereszti jegyében széteszlottak a világ négy tája felé és útjukban napkelet felé, eljöttek szent István országába is.

Hétszáz év előtt indult el santa Maria degli Angeli síkján a barátok végeleáthatatlan menete, mely vállán vitte Krisztus dicsőséges Szegénykéjének könnyű, kicsiny testét, ki a Megváltó őt sebét hordozta testén és szívében az egész emberiség keresztyét.

Az assisi harangok bongtak és san Damiano monostorának kapujában ott állt Krisztus leánya, szent Klára és a köves, szűk utcákban ott állt a nép és várt, hogy meghajolják szent Ferenc halála előtt, mely maga volt a feltámadás.

Itt, a mi országunkban, napkelet küszöbén is áll most és vár és meghajlik egy nép a dicsőséges Szegényke előtt és meghajlik az a nép saját multja és élete hű társai, a nagy Ferences-rend magyar Ferences barátai előtt. Csakúgy a Kapisztrán János kereszttel és karddal rohanó óriás látomása előtt, mint ama kicsiny szürke barát előtt, ki mint utolsó ott maradt a török földoltóság városában, a Duna partján, a félholdas Pestvár palánkjai között és magányosan kongatta tetők fölött a belsőváros templomharangját és miest olvasott, mikor már alig volt, talán nem is volt többé, aki hallgassa.

És az emlékezé órájában mélyen és hálásan kell

meghajolnunk az előtt a régesrégii magyar Ferences barát előtt is, kinek neve elveszett és arca nem látszik, de akinek hangját hallottam a nyári éjszakákon, mialatt egy firenzei barát I Fioretti kodexét a mi nyelvünkbe elhoztam. Mellettem járt az úton és belebeszölt az írásomba, hatalmasan, ellenállhatatlanul, a titokzatos Ázsiából hozott, érintetlen szavakkal. Mellettem járt szent Ferenc legendáinak első magyar fordítója, az első magyar könyv kámszás örök-hagyója.

Tisztelet szent Ferencnek és az ő Rendjének és a magyar Ferenceseknek és a láthatatlan arcú barát-nak, a «Némgy grafok bodog ferenczreul es tarfycol», névtelen írójának. Tisztelet és dicsőség.

Nádudvaron, 1926-ban, nyáridőben.

ELSŐ FEJEZET.

A mi Urunknak, a megfeszített Jézus Krisztusnak és az ő Anyjának szűz Máriának nevében. E könyvben foglaltak bizonyos kis virágai és csodái és ájtatos példái Krisztus dicsőséges Szegénykéjének, szent Ferenc mesternek és némely jámbor társának, Jézus Krisztus dicséretére. Amen.

MINDENEKELŐTT tudni méltó, hogy a dicsőséges szent Ferenc mester, életének valahány cselekvésében Krisztushoz volt hasonlatos: miképen Krisztus az ő tanításának kezdetén tizenkét Apostolt választott, hogy minden világi dolgokat megvetvén, kövessék őt a szegénységben és egyéb erényekben; azonképen szent Ferenc is, az ő Rendje alapításának kezdetén kiválasztotta tizenkét társát, mélységes szegénységének osztályosait;¹ és miképen Krisztus tizenkét apostolának egyike Istentől eltaszítottan végezetül felakasztotta magát,² azonképen szent Ferenc felül mondott tizenkét társának egyike, akit Giovanni della Capella testvérnek hívtak, hitehagyottá lőn és végezetül felakasztotta magát. És ez nagy példa és intelem a kiválasztottak számára, hogy alázatosak legyenek és féljenek, mivel hogy senki sem tudhatja bizonyossággal, vajjon mindvégig megmaradhat-e Isten kegyelmében. És miképen ama tizenkét szent Apostolok, alázatoságukban és a szent Lélekkel teljes szentségükben

csodái voltak az egész világnak, azonképen szent Ferenc istenes társai is olyannyira szent emberek voltak, hogy az Apostolok ideje óta e világon nem akadtak hozzájuk hasonló szent és csodálatraméltó emberek; miért is egyikük, miképen szent Pál,³ a harmadik mennyországba ragadtatott; és ez vala frater Egidio: másikuknak, vagyis Filippo Lungo testvérnek, miképen Izaiás prófétának,⁴ tüzes parázssal illette ajkát az Angyal: és ismét egy másik, vagyis frater Silvestro, úgy beszélt Istennel, mint barát a baráttal, miképen cselekedte azt Mózes:⁵ és volt olyan is, ki miként a sas, vagyis János Evangelista⁶ elméjének szárnyalásában felrepült az isteni tudomány világosságáig; ez pedig a legalázatosabb Bernardo testvér vala, ki a szent Írást mélységesen magyarázta; és volt közöttük, kit Isten még földi életében megszentelt és szentté avatott a mennyben és ez Ruffino testvér, az assisibeli nemes volt. És imígyen mindannyian a szentség valamely csodálatos jelének kiváltságosai valának, miképen az a következőkben ki fog világosodni.

MÁSODIK FEJEZET.

Bernardo da Quintavalle testvéréről, szent Ferenc első társáról.

SZENT Ferenc első társa az assisibeli frater Bernardo volt,¹ kinek megtérése imhol következik. Mikoriban szent Ferenc még világi öltözetet viselt, jóllehet a világtól már elfordult és megvetetten, a vezekléstől olyannyira elégtelenítetten bolyongott, hogy őt sokan balgatagnak híresztelték és bolondnak csúfolták és közelvalói és idegenek megkergették, kövekkel és sárral hajigálták és ő minden gyalázkodás és gúnyolódás közepette is türelmesen haladt, mint a süket és néma, ekkoriban vetett rá ügyet az assisibeli Bernardo úr, ki a város felette nemes, gazdag és tudós emberei közül való volt, és bölcsen elmélkedni kezdett szent Ferenc tökéletes világmegvetéséről és nagy türelméről, melyet a bántalmakkal szemben már két esztendő óta, mindenkitől elhagyottan, utáltan és megvetetten csak egyre állhatatosabban tanusított, és azt gondolta és mondotta szívében: semmiképen sem lehetséges, hogy ez a Ferenc ne vallaná magáénak Isten nagy malasztját, és hívta őt este vacsorára és éjjeli szállásra magához; szent Ferenc pedig vállalta a hívást és vele vacsorázott este és meghált házában.

Ekkor Bernardo úr elhatározta szívében, hogy megszemléli az ő ájtatosságát, miért is ágyat tulaj-

don kamrájában vettetett számára, melyben mindig égett a mécs. Szent Ferenc, hogy elrejtse ájtatosságát, mihelyt a kamrába tért, legottan ágyra vetette magát és szinlelte, mintha aludnék. Bernardo úr kis vártatva hasonlóképen lefeküdt és erősen horkolni kezdett, mintha mélyen aludnék. Ilyeténképpen szent Ferenc azt hívén, hogy Bernardo úr valóban alszik, felkelt ágyából az első álom idején és imádságnak adta magát, ég felé emelve szemét és két kezét, nagy ájtatos buzgalommal mondotta: «Én Istenem, én Istenem»; imígyen fohászkodva, sűrű könnyhullatásban maradt matutinumig,² szünetlenül ismételve: «Én Istenem», és semmi egyebet. Ezt mondotta vala szent Ferenc, az isteni Felség kegyelmességének szemléletében és csudálatában, mely megalázkodván leszállott a veszendő világba, hogy gondoskodjék Ferencről, az ő Szegénykéjéről, miképen váljék ő tulajdon lelkének és minden lelkeknek gyógyulására. És mert, hogy a prófétáló lélek megvilágosította elméjét, eleve látván a nagy dolgokat, melyeket Isten ő általa és az ő Rendjének általa művelni fogna és elmélkedvén saját elégtelensége és erényeinek kisdedsége felett, hívta és kérte Istent, hogy mindenható irgalmával, mely nélkül mire se képes az emberi gyarlóság, istápolná, segítené és tökéletesbítőné, amire ő egymagában képtelen.

Látván Bernardo úr a mécsvilágnál szent Ferenc jámbor művelkedését, és serényen mérlegelvén mondott beszédeit, megilleté őt a szent Lélek és sugalmazá neki, hogy megváltoztassa ezideigleni életét; és mire a hajnali zsolozsma órája elkövetkezett, legottan szólította szent Ferencet és mondotta néki: «Ferenc testvér, erősen eltökéltem szívemben, hogy megválok

a világtól és követlek téged mindenekben, amiket nekem parancsolsz». Ezt hallván szent Ferenc, lelkében örvendezve ezenképen szólott: «Uram, Bernardo, amit mondottál, oly nagy és csodálatraméltó mívelkedés lenne, hogy arról mi urunk Jézus Krisztus tanácsát kell kérdeznünk és kérnünk kell őt, adná tudunkra kegyelmesen az ő akaratát és oktatna ki bennünket, miképen valósíthatnók meg azt; ezért is menjünk együtt a Püspökségre, hol vagyon egy jó pap, kivel Misét mondatunk, annak utána imádkozunk tertiáig, kérvén Istent, hogy a misekönyv háromszoros felnyitásakor mutatná meg az utat, melyet az ő kedve szerint választanunk kell». Felelé ekkor Bernardo úr, hogy mindezek felette kedvére valóknak lennének. Amiért is legottan útnak eredtek és menének a Püspökségre,³ és minekutána Misét hallgattak és imádkoztak tertiáig, a felülmondott pap, szent Ferencnek kérésére, vevé a misekönyvet, magát keresztnek jegyével jegyezvén, háromszor megnyitá azt, Jézus Krisztusnak mi Urunknak nevével. És az első megnyitásba estek amaz igék, miket Krisztus az Evangéliomban amaz ifjúnak mondott, ki őt a tökéletesedés útjáról kérdezte: «Ha tökéletes akarsz lenni, akkor menj és add el a mid vagyon és oszd a szegényeknek és kincsed léssen mennyben, azután jöjj és kövess engem».⁴ Második nyitásba estek amaz igék, melyeket Krisztus az Apostoloknak mondott, hogy kiküldé azokat, hogy prédikáljanak: «Semmit se vigyetek az útra se botot, se tarsolyt, se kenyeret, se pénzt, se két köntösötök ne legyen;»⁵ így akarván inteni őket, hogy életükben minden bizodalmukat Istenbe vessék és minden törekvésük az legyen, hogy a szent Evangéliomot hirdessék. Végezetül a misekönyv

harmadik nyitására estek Krisztusnak emez igéi : «Ha ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát és vegye föl keresztjét és kövessen engem».⁶

Mondotta ekkor szent Ferenc Bernardo úrnak : «Imhol mi urunk Jézus Krisztusnak tanácsa, melyet nekünk ad ; menjél és cselekedjed hűségest, amiket hallottál ; és legyen áldott mi urunk Jézus Krisztus, hogy megmutatta nekünk az ő evangyéliomi útját». Hallván ezeket, elméne Bernardo úr és legottan eladta javait, melyek nagy bőséggel valának és nagy vigassággal elosztott minden dolgokat a szegényeknek és az özvegyeknek és az árváknak és a zárándokoknak és monostoroknak és ispotályoknak ; és mind e felülmondottakban őt szent Ferenc hívségest gondosan segítette.⁷

Látván azonban egy ember, akit neveztek Silvestro úrnak, hogy szent Ferenc oly sok pénzt oszt és osztat a szegényeknek, fősvénységtől telten mondá szent Ferencnek : «Te néminemű kövekért, melyeket én tőlem vettél szentegyház építésére,⁸ nem fizettél meg teljességgel ; fizess hát meg most, mikor van pénzed». Ekkor szent Ferenc elcsodálkozván az ő fősvénységén, de miképen az Evangyéliom valódi követője, nem akarván véle patvarkodni, kezeit bocsájta Bernardo úr ölébe és annak utána pénzzel telten vetvén azokat Silvestro úr ölébe, mondotta, hogy ha többet akarna, ő többet adna. De Silvestro úr megelégedvén, elméne és hazatért. Mikor azonban este elgondolta, amit napközben cselekedett, legottan megfeddette magát fősvénységéért és megismervén Bernardo úr buzgóságát és szent Ferencnek szentségét a következő éjjelen és két további éjjelen, Isten oly látomást láttatott véle, hogy szent Ferenc szájá-

ból aranykereszt nyúlik ki, melynek magassága a mennyeket illeti s két karja napkelettől napnyugatig tárul. Ennek a látomásnak hatalmából azután, minden javait elosztotta Isten nevében a szegényeknek és minorita barátáá lőn; és a Szerzetben oly nagy szentséggel és malaszttal vala teljes, hogy Istennel mint barát a baráttal társalkodott, miképen erről később szent Ferenc többször bizonytságot vőn és miképen alább jelentve lészen.

Bernardo úr hasonlóképen Istentől annyi malasztot érdemelt, hogy gyakran elragadtatott Istenben. És szent Ferenc mondotta róla, hogy ő minden tisztességre méltó és hogy ő alapította a Szerzetet; mert első volt, ki a világtól megvált, mitsem tartott meg magának, de minden javait elosztotta Krisztus szegényeinek és előljárt az evangyéliomi szegénységben és meztelenül adta magát a megfeszített Krisztus karjaiba, aki áldott legyen örökön örökké. Amen.

HARMADIK FEJEZET.

Miképen tépelődött szent Ferenc, mikor is Bernardo testvérrel szólítván, az néki nem felelt.

A MEGFESZÍTETTNEK ájtatos szolgálja, szent Ferenc mester, vezekléseinek keménységétől és a gyakori sírásnak miatta, majd hogyan megvakult és csak kevés világosságot látott.¹ Egyebek között megesett akkoriban, hogy némi napon elindult a helyről, ahol volt és elméne a helyre, hol Bernardo testvért lelteni vélte,² hogy véle istenes dolgokról társalkodjék.

És eljutván ama helyre, hol Bernardo testvér lakott, megesett, hogy ő az erdőn volt, imádságnak adván magát, felmagasztosultan Istennel egyesült. Bemenvén ekkor szent Ferenc az erdőbe, hívta őt, mondván: «Jer és beszélj e világtalanhoz». De Bernardo testvér nem felelt, lévén ő a mély elmélkedésnek embere, kinek elméje ilyenkor eltávolodott és felemelkedett Istenhez; és ezért vala annak a nagy kegyelemnek részese, hogy Istenről azonképen tudott beszélni, miképen arról szent Ferenc többször bizonyosságot vőn és minek okából véle társalkodni kívánt volna. Némi haladék után legottan másodszor is hívta őt és harmadszor is hívta; de Bernardo testvér egyszer sem vevé észbe, úgyhogy sem nem felelt, sem oda nem méne.

Ezért szent Ferenc némi kevés szomorkodással

távolodni kezdett, lelkében csodálkozván és panaszkodván, amiért Bernardo testvér, habár háromszor hívta őt, nem jöve hozzá. Miközben szívében ilyenképen töprenkedett, mentében mondotta az ő társának: «Várj meg engem»; és egy magányos helyre ment, nem messze az úttól térdreborult és imádságnak adta magát és kérte Istent, nyilatkoztatná ki előtte, miért nem felel néki frater Bernardo? Mikor imígyen imádkozék, eljőve hozzá Istennek hangja és mondá: «Ő te szegény emberke, miért háborultál ezen, elhagyhatja-e Istent az ember valamely teremtettségéért? Mikoron frater Bernardot hívtad, ő vélem társalkodott, és ezért nem mehetett hozzád, sem hívásodra nem felelhetett. Ne csodálkozzál tehát, ha ő nem tudott beszélni, mert oly igen elragadtatott volt, hogy a te beszédeidből mit sem hallott». Nyervén szent Ferenc Istennek ilyen választát, legottan sebes járással Bernardo testvérhez fordult, hogy magát korábbi gondolatáért néki aláza-
tost vádolná.

Látván Bernardo testvér őt közeledni, élje méne és legottan lába elé vetette magát. Szent Ferenc ekkor felemelte őt és nagy ájtatost elmondotta néki az ő gondolatát és ellene való háborkodását; és azt, miképen feddette meg őt Isten; végezetül ezeket mondván: «Megparancsolom a szent engedelmességnek miatta, hogy azt cselekedjed, amit most meghagyok néked». Félvén boldog Bernardo, hogy szent Ferenc megintlen valamely nagy dolgot parancsol néki, miképen azt tenni szokta, tisztességgel ki akart térni amaz engedelmességnek előle; eképen felelt tehát: «Kész vagyok engedelmességet tenni, ha viszont ti, én atyám, cselekedni ígértek, mit néktek

parancsolni fogok». És igérvén szent Ferenc, mondotta frater Bernardo : «Mondjad tehát atyám, mit tegyek a te akaratod szerint?» És ekkor mondotta szent Ferenc : «Parancsolom néked, szent engedelmisségnek miatta, hogy az én bátorkodásomnak és szívem vakmerőségének kinyára, most, mikor majd hanyatt vetem magamat a földön, egyik lábadat tedd a torkomra és a másikat tedd a számra, és egyfelől és másfelől menjél el ezenképen háromszor felettem, mondván nékem gyalázatokat és egyéb bosszúságokat és kiváltképen mondván : feküdj csak te paraszt, Pietro Bernardone fia, honnan a te nagy kevélységed, aki csak hitvány teremtés vagy?»³ Hallván ezeket Bernardo testvér, jóllehet kemény vala ezt néki tenni, az engedelmisségnek miatta olyan illedelmesen, ahogyan csak tehette, mégis megteljesíté, miket szent Ferenc néki parancsolt.

És mikoron ez elvégeztetett, mondotta szent Ferenc : «Most pediglen parancsold meg nékem, amit akarsz, hogy cselekedjem, mert engedelmisséget fogadtam néked». Mondá Bernardo testvér : «Meghagyom néked a szent engedelmisségnek miatta, hogy ha valamikor is együtt leszünk, feddj meg engem fogyatkozásaimért és keményen megszégyeníts». Szent Ferenc hallván ezeket, csodálkozással csodálkozóék, mert Bernardo testvér oly istenes vala, hogy őt nagy tisztességben tartotta és benne kivetni valót semmiképen sem talált. És ettől fogva szent Ferenc a mondott engedelmisségnek miatta, őrizkedett a vele való együttlakástól, mert nem talált feddő szavakat vele szemben, akit is oly jámbornak tudott.

De mikor látni kívánta őt, avagy hallani Isten-

ről való beszédjeit, olyan rövidesen, mint csak tehette, elszakadt tőle és elméne. És édességes ájtatosság vala szemlélhetni, mily nagy könyörületességgel és tisztességgel és alázattal beszélt vala ilyenkor szent Ferenc atya Bernardo testvérrel, ő elsőszülött fiával. Krisztusnak dicsőséges dicséretére. Amen.

NEGYEDIK FEJEZET.

Miképen ment vala Santo Jacopoba szent Ferenc, egy beteg szolgálatára hagyván Bernardo testvért; és tőle eljövén Bernardo testvér, miképen méne el az Angyal, hogy beszélne Elia testvérrrel, ki is az Angyalt meghallgatni nem akarta és ezt később megbánta.

A REND alapításának kezdetén, mikoron még kevés barát volt és még nem voltak foglalt helyek,¹ szent Ferenc ájtatosságában elméne a ghalizsiabeli Santo Jacopoba;² magával vivén néhány társát, kiknek egyike vala Bernardo testvér. És miközben így együttesen mentek az úton, leltek egy földön, valamely szegény kórságost, kin megkönyörülván szent Ferenc, mondá frater Bernardonak: «Akarom fiam, hogy e kórságosnak szolgálatjára itt maradj». És Bernardo testvér legottan alázatosan letérdelt, fejét lehajtván engedelmességet fogadott a szent atyának és ama helyen maradt,³ míglen szent Ferenc egyéb társaival elméne Santo Jacopoba. Elérkezvén oda és imádságban töltvén az éjszakát, Santo Jacopo szentegyházában Isten kinyilatkoztatá szent Ferencnek, hogy sok kolostorhelyet kell foglalnia a világon, mert hogy az ő szerzetének terjednie kell s növekednie a barátok nagy sokaságától; és a kinyilatkoztatást követőleg kezdett szent Ferenc azon a tájon földet foglalni. És megtérvén szent Ferenc az úton, amelyen jött, lelé

Bernardo testvért és a beteget, ki mellett őt hagyta és aki közben tökéletesen meggyógyult, miért is szent Ferenc beleegyezett, hogy Bernardo testvér a következő esztendőben elmenjen Santo Jacopoba, miközben ő maga visszatért Spoleto völgyébe.

Egy elhagyott helyen lakozott ő és frater Masseo és frater Elia és velük még egynehányan,⁴ akik valamennyien nagyon óvakodtak, nehogy szent Ferenc imádságát megbántsák; tették pedig ezt iránta való nagy tisztességből és mert tudták, hogy Isten nagy dolgokat nyilatkoztat ki előtte imádsága idején. Történt egyszer, hogy némi napon, mikor is szent Ferenc az erdőn imádkozott, egy szép ifjú hős, aki miként ha útra öltözött volna, jöve el a kolostor kapujához és oly sietőst és erősen zörgetett, hogy a barátok elcsodálkoztak, mert az ilyen zörgetés szokatlan vala. Masseo testvér⁵ a kapuhoz menvén megnyitotta azt, mondván az ifjúnak: «Honnan jövéél te fiam, aki aligha jártál még ezen a tájon, mivel hogy olyan szokatlanul zörgettél?» Felelé az ifjú: «És hát hogyan kellene zörgetnem?» Mondá Masseo testvér: «Zörgess háromszor egymásután, azután várakozzáál, míglen a Frater elmondta a *Pater noster*t és hozzád kijő; és ha időközben nem találna jönni, zörgess még egyszer». Felelte az ifjú: «Nagy sietésem vagyon és azért zörgettem olyan erősen, mert hosszú utat kell még tennem; ide pedig jövők, hogy frater Ferencsel beszéljek; de ő az erdőn van most Isten édességének nézésében. És sehogy sem akarván őt háborgatni, tehát menj és küldd el nekem frater Eliát,⁶ kinek egy kérdést akarnék tenni, mivel hallám, hogy felettte bölcs».

Megyen Masseo testvér és mondja Elia testvérnek,

hogy menjen amaz ifjúhoz. És frater Elia ezen botránkozik és nem akar kimenni, ekkor frater Masseo sem azt nem tudja, mitévő legyen, sem pedig azt, mit feleljen amaz ifjúnak; mert ha azt mondaná: frater Elia nem jöhet, úgy nem mondana igazat; és ha mondaná, hogy amaz felháborodék, nem akar jönni, úgy gonosz példát mutatna. Azon közben, hogy frater Masseo tétovázott és késlekedett visszatérni, az ifjú még egyszer zörgetett, miképen előzőleg; ennek utána kevés perc multával megtért Masseo testvér a kapuhoz és mondotta az ifjúnak: «Nem tartottad be az én tanításomat a zörgetésben». Felelte az ifjú: «Elia testvér nem akar kijönni hozzám; de menj és mondd szent Ferencnek, eljöttem, hogy beszéljek véle; de mivelhogy nem akarom őt háborgatni imádságában, mondjad tehát néki, küldéné hozzám Elia testvért». Ekkor Masseo testvér elméne szent Ferenchez, ki arcát az ég felé emelten az erdőn imádkozott és elmondá néki az ifjú egész követségét és amit Elia testvér felelt; és amaz ifjú emberi alakban vala Istennek Angyala.

Ekkor szent Ferenc nem mozdulván helyéről, arcát az égtől el nem fordítván, ezenképen beszélt Masseo testvérhez: «Menj és mondjad frater Eliának, hogy az engedelmességnek miatta legottan menjen amaz ifjúhoz». Hallván Elia testvér szent Ferencnek engedelmességre intő parancsát, igen háborodottan ment a kapuhoz és indulatában nagy hamar és zajjal megnyitván azt, mondá az ifjúnak: «Mit akarsz te?»

Felelé az ifjú: «Óvakodjál testvér, hogy ne légy oly indulatos, mint amilyennek láttatol, mivelhogy a harag elvakítja a lelket és nem engedi látni az igazságot». Szólott frater Elia: «Mondd hát, mit kívánsz

tőlem». Felelte az ifjú: «Kérdezlek, vajjon a szent Evangyéliom követői megehetnek-e mindazt, amit elejbük tesznek, miképen mondá Krisztus az ő tanítványainak;⁷ kérdezlek továbbá, ha vajjon megvagyon-e engedve valamely embernek az evangyéliomi szabadsággal ellenkező dolgot elébe tenni?» Felelte frater Elia kevélyen: «Jól tudom mindezt, de nem akarok néked felelni; menj a dolgodra». Mondotta az ifjú: «Én jobban tudnék erre a kérdésre felelni, mint te». Ekkor frater Elia megharagudván, nagy sebességgel becsapta az ajtót s elment.

Hanem azután gondolkozni kezdett a mondott kérdés felett és szívében kételkedett és mit sem tudott megfejtteni, mert hogy lévén ő vicáriusa a Rendnek és az Evangyéliomon és szent Ferenc Reguláján túl, megparancsolta és regulába foglalta, hogy a Szerzetben egyetlen frater se egyék húst, a mondott kérdés tehát mindenestől ellene fordult. Nem tudván magával tisztába jönni és egybevetvén az ifjú ékességes szerénységét és azonképen azt, hogy mondá néki: jobban meg tudna felelni, sem mint ő maga ama kérdésre, visszatért tehát a kapuhoz és megnyitá azt, hogy az ifjút kérdezze a mondott kérdésről; ő azonban nem várta meg, mivelhogy frater Elia kevélységében nem vala méltó, hogy az Angyallal társalkodjék. Ennek utána szent Ferenc, kinek Isten mind e dolgokat kinyilatkoztatta, az erdőből hazatért és nagy fennhangon, keményen megfeddván Elia testvért, mondá néki: «Gonoszul teszed kevély Elia testvér, hogy elűzöd tőlünk Istennek szent angyalait, kik jönnek a mi tanításunkra. Mondom néked erősen rettegek, hogy te a te kevélységed miatt e Renden kívül fejezed majd be életedet».

És később úgy is lőn, miképen azt néki szent Ferenc előzően megjövendölte ; mert, hogy ő valóban a Renden kívül halt meg.

És ugyanaz napon, ugyanaz órában, mikoron az Angyal elenyészett, megjelent volt tulajdon azon alakban Bernardo testvérnek, aki visszatérőben Santo Jacopóból, egy nagy folyóhoz ért és köszöntvén őt, ekként szólt hozzá az ő tulajdon anyanyelvén : «Ő jó atyámfia, Isten adjon neked békességet». Bernardo testvér felette elcsodálkozott, látván az ifjú szépségét és örvendezvén szülőföldje nyelvének, az ifjú békés köszöntésének hallásán és víg arculatának látásán, kérdé : «Honnan jövel, jó ifjú?» Felelte az Angyal : «Ama helyről jövök, hol szent Ferenc lakozik és azért tértem oda, hogy véle társalkodjam, de nem társalkodhattam véle ; mert hogy ő az erdön istenes dolgok felől elmélkedék és nem kívántam őt háborgatni. És ugyan a helyt lakik frater Masseo és frater Egidio és frater Elia is ; és Masseo testvér megtanított, miképen kell a kapun szerzetesek módjára zörgetni ; és Elia testvér, ki elsőbben nem akart felelni kérdésemre, annak utána megbánta ezt és hallani és látni kívánt, de már elkésett».

E szavaknak utána mondá az Angyal frater Bernardonak : «Miért késel által menni e vizen». Felelte Bernardo testvér : «Mert félek a mély víz veszedelmétől, melyet imhol látok». Mondja az Angyal : «Menjünk által együtt és ne félj» ; és kézenfogva őt szemnek egy pillantása alatt a víznek túlsó partjára vetette. Ekkor Bernardo testvér felismerte, hogy az ifjú csakis Istennek Angyala lehet és nagy tisztességgel és örvendezéssel, hangos szóval mondá : «Ő Istennek áldott Angyala, mondd mi a te neved?»

Felelte az Angyal: «Miért kérdezed az én nevemet, amely nevezhetetlen?»⁸ Mondván ezt az Angyal elenyészett, nagy vigasztaltan hagyva Bernardo testvért, ki is mind az útát vígsággal örvendezve járta. És elméjében megjegyezte a napot és órát, melyben az Angyal néki megjelent. S mikor eljutott a helyre, hol szent Ferenc mondott társaival lakozott, minden dolgokat sorjára megjelentett, ahogyan azok történtek. És ekkor amazok is bizonytságot vőnek, hogy egyazon Angyal, egyazon napon és órában, neki és nekik is megjelent; hála legyen érette Istennek. Amen.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Elméne Bernardo testvér Bolognába, hogy ott a Rendnek helyet foglaljon.

MERT SZENT Ferenc és az ő társai Istentől hivat-
tak és választattak, hogy hordozzák az ő
szívükben és minden művelkedetükben és
hirdessék az ő beszédjeikben Krisztus keresztyét, ezért
csak úgy cselekedeteikben, mint szigorú életmódjukban
olyanoknak látszottak és valóban olyanok is voltak,
mint a megfeszített emberek, kik a világ tiszteletadá-
sánál és csalárdos hiú dicséreténél inkább kívánták
viselni a szégyent és gyalázatot Krisztus szerelméért.
Sőt örvendeztek, ha bántalmazták őket, bántódtak a
tisztelességek miatt és ezenképen bolyongtak a földön,
mint zarándokok és jövevények és csak a megfeszí-
tett Krisztust vitték magukkal és kívülre semmi
egyebet. És mert az igazi szőlőtőnek, vagyis Krisztus-
nak igazi vesszői voltak, ezért bőséges és jó gyümöl-
csöket termeltek az Istennek megnyert lelkekből.

Történt ekkor a Rend alapításának kezdetén, hogy
szent Ferenc elküldötte Bernardo testvért Bolognába,
termelne ott az Isten adta malaszttal, Istennek gyü-
mölcsoket. És Bernardo testvér, a szent engedelmes-
ségnek miatta, Krisztus keresztyének jegyével magát
megjegyezvén, elméne és eljutott Bolognába. És
mikor őt a városnak gyermekei szokatlan és silány
ruházatában meglátták, sok bosszúságot és csúfságot

tettek véle, mint akár valamely bolonddal. De frater Bernardo békésen és vigasságost túrt mindent Krisztus szerelméért; és hogy még inkább kínozhassák, szántszándékkal a város piacára telepedett; miért is látván őt a földön üldögélni, sok gyermek és ember gyülekezett köréje, és ki hátra, ki előre rángatta csuklyáját, ki port hintett reá, ki pedig kővel dobálta, ki erre, ki arra taszigálta; és frater Bernardo ugyanazon képen változatlan türelemmel, vigasságos arccal panaszkodás nélkül vesztegelt helyén; sőt mi több, egyéb napokon is visszatért oda, hogy mentől több hasonló dolgokban legyen része.

És mivel hogy a türelem művelése a tökéletesedésnek jele és bizonyága az erénynek, a törvénytudásnak valamely járatos doktora,¹ nézvén és megcsodálván frater Bernardo temérdek állhatatosságát és erényét, melyet a sok bosszantás és gyalázás semmiképen sem háborgatott, mondotta szívében: «Lehetetlen, hogy ez ember ne lenne szent ember». És hozzámenvén, kérdezte őt: «Ki vagy te és miért jövel ide?» Bernardo testvér feleletül kezével keblébe nyúlt és elővette onnan szent Ferenc Reguláját és odaadta néki, hogy olvassa.² Amaz alig olvasta el, máris felfogta annak magasságos tökéletességét, nagy csodálkozásában és bámulatában társaihoz fordult és mondá: «Valóban ez a hitnek legmagasabb foka, melyről valaha is hallottam: és ezért, emez itt az ő társaival e világnak szentséges emberei közül való, miért is szörnyűséges bűnt tesznek azok, akik megbántják őt, akit nagy tisztességgel kellene tisztelniök, mivel hogy Istennek nagy barátja». És mondá Bernardo testvérnek: «Ha olyan helyet akartok foglalni, hol illően szolgálhatjátok az Urat, úgy én lelkemnek

üdvösségéért örömet adnám meg azt néktek». Felelte ekkor Bernardo testvér: «Uram, hiszem, hogy erre mi urunk Jézus Krisztus ihletett téged; ezért ajánlatodat Krisztusnak tisztességére örömet fogadom». Ekkor a mondott törvénybíró nagy örömezzel és könnyөрületességgel vivé Bernardo testvért az ő házába és annak utána az ígért helyet néki adta és maga költségére mindennel ellátta,³ és ettől fogva atyja és oltalmazója lett frater Bernardonak és társainak.

És Bernardo testvért az ő jámbor beszédeiért nagy tisztességgel kezdék tisztelni a népek, olyannyira, hogy boldognak vallotta magát, aki láthatta, avagy kezével illethette. De ő, mint Krisztusnak és az alázatos szent Ferencnek valóságos és alázatos követője, félvén, hogy a világ becsülése lelke békességét és üdvösségét megronthatná, elméne onnan és megtért szent Ferenchez, és ezenképen szólott hozzá: «Atyám, Bologna városában helyet foglaltam a Rendnek, küldj ki oda fratereket, hogy azt elfoglalják és megszállva tartsák; mivelhogy én ott többet hasznodra nem lehetek; sőt a sok tisztesség miatt melyben részesültem, félek, hogy többet veszítek, semmint számodra nyerhetnék».

Ekkor szent Ferenc hallván rendre mindeneket, miket Isten Bernardo testvér által mivel, hálát adott neki, aki ilyképen kezdette terjeszteni és megsokásítani a Kereszt szegény tanítványait, és legottan elküldé néhány társát Bolognába és Lombardiába, kik is sok helyeket foglaltak különböző tájakon. A jó Jézus dicséretére és tiszteletére.

HATODIK FEJEZET.

*Bernardo testvér szent Ferencnek halála után helytartóvá,
vagyis a Rendnek fejévé lőn.*

BERNARDO testvér olyannyira nagy jámborságú vala, hogy szent Ferenc őt ezért felette tisztelte és gyakorta dicsérte. Némi napon, mikor is szent Ferenc ájtatosan imádságnak adta magát, Isten kinyilatkoztatta előtte, hogy frater Bernardónak isteni elhatározásból sok és tövises harcot kell vívnia az ördögökkel; miért is szent Ferenc nagy szánakozással viseltetett a mondott frater Bernardo iránt, akit oly igen szeretett, mintha fia lett volna. Sokat imádkozott és könnyek hullatása közepett esedezett érette, oltalmába ajánlván őt Krisztusnak, hogy adna néki győzelmet az ördögön. Ésszent Ferenc ájtatost fohászkodván ezenképen, némi napon felett néki Isten: «Ne félj Ferenc, mert hogy mind ama kísértések, melyekkel frater Bernardónak viaskodnia kell, Istentől ígértetnek az erény gyakorlására és az érdem megkoronáztatására, de végezetül minden ellenségén győzelmet vesz, mert hogy azok közül való, akik hivatalosak Isten országába». Ezen a feleleten szent Ferenc igen örvendezett és hálát adott Istennek és ez órától fogva mind nagyobb szeretettel és tisztességgel viseltetett iránta.

Erről nemcsak életében, de halálában is bizonyágot tőn, mert mikor halálát közeledni érezte¹ és őt,

miképen Jákob pátriárkát² hűséges fiai fájdalommal és könnyek hullatásában körülállták, siratva a jósgos atya elköltözését, ekkor mondotta : «Hol vagyok én első születtem? Jer hozzám fiam, hogy az én lelkem megáldjon Téged, mielőtt meghalok.» Mondotta ekkor titokban Bernardo testvér frater Eliának, ki a Szerzetnek az időben vala vikáriusa : «Atyám, menj a Szentnek jobbájához, hogy áldjon meg téged». És Elia testvér jobbjára felől térdre vetette magát ; szent Ferenc, ki a sok könnyhullatás miatt elvesztette szemevilágát, jobbkezét Elia testvér fejére tette és mondotta : «E fej nem az én első születtemé, frater Bernardoé». Ekkor Bernardo hozzá méne, az ő balkeze felől és szent Ferenc két karját legottan keresztbe vetvén melle felett, jobbkezét frater Bernardo fejére, balját Elia testvér fejére tette, mondván Bernardo testvérnek : «Áldjon téged mi urunk Jézus Krisztusnak Atyja minden áldásával lelkivel és mennyeivel Krisztusban, mert hogy tulajdon magad vagy a szentséges Rendnek első választottja, aki jövél, hogy evangyéliomi példát adjál Krisztus követésére az evangyéliomi szegénységben ; és mivelhogy nemcsak a magadét adtad és Krisztus szerelméért szabadon és mindenestől szétosztottad javaidat a szegények között, de felajánlottad tenmagadat is Istennek eme Rendben, néki tetszetős áldozatul ; áldjon meg ezért úr Jézus Krisztus, miképen én az ő szegényke szolgálja megáldalak örök áldással mentedben, nyugtodbán, virrasztásodban, alvásodban, életedben, holtodban. Ki téged megáld, legyen áldással teljes, ki elátkoz, ne maradjon büntetlen. Légy a te testvéreidnek gazdája és a te parancsolatodnak minden testvérek engedelmeskedjenek, akiket be akarsz fogadni

a Rendbe, azok befogadtatnak, akiket pedig kitaszítasz, azok kitaszíttatnak és egyetlen atyafinak se legyen hatalma rajtad ; és légy szabad jártadban és maradásodban kedved szerint.»

Szent Ferenc halála után a barátok Bernardo testvért mint tiszteletre méltó atyjukat szerették és becsülték. Mikoron pedig halála közeledett, jövének hozzá a világ minden tájairól barátok sokaságai ; és közöttük jöve amaz angyali és isteni frater Edigio,³ ki nagy örömezzéssel mondotta : «*Sursum corda*, frater Bernardo, *Sursum corda*». És a jámbor Bernardo testvér titokban meghagyta egy barátnak, készítené Egidio testvérnek ékes helyet elmélkedésre és ekként lőn. Mikor pedig Bernardo testvérnek utolsó órája elkövetkezett, felemeltette magát és szólván a barátokhoz, kik körülte valának, mondá : «*En drágalátos atyámfiai, nem akarok nektek sok beszédeket tenni, de eszetekbe vegyétek, hogy a hitnek ama fokán, melyen egykoron én állottam, ma ti álltok és amelyre én ma eljutottam, oda fogtok jutni egykor ti is ; azt azonban leltem én lelkemben, hogy ezer ilyen világért se akartam volna szolgálni másnak, hanem csak a mi urunknak, Jézus Krisztusnak. A bűnökért, melyeket tettem, vádoló magamat és megvallom vétkeimet én üdvözítő Jézus Krisztusomnak és ti néktek. Kérlek titeket, én drágalátos atyámfiai, szeressétek egymást.*» És eme beszédeknek és egyéb jó intelmeknek utána visszahanyatlott ágyára ; arca fénylő lett és túlvilágian vigasságos és minden testvéreinek nagy csodálkozására ilyen szentes örvendezésben ment át lelke, dicsőséggel koronázottan a jelen életből az angyalok boldog életébe. A Krisztusnak dicséretére és dicsőségére. Amen.

HETEDIK FEJEZET.

Miképen bőjtölt szent Ferenc negyven napon át és nem evett egyebet, hanem csak fél kenyeret.

KRISZTUSNAK igaz szolgálja, szent Ferenc mester, kinémely dolgokban szinte mint második Krisztus adatott a világnak az emberek üdvösségére és akit az Atyaisten sokmindenben hasonlatossá akart tenni az ő Fiához, Jézus Krisztushoz, miképen az kiviláglik ő tizenkét társának tisztes gyülekezetéből és a szent Sebeknek csodálatos titkából és aszentNegyvennapnak gyakorlatos bőjtjéből,¹ melyet ezenképen cselekedett.

Mikoron egyszer Húshagyó kedd idején a perugiai tó közelében szent Ferenc betért valamely ájtatos emberének házába és megszállott hozzá éjszakára, Isten megihlette őt, hogy ama nagybőjtire a mondott tó néminemű szigetére menjen;² mire szent Ferenc ama hű emberét kérte, vetné által őtet Istennek kedvéért, kis csolnakon a tónak egy szigetére, melyen senki sem lakozik és pedig cselekedné ezt Hamvazó szerdára virradó éjjelen, hogy senki meg ne láthassa. S a gazda, a nagy alázatosság miatt, mellyel szent Ferenchez viseltetett, legott megteljesítette kérését és átvette őt a mondott szigetre; és szent Ferenc semmit sem vitt magával, hanem csak két kis kenyeret. És mikor a szigetre érkeztek s a jó barát már indult volna, hogy visszatérjen otthonába, szent

Ferenc nyájasan könyörgött néki, senkinek se jelentse, hogy ő e helyt van és hogy Zöld csütörtök előtt maga se jöjjön érte. És ezenképen távozott amaz, és szent Ferenc magára maradt; és mivelhogy nem volt semmiféle szállás, melyben meghúzódhatott volna, egy mély bozótba ment, mely sok tüskés cserje és bokor összefonódásából támadt, mint valamely kunyhó avagy madárles; és imádságnak adván magát, mennyei dolgokról elmélkedett. Azután ottmaradt egész nagybőjt idején étlen, szomjan és mindössze csak a kis kenyerek egyikének felét fogyasztotta el, miképen őt amaz ájtatos ember lelé, aki Zöld csütörtök napján érte jöve és a két kis kenyér közül az egyiket egészben, a másiknak pedig a felét lelé. És hinni lehet, hogy ama fél kenyérkét szent Ferenc az áldott Krisztus bőjtjének tiszteletéért ette meg; mivelhogy ő negyven napon és negyven éjszakán bőjtölt és nem vőn magához semminémű földi eledelt. És ezenképen szent Ferenc, habár Krisztus példájára negyven napon és negyven éjszakán át bőjtölt, ama fél kenyérrel űzte el magától a hiú dicsekvésnek mérgét.

Később a helyen, hol szent Ferenc ily csodálatos vezeklést szolgáltatott, Isten számos csodákat művelt az ő érdemeiért, minek okából az emberek házakat kezdenek építeni és lakni kezdenek a szigeten és rövid idő multával jámbor várhely támadt ottan, melyben a barátoknak is lőn kolostora,³ amelyet neveznek sziget monostornak és amelynek férfi és asszony népei, mindmáig nagy tisztességet tesznek ama helynek, hol szent Ferenc a mondott negyvennapos bőjtöt szolgáltatatta Jézus Krisztusnak dicsőségére. Amen.

NYOLCADIK FEJEZET.

Miképen oktatta ki szent Ferenc Lione testvért a tökéletes örvendezésről.

SZENT Ferenc egyszer télidőben jöven Perugiából, santa Maria degli Angeli kolostorába ment Lione testvérrrel és a kemény hideg erősen kínozván őt, magához szólítá Lione testvért,¹ ki is kevéssel előtte haladt és ezenképen beszélt hozzá: «Ó Lione testvér, ha Istennek kedvére lenne, ó frater Lione, hogy a minorita barátok szerteszét a földön a szentségnek és épületességnek jó példáit adják, te azért miegyebet se íráj és jegyezzél fel serényebben, mintsem azt, hogy nem ez a tökéletes örvendezés». És tovább menvén szent Ferenc, másodszor is szólította őt: «Ó frater Lione, ha a mi Szerzetünk testvérei a vakokat látókká tennék, a görbéket egyenesekké, ördögöket úznének és visszaadnák a siketeknek a hallást, a sántáknak a járást, a némáknak a szólást s még ennél is többet: a negyednapos halottat feltámasztanák; írád, hogy nem ebben van a tökéletes örvendezés». És megint menvén egy kissé előbbre, szent Ferenc nagy fennhangon kiáltá: «Ó frater Lione, ha a minorita barátok ismernének minden nyelveket és minden tudományokat és minden írásokat, ha jövedőlni tudnának és nemcsak az elkövetkező dolgokat tudnák kinyilatkoztatni, de a lelkiismeretek és lelkek itkait is, írád, hogy nem ebben rejlik a tökéletes

örvendezés». Menvén kissé előbbre, szent Ferenc megint nagy fennhangon kiáltá: «*Ó frater Lione, Istennek juhocskája, ha a minorita barátok anygálok nyelvén beszélnének és tudnák a csillagok járását és a füvek titkos erőit és a földnek minden kincsei felnyílnának előttük és ismernék a madaraknak és halaknak és minden állatoknak és embereknek, a fáknak és a köveknek, a gyökereknek és vizeknek erőit; írjad, hogy nem ebben van a tökéletes örvendezés*». És menvén ismét egy darabkát, szent Ferenc nagy fennhangon kiáltá: «*Ó frater Lione, ha mi testvéreink oly jól tudnának prédikálni, hogy Krisztus hitére térítenének minden hitetleneket; írjad, még ebben sem foglaltatnék a tökéletes örvendezés*».

Es ilyen beszédek közben jó két mértföldnél is nagyobb utat vándoroltak, mikor frater Lione mindezen fennen csodálkozván kérdezé és mondá: «*Kérlek téged én atyám Istennek felőle, mondd meg nekem, miben vagyon hát a tökéletes örvendezés?*» És szent Ferenc felelé: «*Mikor majd eljutunk santa Maria degli Angeli klastromához, imígyen esőtől ázottan, hidegtől dermedten, sártól csatakosan, éhségtől gyötrötten és bezörgetünk a klastrom kapuján és a kaputartó frater kijövéen, haragosan mondja: Kik vagytok ti? s mi mondjuk: Mi ketten a ti atyafiaitok közül valók vagyunk; s ő feleli: Nem mondotok igazat, sőt két latrok vagytok, kik barangoltok a világot csalva, ellopva szegények alamizsnáit, takarodjatok; s nem nyit ajtót nekünk és állni hagy kinn a hóban és esőben, éhezve, fázva, éjféligen. Tehát ha mindezeket a bosszúságokat és bántalmakat és gyalázásokat türelmetest, háborodás és zúgolódás nélkül elszenvedjük tőle és engedelmesen és szeretettel*

gondoljuk, hogy ama kaputartó valóban jól ismer minket és hogy Isten akaratából beszél ellenünk, ó frater Lione írjad, hogy imhol a tökéletes örvendezés. És ha mi ennek utána is állhatatosan tovább zörgetünk, ő háborultan kijöve, mint hitvány tolakodókat szidalmakkal elűz, arcul ver minket mondván: menjetek innen jeles kis latrok, menjetek az ispotályba,² mivelhogy itt enni nem fogtok, sem pedig meghálalni. Ha mi ezeket türelmetest viseljük és vigassággal és jó szeretettel, ó frater Lione, írjad, hogy ebben vagyon a tökéletes örvendezés. És ha mi ezeknek dacára, az éhségtől szorongatottan és azonképen a hidegtől és az éjszakától is szorongatottan, újlag zörgetnénk és Isten szerelmére nagy sírással könyörögnénk, hogy nyitna ajtót nekünk és bocsátana be minket, amaz pedig még nagyobb botránkozással mondaná: valóban hitvány csavargók ezek, megfizetek nekik miképen megérdemlik; és kijő nagy bottal kezében és minket csuklyánknál fogva megragad és földhöz vág és meghemperget a hóban, botjával véges-végig ver; ha mindezeket békével és vigassággal tűrjük, gondolván az áldott Krisztus kínjaira és hogy ezeket az ő szerelméért kell viselnünk; ó frater Lione, írjad, hogy ebben van a tökéletes örvendezés. És most halljad a tanulságot, frater Lione. A szent Lélek minden kegyelme és adománya felett, melyet Krisztus az ő barátainak ad, vagyon az, ha valaki önmagát legyőzi, örömet visel Jézus Krisztus szerelméért minden fáradalmakat, szidalmakat, szégyent, igazságtalanságot és szorongattatást, mivelhogy Isten egyéb ajándékainak birtokával nem dicsekedhetünk, mert azok nem a mieink, hanem Istené. Ezért mondja az Apostol³: mid vagyon néked,

amit nem Istentől vettél? Ha pedig tőle vetted, mit dicsekszel, mintha magadtól vetted volna? De a szorongattatás és a szenvedés keresztyével dicsekedhetünk, mivelhogy az a mienk és ezért mondja az Apostol: én tőlem pedig távol legyen másban dicsekednem, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyében,⁴ melynek adassék tisztelet és dicsőség most és mindörökké.» Amen.

KILENCEDIK FEJEZET.

Tanítá szent Ferenc Lione testvér, miképen feleljen hajnali zsolozsmán, és Lione testvér mindég az ellenkezőjét mondotta annak, mit néki szent Ferenc tanított.

MIKORIBAN szent Ferenc egyszer a Rend alapításának kezdetén Lione testvérral olyan kolostorhelyen volt, hol könyvük nem lévén szolgálatukra, melyből a szent Zsolozsmát olvashatták volna, mikoron a zsolozsma órája elkövetkezett, mondá szent Ferenc Lione testvérnek¹: «Drágalátosom, nincs breviáriumunk, melyből zsolozsmát mondhatnánk; de hogy az időt mégis Isten dicséretére fordítsuk, én majd mondom, és te, miképen téged tanítalak, azonképen mondd. Én ekként mondom: «Ó frater Ferenc, te e világban annyi rosszat cselekedtél és annyi bűnt tettél, hogy méltó vagy a pokolra; és te frater Lione, felelni fogsz: Bizony, mélységes poklot érdemeltél». És Lione testvér a galambok szelidségével felelé: «Örömmest atyám, kezdjed hát Isten nevében». Ekkor szent Ferenc kezdé mondani: «ó frater Ferenc, te e világban annyi rosszat és annyi bűnt tettél, hogy méltó vagy a pokolra». Mire frater Lione felelé: «Isten annyi jót művel általad, hogy ezért a paradicsomba mégy». Mondja ekkor szent Ferenc: «ne mondj ilyent frater Lione, de mikor mondani fogom: ó frater Ferenc, annyi gonoszat míveltél Isten ellen,

hogy méltó vagy az ő átkára, te felelj ezenképen : valóban méltó vagy, hogy az átkozottak közé vettesél». És frater Lione felelé : «Örömest atyám». Ekkor szent Ferenc sok könnyek hullatásával és sóhajtsókkal mellét verdesve, nagy kiáltásokkal mondotta : «Ó uram én Istenem, mennynek és földnek Ura, annyi bűnt és gonoszságot tettem ellened, hogy mindenestül méltó vagyok átkodra». És frater Lione felelé : «Isten felemel téged, hogy áldottak között léssz kiváltképen áldott». Ekkor szent Ferenc csodálkozván, hogy frater Lione mindig az ellenkezőjét mondja annak, mit ő meghagyott néki, megfeddvén őt, mondá : «Miért nem felelsz, miképen tanítottalak? Parancsolom néked a szent engedelmességnek miatta, hogy tanításom szerint felelj. Ime én ezenképen mondom : ó rosszacska frater Ferenc, gondolod, hogy Isten könnyörülettel leszen hozzád, holott annyit vétkeztél az irgalmasság Atyja és minden vigasztalások Istene ellen, te, aki nem vagy méltó, hogy könnyörületet lelj? És te frater Lione, én juhocskám, felelni fogsz : Semmiképen sem vagy méltó, hogy könnyörületet lelj.» De mikor szent Ferenc mondá : «Ó rosszacska frater Ferenc, és ezenképen tovább,» Lione testvér felelé : «Atyai Isten, kinek végezetlen irgalmassága nagyobb, mint sem a te bűneid, irgalmasságot teszen veled és ennek felette temérdek kegyelmet». Erre a feleletre szent Ferenc édesen haragvón és türelmetesen haborodottan mondá frater Lionének : «Miért voltál olyan kevély, hogy az engedelmességnek ellene cselekedtél és számtalanszor az ellenkezőjét mondottad annak, amit én feladtam?» Felelte ekkor nagy alázatosan és tisztességgel Lione testvér : «Isten látja lelkemet én atyám, szívemben mindannyiszor eltökéltem, hogy

azonképen akarok felelni, miképen te azt nékem parancsoltad, de engem Isten olyan szavakkal szólaltatott meg, amelyek néki tetszenek».

Elcsodálkozott ezen szent Ferenc és mondá Lione testvérnek: «Kérlek szeretettel, mostantól kezdve feleljél, miképen azt néked mondtam». Felelé Lione testvér: «Mondjad tehát Isten nevében, mert most bizonynyal azonképen fogok felelni, miképen akarod». És szent Ferenc könnyezésekkel mondá: «ó rosszacska frater Ferenc, hiszed-e, hogy az Isten könyörületes léssen hozzád?» Felelé Lione testvér: «Sőt, nagy kegyelmet veszesz Istentől és felmagasztal és megdicsőít örökről-örökre; mert aki magát meg-alázza, felmagasztaltatik² és én nem mondhatok egyebet, mivelhogy Isten szól az én ajkammal».

És így emez alázatos vetélkedésben sok könnyek között és lelki vigasztalásban virrasztottak napkel-téig. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZEDIK FEJEZET.

Kérdezé Masseo testvér szent Ferencről, miért követi őt az egész világ és miért kívánják őt látni mindenek.

Egy időben szent Ferenc a Porciuncoláról nevezett helyen lakott¹ marignanobeli Masseo testvérrrel, ki nagyon szent életű szerény és istenes beszédű ember volt, miért is szent Ferenc őt felette kedvelte.² Egy napon szent Ferenc megtérven az erdőből, hol imádságát végezte, épen a cserjésből lépett ki, mikor ama nevezett Masseo testvér eléje méne és szinte szemrehányóan mondotta: «Miért csak téged, miért csak téged?» És szent Ferenc felelte: «Mi az, mit ezzel mondani akarsz?» Szólott ekkor Masseo testvér: «Kérdezlek, miért követ téged az egész világ és miért kívánnak látni és hallani és néked engedelmeskedni mindenek? Nem vagy szép testű, nem vagy nagy tudományú és bölcsességű, nem is vagy nemesi származású,³ honnan adatik néked, hogy mind a világ utánad jár?» Hallván ezt szent Ferenc, lelkében egészen felvidult, orcáját az ég felé fordította és sok időn át maradt így, elméjét Istenhez emelten; és azután magára eszmélvén, térdre hajlott és Istennek hálát és dicséretet szolgáltatott s azután lelkének nagy buzgóságában frater Masseo-hoz fordult és mondá: «Tudni akarod, hogy miért engem? tudni akarod, hogy miért engem? tudni akarod, hogy miért engem követ az egész világ?

Ez a magasságos Isten szemétől adatott nékem, amely minden helyeken meglátja a jókat és gonoszokat és mert az a szentséges szem soha se látott a bűnösök között se hitványabb, se gyarlóbb, se nagyobb bűnöst nálamnál, hogy ő ama csodálatos művelkedését véghez vigye, amelyet tenni akar, nem találván nyomorultabb teremtetést a földön, ezért engem választott, hogy a világ minden nemességét és kevélységét, minden szépségét és bölcsességét szégyenítse és ezenképen kinyilatkoztassa, hogy minden hatalom és minden jó tőle való, nem pedig a teremtetettektől; és hogy az ő színe előtt senki se dicsekedhetik; de aki dicsekszik az dicsekedjék az Urban, mert övé minden tisztelet és dicsőség örökkön örökké.»

Maseo testvér hallván a nagy ájtatosságban mondott alázatos feleletet, igen megijedt és bizonyosságot vőn, hogy szent Ferenc tántoríthatlan az igazi alázatosságban. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Eljutván egy keresztúthoz szent Ferenc és Masseo testvér, szent Ferenc meghagyta Masseo testvérnek, hogy körben forogjon, minek utána Sienába mentek, hol szent Ferenc temérdek jámbor cselekedetet művelt.

TÖRTÉNT egy napon, hogy szent Ferenc frater Masseoval az országúton ballagott s a mondott frater Masseo kicsinyég előtte járt és imígyen egy keresztúthoz értek, melyen Sienaba, Firenzebe és Arezzoba lehetett menni,¹ kérde ekkor Masseo testvér: «Atyám, melyik úton menjünk?» Felelé szent Ferenc: «Azon, amelyiken Isten akarja». Mondá frater Masseo: «És hogyan tudhatjuk meg Isten akaratát?» Felelé szent Ferenc: «A jelből, melyet néked mutatok; amiért is a szent engedelmesség érdemére parancsolom, hogy e keresztúton, a helyen, hol a lábadat megvetetted, forogni kezdjél körbe-körbe, miként a gyerekek és ne állj forgásodban, ameddig nem mondom, hogy megállj». Ekkor Masseo testvér csakugyan forogni kezdett és addig forgott, míg végezetül is a feje szédülésétől, mint az ilyen nagy forgásnál történni szokott, többizben a földre esett. De mert szent Ferenc nem mondotta, hogy megálljon és ő híven engedelmeskedni akart, újólág kezdette. Végre is mikoron javában forgott, mondá szent Ferenc: «Állj meg és ne mozdulj». És amaz megállt és szent Ferenc kérdezé: «Merre fele fordul az arcod?» Felelé

Masseo testvér: «Siena felé». Mondja szent Ferenc: «Ime, ez az az út, melyen Isten akarja, hogy menjünk». Emez úton mentükben frater Masseo felettte csodálkozék, hogy szent Ferenc az arra haladó világi emberek szemeláttára oly dolgokat míveltetett véle, mint milyent cselekesznek a gyermekek. A tisztelet miatt azonban ezt a szent atya előtt szóvá tenni nem merte.

Közeledvén Sienához, a nép meghallá szent Ferenc jövetelét, kiméne eléje és tisztességből úgy vivék őt és társát a Püspökségre, hogy lábuk sem érintette a földet.² Ugyanaz órában némely sienai férfiak háborúskodának egymással és közülük ketten akkorra már meg is haltak. Ama helyhez jutván szent Ferenc, prédikálni kezdett olyan ájtatosan és istenesen beszélvén hozzájuk, hogy mindannyian megbékéltek nagy egyességben és összetartásban. Amiért is, hallván Siena püspöke a jámbor cselekedetről, melyet szent Ferenc mívelt, hívta őt, jönne házába, nagy tisztességgel fogadta és egész napon át és egész éjszaka magánál tartóztatta.

A következő reggelen, a valóban alázatos szent Ferenc, ki mívelkedéseiben nem keresett egyebet, ha nem csak Isten dicsőségét, fölkele kora hajnalban az ő társával és elméne a püspök tudta nélkül.³ Masseo testvér magában zúgolódván méne az úton és mondá: «Ime, mit nem tesz ez a jó ember, ki nekem parancsolta, hogy forogjak miképen valamely gyermek és a püspöknek, ki oly nagy tisztességet tett néki, még csak egy jó szót sem mondott, sem pedig köszönetet?» És úgy vélte frater Masseo, hogy szent Ferenc illetlenül cselekedett. Hanem aztán Isten sugallatára magába szállván és megfeddvén

önmagát az ő szívében, mondotta : «Frater Masseo felette elbizakodott vagy az isteni művelkedések ítélésében és illetlen vakmerőségemben méltó lettél a pokolra ; mert frater Ferenc még a tegnapi napon is olyannyira szent dolgokat tett, hogyha azokat tette volna Istennek Angyala, csodálatra méltóbbak akkor sem lehettek volna. Amiért is, ha ő parancsolná néked, hogy követek vess, akkor is engedelmeskedned kell, mert amit ő ez útban tett, azt Isten rendelkezése tette, miképen bizonyosság erre az ő jó végezetük, mely következett ; mert ha ő nem békéltette volna meg azokat, akik egyenetlenkedtek, nemcsak sok testek, miként kezdették volt, haltak volna szabályok által, de tömérdek lelket is pokolba ragadott volna az ördög ; és ezért igen együgyű és elbizakodott vagy, mert zúgolódol ama művelkedések miatt, amik nyilvánvalóan Isten akaratából történnek.»

És mindezeket a dolgokat, miket frater Masseo mondott az ő szívében, menvén ő elsőnek, kinyilatkoztatatta Isten szent Ferenc előtt, ki is megközelítvén frater Masseot, ekként szólott : «Ama dolgokat, melyekről most elmélted, jegyezd meg magadnak, mivelhogy jók azok és hasznosak és Istentől valók ; de előbbeni zúgolódásod, melyet tettél, vak volt, hiú és kevély s az ördög lopta azt lelkedbe». Ekkor Masseo testvér világosan látta, hogy szent Ferenc az ő szívének minden titkát ismeri és bizonyossággal észbe vette, hogy az isteni bölcsesség irányítja a szent atyát minden cselekedetében. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Miképen ruházta szent Ferenc Masseo testvérre a konyhai tennivalókat és a kapu őrzését és az alamizsna osztását.

SZENT Ferenc, megakarván alázni Masseo testvért, nehogy a sok lelki adományok és kegyelmek miatt, melyeket Isten neki adott, hivalkodásra vetemedjék, hanem hogy az alázatosság erejével azokban gyarapodva, erényről-erényre emelkedjék ; azért egy napon, félreeső kolostorhelyen lakozván első társaival, amaz igazi jámborokkal, akik közül való volt a mondott frater Masseo is, némi napon az összes atyafiak jelenlétében ezenképen szólott hozzá : «Ő frater Masseo, mindezek a te társaid birják az elmélkedés és az imádság malasztját, te ellenben hivattál, hogy a népek épülésére Isten igéjét prédikáljad ; és ezért, hogy amazok zavartalanul elmélkedhessenek, akarom, hogy te lásd el a kaputartó, az alamizsnás és a konyha tisztségét ; és mikor a többi fraterek esznek, te a kolostor kapuján kívül egyél, hogy akik eljönnek e helyre, még mielőtt zörgetnének, te őket megelégtsd némely jó és istenes szavakkal, nehogy másnak kelljen kimenni a jövevény elébe, csakis néked ; és ezt cselekedjed a szent alázatosság érdeméért». Frater Masseo ekkor arcára vonta csuklyáját, lehajtotta fejét és alázatosan fogadta és gyakorolta emez engedelmisséget és több napon át teljesítette a mondott tisztségeket.

Az ő társai, mint Istentől megvilágosított emberek, nagy lelkifurdalást kezdének érezni, meggondolván, hogy lévén Masseo testvér nagy tökéletességű ember, miképen ők, sőt még tökéletesebb is, mégis ő reá nehezedik a ház minden gondja, nem pedig reájuk. Evégből egy akarattal mindannyian elindultak és menének a szent atyához, hogy őt kérnék, lenne kedvére megosztani közöttük ama tisztségeket; mivelhogy az ő lelkiismeretük semmiképen sem viselheti, hogy frater Masseot annyi fáradságok terheljék. Hallván ezeket szent Ferenc, megszívlelte az ő tanácsukat és hozzájárult az ő akaratukhoz és szólította Masseo testvért, mondván néki: «Frater Masseo, a te társaid részt kérnek a tisztségekből, melyeket reád ruháztam, miért is akarom, hogy a mondott tisztségek megosztassanak». Mondá frater Masseo nagy alázattal és türelemmel: «Atyám, amit reám ruházol, egészében is, részeiben is úgy veszem, miképen ha Istentől jönne». Látván szent Ferenc amazok könyörületességét és Masseo testvér alázatosságát, csodálatosan szépséges prédikációt mondott nekik a szentséges alázatról, tanítván őket, hogy mentől nagyobb ajándékokat és kegyelmeket ad nekünk Isten, annál alázatosabbaknak kell lennünk, mert mivel alázatosság nélkül semminémű erény sem tetszetős Isten előtt. És bevégezvén prédikációját, megosztá közöttük a tisztségeket végetlen szeretetben. A Krisztus dicséretére. Amen.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Miképen küldé ki szent Ferenc az ő társait sok felé, hogy prédikáljanak, míg ő és Masseo testvér más felé indultak, hol is koldulták vala a kenyeret és tették azt valamely forrás mellett egy kőnek lapjára.

KRISZTUSNAK csodálatos szolgálja és követője szent Ferenc mester, hogy magát minden dolgokban hasonlatossá tegye Krisztushoz, aki, az Evangyliom szerint, elküldé tanítványait kettőnként minden városba és helyre,¹ ahová ő menendő vala, minekutána Krisztus példájára tizenkét társat gyűjtött maga mellé, ő is kiküldte azokat kettőnként a világba, hogy prédikáljanak. És hogy az igazi engedelmesség példáját adja nékik, elsőnek maga méne útra miképen Krisztus, aki előbb cselekedett, semmint tanított. Mikor az ő társainak kijelölte volt a világnak egyéb helyeit, ő, Masseo testvért szólítván társul maga mellé, a Francia tartomány felé vette útját. És némi napon felette megéhezetten jutván valamely városba, elindultak, hogy a Regula szerint kenyeret kolduljanak Isten szerelméért ; és szent Ferenc méne az egyik utcán és frater Masseo méne a másikon. De mivel szent Ferenc felette jelentéktelen és kistermetű ember volt² és mindenek, akik nem ismerték őt, hitvány kis koldusnak vélték, miért is nem gyűjtött egyebet, ha nem némi harapásnyi és morzsányi száraz kenyeret; frater Masseonak ellenben, mivel hogy magasnövésű

és testében szép ember volt, adtak vala sok jó darabokat nagy és sok és szegetlen kenyereket.

Mikor már eleget kéregettek, a városon kívül találkoztak valamely helyen, hogy egyenek, hol egy szép forrás volt és ama forrás mellett egy szép hosszú kő, melyre mindegyikük letette a koldult alamizsnát. Szent Ferenc látván, hogy frater Masseo több és szebb és nagyobb kenyérdarabokat kapott, mint ő, nagy örvendezéssel ezenképen szólott: «Ő frater Masseo, nem vagyunk méltóak ily temérdek nagy kincsre». S többszörösen megismételvén e szavakat, felelte néki Masseo testvér: «Én drágalátos atyám, miképen beszélhetsz e helyen kincsekről, hol oly nagy a szegénység és a legszükségesebbeknek oly nagy hiánya vagyon? Nincs se asztalvető, se kés, se fatányér, se tál, nincs ház, se asztal, se szolgál, se szolgálóleány». Szólott ekkor szent Ferenc: «Bizony ez az, amit nagy kincsnek mondok, hol semmi sincs, amit emberi fortélyosság mívelt volna; amink pedig vagyon, az az isteni gondviselés mívelkedéséből vagyon, miképen nyilvánvalóan mutatja a kenyér, melyet kéregettünk, a kőasztal, amely oly szép, a forrás, amely oly tiszta; és ezért akarom, könyörögjünk Istenhez, hogy a szent szegénység felette nemes kincsét, amely őt szolgálja, szeretnünk engedje mi egész szívünkkel.» És mondván eme beszédekét és imádkozván, testüket megelégitették ama kenyérdarabokkal s ama forrásnak vizével és felkészülten útnak eredtek Franciaország felé.

És eljutván egy szentegyháznak eléje, mondá szent Ferenc az ő társának: «Térjünk emez egyházba könyörgésre». És bemenvén, szent Ferenc az oltár mögé méne és imádságnak adta magát és amaz

imádságban isteni látogatásból kivételes kegyelmet nyert, mely olyannyira lángra gyújtotta az ő lelkét a szent szegénység szerelmére, hogy úgy látszék, miként ha arcának színéből és szájának nyílásából a szerelem lángjai vetnék ki magukat. És imigyen égőn menvén az ő társához, mondá néki: «Ó, ó, ó frater Masseo, adjad nékem tenmagadat». És háromszor szólt ekként és harmadszorra szent Ferenc az ő lehelletével felemelte Masseo testvér a levegőbe és egy jó lándzsahosszal maga elé vetette, minek felette Masseo testvér igen nagyon csodálkozék, utóbb pedig elmondotta társainak, hogy a levegőbe emeltetve és elhajítatva, miként azt véle szent Ferenc cselekedte, lelkében akkora örömezt és édességet érezt és a szent Léleknek oly sok vigasztalását, miképen azt soha életében nem érezte.

És ennek utána mondá szent Ferenc: «Én drágalátos társam, menjünk Szent Péterhez és Szent Pálhoz és kérjük őket, tanítanának és segítenének minket, hogy birhassuk a boldogságos szegénységnek megmérhetetlen kincsét; mert, hogy oly drágaságos és isteni az, hogy méltóak befogadására nem vagyunk mi, romlandó edények; mert ez amaz égi erény, mely eltapossa a mulandó földi dolgokat és melynek általa lelkünk leveti minden nyűgét, hogy annál szabadabban egyesülhessen az örök Istennel. Ez amaz erény, mely a léleknek, habár még a földhöz kötött, megadja, hogy a mennyben angyalokkal nyájaskodjék; ez amaz erény, mely Krisztust felkisért a keresztfára,³ Krisztussal eltemetteté, Krisztussal feltámadott, Krisztussal felméne a menyekbe és amely, mint az igazi alázatosság és könnyőületesség fegyverének őrzője, már e földi életben

megadja ama könnyűséget a lelkeknek, melyek az ő szerelmesei, hogy az égbe felszállhassanak. Azért kérjük Krisztus szentséges Apostolait, hogy ők, kik valának ez evangyeliomi gyöngynek tökéletes szeretői, esdjék ki részünkre a mi urunk Jézus Krisztustól az ő szentséges irgalmának felőle ama malasztot, engedje kiérdemelnünk, hogy igazi szeretői és követői és alázatos tanítványai lehessünk a drágaságos és szerelmetes evangyeliomi szegénységnek.»

És ilyen beszédek közben eljutottak vala Rómába és bemenének Szent Péter egyházába ; és minekutána bemenének, szent Ferenc térdre vetette magát az egyháznak egyik szegletében és frater Masseo a másikban ; és sok könnyeknek hullatása és ájtatosságoknak közepette, hosszasan imádkoztak, mikor is szent Ferencnek nagy fényességgel megjelentek Péter és Pál szent Apostolok és mondák : «Mert hogy kéred és tartani fogadod, amit Krisztus és a szent Apostolok tartottak, azért jelentjük néked Krisztusnak felőle, küldetvén a mi urunk Jézus Krisztustól, hogy a te imádságod meghallgattatott és Istentől adatik néked és te követőidnek a boldogságos szegénység kincse ; és azonképen az ő nevében hirdetjük néked, hogy valahányan példád szerint hűségesen követni fogják ezt a te kívánságodat, bizonyosak lehetnek az örök élet üdvössége felől és te és mind a te követőid Istentől lesztek áldottak». És mondván eme beszédeket, elenyésztek, hagyván szent Ferencet eltelve nagy vigasztalással. Aki ezeknek utána felemelkedvén imádságából, az ő társához méne, kérdezvén ha valamit hallott volna az Istentől ; és amaz felelé, hogy mit sem hallott. Ekkor

szent Ferenc elmondotta, miképen jelentek meg a szent Apostolok és mit jelentettek néki. És ezeken örvendezvén, legottan elhatározták, hogy nem folytatják tovább vándorlásukat Franciaország felé és visszatérnek Spoleto völgyébe. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

*Miképen beszéltek vala szent Ferenc és az ő társai
Istenről, és közöttük megjelenék Krisztus.*

MIKORON a Rend alapításának kezdetén szent Ferenc egy kolostorhelyen összegyűjtötte az ő társait, hogy Krisztusról beszéljenek ; lelki buzgóságában parancsolá egyiküknek, hogy száját Isten nevében megnyitván, szólna Istenről, miképen őta szent Lélek ihleti. De mikor a barát engedelmezt és késedelem nélkül teljesítette a parancsot, csodálatosan beszélvén Istenről, szent Ferenc csendre intette őt, másiknak parancsolta megnyitni száját Úrnak nevében. És engedelmeskedvén emez is, felette édességgel beszélt Istenről, de őt is hallgatásra intvén szent Ferenc, megparancsolta a harmadiknak, hogy beszéljen Istenről. Aki is az elsőknak példájára nagy mélységgel kezde társalkodni Isten titkos dolgairól és szent Ferencnek nem vala kétsége, hogy emez is, miképen az elsőbbeni kettő, a szent Lélek ihletésével beszélt. És ez egy csalhatatlan jelnek általa is világossá lőn, mert mivelhogy a felülmondott beszédek közben megjelenék közöttük az áldott Krisztus szépséges ifjú hősnek személyében és őket megáldván, a malasztanak oly nagy édességével tölték el, hogy mindannyian elragadtattak és mozdulatlanul feküdtek vala miképen a megholtak, e világból mit sem érezvén többé. Mikor pedig ismét magukra esz-

méltek, mondotta nékik szent Ferenc : «Testvéreim, én drágalátosaim, adjatok hálát Istennek, aki akarta az együgyűeknek ajkával kinyilatkoztatni az isteni tudomány kincseit. Mivelhogy Isten az, ki megnyitja a némák ajkát és az együgyűek nyelvére bölcs szavakat ad». Az ő dicséretére. Amen.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Szent Klára elméne santa Maria degli Angeli klastromába, hogy szent Ferenczel étkezzék, amikor is úgy látszék, miként ha ama hely mindenestől tűzbe borult volna.

SZENT Ferenc mikoron Assisiben lakozék, gyakran látogatta szent Klárát,¹ részesítvén őt jámbor tanításokban. És mert szent Klára felette kívánczozott, hogy legalább egyszer véle étkezzék, sokszor megkérte őt erre, de szent Ferenc eme vigasztalást néki megadni soha sem akarta. Ámdelátván az ő társai szent Klárának eme kívánczozását, mondták szent Ferencnek: «Atyánk, ezt a te keménységedet nem az isteni irgalmasság szerint valónak látjuk; mikor is te soror Klárát, az igen szent és Istennek tetsző szüzet oly kicsiny dologban, hogy véled étkezhessék, meg nem hallgatod, noha ő a te prédikációdra mondott le a világ pompáiról és hívságairól. És valóban, ha ő nagyobb kegyelmet kérne, mintsem ezt, meg kellene azt adnod a te lelked palántájának.» Ekkor szent Ferenc felelé: «Azt vélitek tehát, hogy meg kell őt hallgatnom?» És mondták az atyafiak: «Igen, atyánk, méltó dolgot cselekszel, ha megadod néki eme vigasztalást». Szólt ekkor szent Ferenc: «Mivel-hogy ti ezt helybenhagyjátok, én is helybenhagyom. De hogy neki még több vigasztalása teljék benne, akarom, hogy amaz étkezés santa Maria degli Angeli

klastromában történjék; mert mivel ő sok időn át volt a san damianoí klastromban elzárva és ezért vigasságára lészen láthatni a helyet, hol haja levágatott és ő Jézus Krisztusnak jegyese lőn. És ugyanott fogunk Isten nevében együtt ebédelni.»

Eljövén tehát a kitűzött nap, szent Klára valamely társnőjével elhagyta monostorát és szent Ferenc némely társainak kíséretében betére santa Maria degli Angeli egyházába és ájtatost köszönté szűz Máriát amaz oltár előtt, hol haja levágatott és ő felvevé a fátyolt. Ennek utána vezették őt a barátok, hogy lássa a kolostorhelyet, míg ebéd órája el nem érkezik.

Ezen közben szent Ferenc a mezítelen földön terített asztalt, miképen azt tenni szokta. És elérkezvén az ebéd órája, leültek együtt szent Ferenc és szent Klára, és szent Ferencnek egyik társa és szent Klárának társnője, minek utána a barátok is alázatosan asztalhoz ültek. És az első éteknél szent Ferenc oly édes balzsamosan és fenségesen és csodálatosan kezdte Istenről beszélni, hogy leszállott rájuk az ő kegyelmének minden bősége és valahányan Istentől elragadtattak. És miközben imígyen elragadtatottan ültek, szemüket és kezüket égre emelvén, azonközben az assisibeli és a bettonai² emberek és minden környékbeliek úgy látták, hogy santa Maria degli Angeli és az egész hely és az erdő, mely akkoron még a kolostor mesgyéjéig ért, nagy lánggal ég, miként ha roppant tűz emészténé az egyházat, a klastromot, az erdőt mindenestől. Amiért is az assisibeli nagy sietéssel lefutottak a hegyről, hogy oltanak a tüzet, mert bizonyost hitték, hogy odalent a síkon minden lángokban áll. De elérkezvén a klastromhoz és nem

találván sehol sem tüzet, bemenének és találták szent Ferencet szent Klarával és ő társaikkal ülve amaz alázatos asztal körüle elmélkedésükben Istenben elragadtatottan. És ekkor bizonyosságot vettek annak felőle, hogy ama tűz nem földi tűz volt, hanem mennybéli tűz, amelyet Isten csodálatosan megjelentetett látható bizonyosságára a mennyei szerelem tűzének, melyben ama szent barátok és szent apácák lelke égett; minek okából a népek hazatértek nagy vigasztalással az ő szívükben és jámbor épüléssel. Annak utána pedig, hosszú időnek teltével, szent Ferenc és szent Klára a többiekkel együtt magukra eszméltek és lelki eledelkkel magukat megelégtítettnek érezték, jóllehet alig illették a testi eledeleket.³

Ezenképen végezvén az áldott ebédet, visszatért szent Klára jó kísérettel San Damianoba; mikor pedig az apácák őt közeledni látták, nagyon örvendeztek, mert félték, hogy szent Ferenc őt netán valamely más klostrom kormányzására küldte, miképen ő hugocskájával, szent Ágnes sororral cselekedte,⁴ akit is apátasszonynak Firenzébe, a Monticelli klostrom kormányzására parancsolt; és mert szent Ferenc némelykor mondotta volt szent Klárának: «Légy készen, hogyha kell, elküldhesselek valamely más helyre»; ő pedig, miképen a szent engedelmességnek leánya, felelé: «Én atyám, mindenkor készen vagyok, hogy elmenjek oda, ahová ti engem küldetek». És ennek okából örvendeztek oly igen a sororok, mikor is visszanyerték őt, és szent Klára ettől kezdve felette nagy vigasztalással vala teljes. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Miképen kért tanácsot szent Ferenc szent Klárától és Silvestro barátától, hogy mi lenne jobb, ha ő csak imádkoznék, avagy némelykor prédikálna is.

RISZTUSNAK alázatos szolgája szent Ferenc, kevéssel az ő megtérése után, mikor már sok társakat gyűjtött és fogadott be a Rendbe, nagy-gondolkozásba merült és nagy kételkedésbe, hogy mit cselekedjék, csakis az imádságnak éljen-e, avagy némelykor prédikáljon is; és e felől nagyon kívánta megismerni Isten akaratát.

De mert az alázatosság, mely szívében vala, nem engedte, hogy ezt magában, avagy imádságában bátorkodjék eldönteni, úgy vélekedett, hogy az isteni akaratot mások imádságával és segítségével fogná kifürkészni. Miért is hívta frater Masseot és mondotta néki: «Menj soror Klárához és mondd néki nevemben, hogy ő és némely lelki leányai ájtatosan kérjék Istent, adná tudtomra, mi lenne néki tetszőbb, ha prédikálnék, avagy csak imádkoznám. Ennek utána pedig menj frater Silvestrohoz és mondjad néki ugyanezeket.» Ez vala ama Silvestro úr,¹ ki is mikoron még világi ember volt, szent Ferenc szájából aranykeresztet látott kinyúlni, melynek magassága az eget illette s két karja a világ végső határáig terjedt. És vala eme Silvestro testvér olyannyira buzgó és olyannyira jámbor, hogy amiket ő kért Istentől,

azt elnyeré ; és gyakran beszélt Istennel ; miért is szent Ferenc őt nagy tisztességben tartotta.

Elmenvén frater Masseo, és miképen szent Ferenc azt néki meghagyta, elsőnek szent Klárához méne, annak utána pedig Silvestro testvérhez vitte a követiséget. Aki is, meghallván azt, legottan térdre vetette magát és imádkozván isteni kinyilatkoztatást vón és visszatérvén frater Masseo-hoz, ezenképen szólott : «Ezeket mondja Isten, hogy frater Ferencnek te mondjad : Isten őt nemcsak tulajdon magáért hívta e világba, de hogy a lelkekben jó termést termeljen és sokak üdvözljenek általa.» Ennek utána frater Masseo visszaméne szent Klárához, hogy megtudná tőle, mit felelt néki Isten és ő mondotta, hogy ő és az ő leányai tulajdon azt a feleletet nyerték Istentől, amit nyert vala frater Silvestro.

És ezzel frater Masseo megtért szent Ferenchez, ki is őt nagy szeretettel fogadta, megmosván lábait² és eledelt készítvén néki. És miután evett, szent Ferenc hívta Masseo testvért az erdőre és ott letérdelt előtte és ledobva a csuklyát, mezítelen fővel és kulcsolt kezekkel kérdezte : «Mondjad, mit parancsolt én uram Jézus Krisztusom, hogy cselekedjem?» Masseo testvér ezenképen felelt : «Frater Silvestronak és Klára sorornak és az ő testvérkéinek Krisztus felelé és kinyilatkoztatá, hogy az ő akaratjából járjad a világot és prédikáljál, mert hogy ő téged nemcsak tenmagadért hívott, de egyebeknek üdvösségére is». Mikor szent Ferenc hallá ezt a feleletet és benne megérté Krisztus akaratát, égő buzgósággal felemelkedett és mondá : «Menjünk Isten nevében». És társakul vette maga mellé frater Masseot és frater Angelot,³ a szent jámborokat, és lelküknek nagy

buzgóságában se utat, se ösvényt nem nézve, eljutottak egy várhoz, mely mondatott Carmanonak.⁴

Szent Ferenc felállott, hogy prédikáljon, de elsőben megparancsolta a fecskéknek, melyek csiripeltek, hogy míg ő prédikál, csendben legyenek és a fecskék engedelmeskedtek. És ekkor lelkének olyan lángolásával kezdte prédikálni, hogy mind a carmanobeliek, férfiak és asszonyok ájtatosságukban elakarták hagyni a várat, hogy őt kövessék. De szent Ferenc tiltotta ezt nekik, mondván : «Ne siessetek és ne akartok útnak indulni és én meghagyom néktek, mit kell cselekednetek lelketek javára». És ettől kezdve gondolt arra, hogy megalapítja a Harmadik Rendet⁵ mindenek javára és üdvösségére. Ilyeténképen őket felette megvigasztaltan és töredelemre készségesen hagyta és felkészülvén, elméne Armano és Bevagno⁶ közébe. És e tartományon által menvén, lelkének mondott lángolásában felvetette tekintetét és látott némely útmenti fákat, melyeken különbnél-különb madarak végtelen sokaságai valának ; elcsodálkozván ezen szent Ferenc, mondá társainak : «Várjatok meg ez úton, elmegyek és prédikálok én húgcskáimnak, a madaraknak».

És méne a mezőbe és prédikálni kezdett a madaraknak, melyek a földön valának és legottan azok is, amelyek a fákon valának, leszálltanak hozzá és mindannyian mozdulatlanul maradtak, míglen szent Ferenc bevégezte prédikációját ; és még annak utána sem szálltak el, míg rájuk áldását nem adta. És a szerint, ahogyan azt később frater Masseo és frater Jacopo da Massa elmondották, járván szent Ferenc a madarak között és kámzsájával érintvén azokat, semmiképen sem mozdultak a mezőről.

A prédikációnak pedig foglalatja ez volt: «Én testvéreim, madarak, sokkal tartoztok Istennek, a ti Teremtőtöknek és tartoztok mindenkoron és minden helyen őt dicsérni, mivelhogy ő adott néktek szabadságot szállani minden tájakra és adott néktek ruházatot kétszereset avagy háromszorosat is; és tartoztok őt dicsérni, mert megtartotta a ti magotokat Noe bárkájában, hogy meg ne fogyatkozzatok a földön; és tegyetek néki hálát a levegőéért is, melyet néktek adott. Nem vettek sem arattok, és Isten mégis éltet benneteket⁷ és adja néktek italul a folyókat és forrásokat és menedékül adja néktek a hegyeket és völgyeket és sudár fákat, hogy fészket rakjatok. És mert sem fonni nem tudtok, sem varrni, Isten felruház titeket és a ti fiókáitokat. Mily igen szerethet titeket a Teremtő, hogy ennyi jót ad néktek; és ezért őrizkedjete é én kis testvéreim a háladatlanlás bűnétől, de törekedjete Istent dicsérni örökkön örökké».

Mondván szent Ferenc eme beszédeket, mind a madarak kezdték megnyitni csőrüket és nyújtani nyakukat és szárnyukat kitárni és fejüket földiglen hajtani és mutatták ő művelkedéseikkel és éneklésükkel, hogy a szent atya beszédein igen örvendeznek. És szent Ferenc azonképen velük örvendezett és vigadozott, felette csodálkozva a madarak nagy sokaságán és az ő különböző szépségükön és az ő figyelmetességükön és nyájasságukon és mindezekért dicsérvén őket, ájtatosan dicsérte bennük a Teremtőt.⁸ Végezetül befejezván a prédikációt, szent Ferenc a kereszt jegyével jelölte őket és elbocsájtá őket; és mind a madarak seregestől felszálltak a levegőbe és csodálatosan énekelve a kereszt szerint, ahogy őket

szent Ferenc jelölte, szétoszlottak négy ágra, egyik csapat napkelet felé szállt, a másik napnyugatnak, a harmadik dél felé és a negyedik északnak és minden csapat csodálatosan énekelve szállt, így jelezvén, hogy miképen szent Ferenc, Krisztus keresztségének zászlós ura azt nekik prédikálta és miképen őket megjelölte a kereszt jegyével, azonképen a világ négy tája felé oszlanak; és Krisztus keresztségének tanítása ezenképen megújítatván szent Ferenc-től, kell, hogy általa és az ő testvéreinek általa mind e világon elterjedjen; és ama testvéreknek, a madarakhoz hasonlatosan, ne legyen semmi javuk a földön és életüket az isteni Gondviselésre bizzák. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Egy ifjú barátocska tudni akarván, mit mivel szent Ferenc éjnek éjszakáján kinn az erdőn, lopva utána méne és látta őt Krisztussal beszélni.

TÖRTÉNT még szent Ferenc életében, hogy egy galamblelkű és ártatlan gyermek felvételét a Szerzetbe és lakozott egy kicsiny kolostor helyecskén, hol a barátok kényszerűségből a földön háltak. Eljövén egyszer szent Ferenc a mondott kolostor helyecskére, este a Completorium után nyugovóra tért, hogy éjjel, minek utána a többi barátok elaludtak, felkelhessen, miképen gyakorta cselekedni szokta. A mondott gyermek szívében elhatározta, hogy szorgosan megkémleli szent Ferenc útját, hogy az ő jámborságát megismerhesse és kíváltképen megtudja, mit tesz éjnek idején, mikor felkél. És hogy az álom meg ne csalja, ama gyermek szent Ferenc mellé feküdt alvásra és övkötélét a szent Ferenc köteléhez kötötte, hogy érezze, mikoron ő felkél, és ilynemű kötésről szent Ferenc mitsem érzett. De azután éjszaka az első álom után, mikor mind a fraterék mélyen aludtak, szent Ferenc felkelt és ilyenképen összekötözve lelvén kötelét, legottan nagy szeliden megoldotta azt, hogy a gyermek meg ne érezze, és magányosan elméne szent Ferenc az erdőre, mely a kolostor mellett volt és bemenvén egy kis kunyhóba, imádkozni kezdett.

Némi időnek múltával felébredt a gyermek és lelvén megoldva kötelét és szent Ferencnek hült helyét, felkele ő is, hogy megkeresse őt; és tártan találván az ajtót, mely az erdőre nyílt, gondolta, hogy szent Ferenc odament, legottan ő is beméne utána az erdőbe és méne ama helynek közelébe, hol szent Ferenc imádkozott. Nagy hangos társalgást kezdte hallani és közelebb menvén, hogy megértse a hangokat, melyeket hallott, látott vala csodálatos fényességet és a fényességben látta Krisztust, szűz Máriát és Keresztelő szent Jánost és az Evangyelistát és az angyaloknak nagy sokaságát, kik szent Ferencel társalkodtak. Látván és hallván mindezeket a gyermek, félholtan a földre esett.

Minekutána a szentséges jelenésnek misteriuma elvégeztetett, visszatérvén szent Ferenc a kolostorba, lába a fiú testébe botlott, ki miként a holtak feküdt az úton, és megszánván őt karjába emelte és visszavitte fekvő helyére, miképen a jó Pásztor az ő juhocskáját. És annakutána megtudván a barátocskától, miképen látta vala a mondott látomást, meghagyta néki, soha se szóljon arról senkinek, míg ő életében van. És a fiú később növekedvén Isten kegyelmében és szent Ferenc iránti alázatosságában, a Szerzetnek érdemes embere lőn és csakis szent Ferenc halála után nyilatkoztatta ki a barátoknak a mondott látomást. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET.

Szent Ferenc az ő életében egy nagy Káptalant tartott, hol ötezernél több barát gyűlt össze, akiknek prédikált.

KRISZTUSNAK leghűségesebb szolgája, szent Ferenc mester, egy napon nagy Káptalant tartott,¹ santa Maria degli Angeli klastromában, mely Káptalanra ötezernél több szerzetesek gyülekeztek; és eljőve szent Domonkos is,² a prédikáló barátok Rendjének feje és fundátora, ki ép akkoron Burgundiából jövet Rómába volt menendő. És hallván a Káptalan gyülekezéséről, melyet szent Ferenc santa Maria degli Angeli síkján tartott, rendjebeli hét baráttal odaméne annak látására. Továbbá volt a mondott Káptalanon egy cardinális, aki nagy híve vala szent Ferencnek és akinek ő megjövendőlte, hogy egykoron pápa leszen; és ezenképen történt.³ És ez a cardinális Perugiából, hol akkoron a Pápa udvart tartott, kiváltképen azért jöve Assisibe, hogy minden napon látogassa szent Ferencet és az ő atyafiait. És némi napon énekes Misét is mondott nekik és prédikált a barátoknak a Káptalanban; és a mondott cardinális felette nagy gyönyörűséget és épülést vett valahányszor eljőve a szent gyülekezetbe, látván a síkon, santa Maria körül csapatostul ülni a barátokat, emitt kilencvenet, amott százat, hol kétszázat és hol háromszázat együtt, valamennyit istenes beszédekbe merülten, avagy imádságnak adván magukat,

könnyezve és irgalmasságot gyakorolva, oly nagy csendben és oly szerényen, hogy sem lárma, sem dobogás nem hallatszott; és elcsodálkozván oly nagy sokaságon és a nagy rend és engedelmesség felett, könnyek hullatásában ájtatosan mondotta: «Íme, ez valóban táborba szállása és serege Krisztus lovagjainak».

A nagy sokaságban nem hallatszottak se tündérségek, se tréfás mesék, de hol összesereglett egy csapat barát, ott imádkoztak vagy Misét olvastak, avagy tulajdon maguk vagy jötevőik bűnei felett sírtak, vagy a lelkek üdvösségéről beszéltek.

És voltak azon a mezőn gyékényből és szalmából összerótt tetők és alattuk különböző tartományok szerint csapatokba verődtek a barátok, miért is nevezték ama mezőt gyékények, avagy zsuppok mezejének. Ágyuk a mezítelen föld volt és akinek jutott belőle, némi szalma. Fejalkuk kövek és fadarabok voltak. Ennek okából felette nagy tisztességgel viseltettek irántuk, akik is hallák avagy láták őket és az ő jámborságuknak a hire olyannyira elterjedt, hogy a Pápa udvarából, melyet akkor Perugiában tartott⁴ és Spoleto völgyének egyéb földjeiről is sokan eljövének hozzájuk, sok grófok, és bárók és lovagok és más nemes urak és sok közönséges népek és cardinálisok és püspökök és apátok egyéb papokkal, hogy nézhessék ezt az oly szent és alázatos gyülekezetet, melyhez fogható sok szent férfit egybeseregletten még nem látott a világ soha. És kíváltképen jövének, hogy láthassák a szent jámboroknak legszentebb fejét és atyját, ki a világtól ily szép zsákmányt ragadott el és ily szép és engedelmes nyáját terelt össze Jézus Krisztusnak, az igazi Pásztornak követésére.

Összegyülekezvén ezenképen a nagy Káptalan,

mindnyájuk atyja és legfőbb rendfőnöke, szent Ferenc lelkének tüzével hirdetni kezdé Isten ígétét és nagy fennhangon prédikálta, mit néki a szent Lélek sugalmazott. És tanításának foglatját ily beszédekkel mondá: «Én fiaim, nagy dolgokat ígértünk Istennek; de igen sokkal nagyobbak azok, melyek Istentől nekünk ígértettek; ha megtartjuk, amiket néki fogadtunk, bizonyossággal várhatjuk azokat, amik nekünk ígértettek. Rövid a világ öröme; de örökké tartó a gyötrellem, amely követi. Kicsiny ez életnek gyötrelme, de végetlen a másik életnek dicsősége». És emez ígékről nagy ájtatossággal prédikálván, megerősítette és intette mind a barátokat a szent anya Egyházhoz való engedelmességre és tisztességre, a felebaráti szeretetre, és arra, hogy imádják Istent minden népek nyelvén, és legyenek béketűrőek a világ viszontagságaiban és mértékletesek a boldogságaiban, és állhatatosak a megtartóztatásban és az anyali tisztaságban, és a békességben és egyetértésben Istennel és az emberekkel és saját lelkiismeretökkel, és a szent szegénység szerelmében és gyakorlásában. És ekkor mondá: «Parancsolom néktek, a szent engedelmesség érdemére, mindannyiotoknak, akik itt összegyülekeztetek, hogy egyikőtöknek se legyen gondja semminémű ételre avagy italra avagy a testnek egyéb kívánatos dolgaira, de csakis az imádságra és Isten dicséretére törekedjete. Imádkozzatok és dicsérjétek Istent, reá bízván testetek minden gondját, mivelhogy ő nagy szeretettel örködik felettetek». És e parancsolatot mindenek örvendező szívvel és vidám arccal fogadták. És befejezván szent Ferenc eme beszédekét, valamennyien földre borultak, imádságnak adván magukat.

Mindezekben szent Domonkos, ki a felülmondott dolgok idején jelen volt, erősen csodálkozott és szent Ferenc parancsolatját szívében helytelenítette, mivel-hogy nem tudta elgondolni, miképen lehessen ekkora sokadalmakat kormányozni testük szükségleteiről való gondoskodás nélkül. De a magasságos Pásztor, az áldott Krisztus, mutatni akarván, mennyire gond-ját viseli az ő juhocskáinak és mily igen szereti az ő szegényeit, legottan meghílette a perugiai, spoletoi, foligno, spelloi és assisibeli népeket és egyéb környékbeli földek lakóit, hogy vinnének ételt és italt a szent gyülekezetnek. És ime, hirtelen jövének a mondott földekről emberek öszvérekkel, lovakkal és szekerekkel, megrakván azokat kenyérrel és borral, babbal, sajttal és egyéb jóféle eledelokkal, melyeknek Krisztus szegényei híjjával voltak. Mindezekben kívül hoztak asztalvetőket és korsókat, poharakat és más edényeket, miknek a nagy sokadalom hasznát vehette. És boldognak állította magát, aki a legtöbbet adhatta avagy a legszerényebben szolgálhattott; és ezenközben a lovagok és bárók és egyéb nemes urak, akik csak nézni jöttek oda, nagy alázattal és ájzatossággal szolgálták őket.

Mikor szent Domonkos látta eme dolgokat, megismerte, hogy az isteni Gondviselés mívelkedik bennük és alázatosan beismerte, hogy rosszul ítélte meg szent Ferencet, helytelenítván az ő parancsolatját; és alázatosan letérdelvén előtte, töredelmesen megvallotta vétkét, mondván: «Valóban Isten kiváltképen gond-ját viseli e szent szegényeknek és én ezt nem tudtam; és azért emez órától fogva ígérem, hogy megtartom az evangyéliomi szent szegénységet és Isten nevében megátkozom az én Rendemnek mind ama szerze-

teseit, akik a mondott Rendsben arra vetemednének, hogy tulajdon maguknak javakat szerezzenek.» És ezenképen épült szent Domonkos, szent Ferenc hitén, nemkülönben a nagy és rendes gyülekezet engedelmességén és szegénységén és az isteni Gondviselés művelkedésén és minden jóknak dús bőségén.

Tulajdon e Káptalan idején történt, hogy mondatott szent Ferencnek, hogy számos barát ciliciumot, tüskés övet és vaskarikát visel mezítelen testén, miért is sokan megbetegedtek és némelyek meghaltak és mások az imádságban akadályoztattak. Ezért szent Ferenc, mint bölcs atya, megparancsolta a szent engedelmességre, hogy akiknek ciliciumuk avagy vasas övük lenne, azt legottan megoldják és eléje hozzák. És ekként cselekedtek ; és megszámláltattak jó ötszáz ciliciumok és ennél több vaskarikák, karra és derékra valók ; olyaténképen, hogy nagy dombocska kerekedett belőlük és szent Ferenc megparancsolta, hogy valamennyi ott hagyassék.

Mikoron a Káptalan bevégeztetett, szent Ferenc erősítvén mindeneket a jóban és oktatván őket, hogyan térjenek ki a bűn elől e gonosz világban, Isten és a tulajdon áldásával elbocsájtá őket az ő tartományaikba, megvigasztaltan lelki örvendezéssel. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET.

Méne szent Ferenc Rietibe, hogy szemét gyógyíttatná, és lakván házában egy papnak, a népek, kik jövének leszakgatták mind a szőlőt a pap szőlőhegyén, ki ennek ellenére több bort szüretelt, mint annakelőtte.

AZ IDŐBEN, mikor szent Ferenc nagy betege volt fájós szemének, Ugholino mester, a Rend védő cardinalisa nagy nyájasságában, mellyel iránta viseltetett, írta néki, jönne hozzája Rietibe, hol is jeles szemorvosok valának. Szent Ferenc a cardinalis levelének vétele után, elméne elsőbben San Damiano klastromába Krisztus alázatos jegyeséhez, szent Klárához, hogy néminemű vigasztalásokat adjon néki és hogy azután a cardinalishoz menjen.¹ Ott tartózkodván szent Ferenc, szemének betegsége a következő éjjelen olyannyira súlyosbodott, hogy semminemű világosságot sem látott többé.² Miért is nem tudván útra kelni, szent Klára nádból kis kunyhót rótt össze számára, hogy jobban nyugodhassék. Szent Ferenc azonban részint a kórsága okozta fájalmaknak, részint a patkányok nagy sokaságnak miatta, melyek őt felette háborgatták, világért se tudott se éjjel, se nappal nyugovást találni. És miközben kínjai és szorongattatásai nem szüntek, gondolkozni és felismerni kezdé, hogy ez az Istennek korbácsa bűneinek fejében. És szívével és szájával hálát adott Istennek és nagy fennhangon kiáltá: «Én

Uram, méltó vagyok erre a te ostorozásodra és sokkalta rosszabbra is. Uram, én Jézus Krisztusom, jó Pásztor te, ki nekünk bűnösöknek és méltatlanoknak kínjainkban és testi szorongattatásainkban könnyőületességedet adod, adj nekem, te juhocskádnak kegyelmet és erőt, hogy semminemű betegség és szorongattatás és semminemű fájdalom tőled el ne térítsen». És miközben eképen imádkozott, egy hang jöve el hozzá az égből, mely mondotta: «Ferenc, felelj nekem. Ha az egész föld aranyból volna és minden tengerek és folyók és források balzsamból volnának, és minden hegyek és dombok és kövek drágakövek volnának, és te egy másik kincset találnál, becsesebbet mindezeknél, miképen az arany becsesebb a földnél, és a balzsam a víznél, és a drágakövek a hegyeknél és köveknél, és a te betegséged fejében néked adatnék ama becsesebb kincs, nemde elégedettnék és nagyon vidámnak kellene lenned?» És felelé szent Ferenc: «Uram, nem vagyok méltó ily drágalátos kincsre». Isten hangja mondá ekkor néki: «Örvendezzél Ferenc, mert az a kincs az örökké való élet, melyet számodra fenntartottam és melybe téged ez órától kezdve beiktatlak; és ez a te betegséged és szomorkodásod záloga ama boldogságos kincsek».

Ekkor szent Ferenc nagy vigassággal örvendezvén a dicsőséges bizonyzágon, szólítá az ő társát és mondá: «Induljunk a cardinálshoz». És minekutána szent Klárát megvigasztalá jámbor szavakkal és tőle alázatosan búcsút vőn, útnak eredt Rieti felé. És közeledvén a városhoz, a népnek oly sokadalma jöve ki eléje, hogy ennek okából nem akart odatérni és elméne némienemű egyházba,³ mely a várostól vagy

két mértföldnyire lehetett. Megtudván a polgárok, hogy ő ama mondott szent egyházban van, seregestől futottak látására, olyannyira, hogy a mondott szentegyház szőlőhegyét egészen összegázolták és mind a szőlőfürtöket leszedték. A pap felette fájlalta ezt az ő szívében és megbánta, hogy szent Ferencet a szentegyházban tartóztatta. Felfedtetvén Istentől szent Ferencnek a pap gondolata, magához hívatta őt, mondván néki: «Drágalátos atyám, hány akó bort ad néked jó esztendőben ez a szőlőhegy?» Felelé a pap, hogy tizenkét akót. Mondá szent Ferenc: «Kérlek atyám, viseld el türelemmel, hogy még nálad lakhassam némi napokig, mert nagy nyugalmat találok itt és engedd, hogy mind e polgárok megszédjék a te szőlődet Istennek és az ő szegénykéjének szerelméért. És ennek fejében megígérem, én uramnak, Jézus Krisztusnak felőle, hogy a te szőlőhegyed ez esztendőben húsz akó bort fog néked teremni». Szent Ferenc pedig azért cselekedett ilyenképen, hogy ott maradván lelkeket arathasson a népek között, akik jövének és akik közül sokan a mennyei szerelemtől ittasan mentek el tőle, lemondván a világ örömeiről.

Bizván a pap szent Ferenc ígéretében, mindazoknak szabadjára engedte a szőlőt, akik hozzá jövének. És csodák csodája! a szőlőt olyannyira legázolták és megszédték a népek, hogy a tőkéken csak alig néhány gerezd maradt. De eljövén ideje a szüretnek, a pap összegyűjtötte amaz egynéhány gerezdeket, kádba vetvén és megtaposván azokat, és miképen szent Ferenc ígérte: húsz akó legjobb mustot sajtolott belőlük.

Megvilágosodék tehát eme csodatételből, hogy

miképen szent Ferenc érdemének miatta a letarolt szőlőhegy bőséges szüretet adott, azonképen a bűntől erényeikben terméketlen keresztény népek is, szent Ferenc érdemeiből és tanításaiból bőségesen termették a bűnbánat gyümölcseit. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZADIK FEJEZET.

Amaz ifjú barátról, ki a kámzsától megirtóztatván, eltökélte magában, hogy kilép a Szerzetből.

EGY ELŐKELŐ ifjú nemes szent Ferenc Rendjébe lépett, ki is némi napok elteltével az ördög incselkedéséből irtózni kezde amaz öltönytől, melyet viselt, miként ha az a leghitványabb zsák lett volna ; irtózott a bő ujjaktól és undorodott a csuklyától és a kámzsa hosszúságát és érdességét elviselhetetlen kínnaak érezte. És ugyancsak növekedvén rosszkedve a rendnek ellene, végül is eltökélte magában, hogy leveti a kámzsát és visszatér a világba. Ezenközben azonban márszokásba vette, miképen arra mestere oktatta, hogy a nap bármely órájában is elmenvén a kolostor oltárának előtte, melyen Krisztus teste őriztetett, nagy tisztességadással letérdeljen, fejére húzza csuklyáját és két karját keresztbe vetve mellén meghajoljon.

Történt, hogy amaz éjszakán, amelyen menni készült, elhagyandó a Rendet, ugyancsak el kelle haladnia a kolostor oltárának előtte és elhaladván, szokása szerint letérdelt és meghajolt, és ekkor lelkének hirtelen elragadtatásában Isten csodálatos szép látomást láttatott véle. Látott vala maga közelében végetlen sokaságokban szenteket haladni, kik jövőnek ünnepi menetben párosával ketten-ketten, szépséges drága szövetekbe öltözöttek, és arcuk

és kezük tündöklött miként a nap, és menének angyaloknak énekével, zengő zenéjével. És e szentek között valának ketten, dúsabban öltözöttek, ékeesebbek, mint mind a többiek és olyan sok fényességgel környezettek, hogy aki látta, csodálatukkal betelni nem tudott; és a menetnek szint a legvégén haladt vala egy jelenés, oly fenséggel ékes, mint valamely nemrég lovaggá ütött vitéz, mindeneknél megbecsültebb.

Látván a mondott ifjú barát a jelenést, felette elcsodálkozék, nem tudván mire vélni a titokzatos processiót, arra pedig nem vala bátorsága, hogy megkérdezte volna, állott tehát az ámulat édes-ségébe merülten. Mikor azonban már elhaladt volt az egész menet, mégis bátorságot vőn magának és az utolsókhöz futott és nagy lelkendezéssel kérdezé, mondván: «Ő drágalátosaim, titeket kérlek, ha kedvetekre való lenne, mondanátok meg nékem, kik lennének ez igen csodálatosak, kik eme tiszteletreméltó processióban haladnak?» Amazok felelték: «Tudd meg fiacskánk, hogy mi valahányan minorita-barátok vagyunk, akik imhol jövünk a paradicsomi dicsőségből». És emez kérdezé: «Kik ők ketten, akik fényességesebbek a többieknél?» Amazok felelék: «Ők szent Ferenc és szent Antal barátok és amaz utolsó, kit oly ékesnek láttál, egy nemrég megholt szent barát, akit mivelhogy bátran viaskodott minden kísértésekkel és áhitatos maradt a végsőig, imhol diadalmast viszünk a paradicsomi dicsőségbe. És ezek a mi oly szép selymekből való ruháink Istentől adattak nekünk cserében ama daróc kámzsáért, miket a Szerzetben türelmesen viseltünk; és a diadalmas fényesség is, melyet belőlünk áradni látsz,

Istentől adatott nekünk az alázatos vezeklés fejében és a szent szegénységért és az engedelmisségért és a tisztaságért, melyet szolgálunk végtől-végig. Azért fiacskánk ne essék terhedre a szerzet kámzsáját viselni, amely oly igen gyümölcsöző, mivel hogy ha te szent Ferenc darócában Krisztus szerelméért megveted a világot és testedet sanyargatod és az ördög incselkedései ellen bátran viaskodol, úgy leszen a mienkhez hasonló köntösöd és tied leszen az örök fényesség».

E mondott beszédeknek utána az ifjú révületéből feleszmélt és a látomástól megerősítetten, elűzött lelkétől minden kísértéseket és beismeré vétkét a guardiannak és atyafiaknak előtte; és amaz időtől kezdődően áhítá a vezeklést és a kámzsa szigorúságát, és végezetül is a Szerzetben fejezte be nagy jámbor-ságban életét. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

Miképen térítette meg szent Ferenc a szörnyű agobbioi farkast.

A MAZ időben, mikoron szent Ferenc Agobbio városában lakozott,¹ történt vala, hogy feltűnt egy szörnyű nagy ragadozó farkas, mely nem csupán a barmokat falta fel, hanem az embereket is; olyan yira, hogy mind a polgárok nagy félelemben valának, mivelhogy némi napokon a városfalakig bátorzkodott; és ők kimenvén a földekre, fegyveresen mentek, miként ha hadba készülnének; de még imígyen fegyveresen sem menekedhetett tőle, aki véle magányosan találkozott.² És eme farkastól való félelmükben odáig jutottak, hogy közülük senki se mert volna a városnak kapuján kívül a mezőbe menni.

Miért is szent Ferenc, megkönyörülvén a város polgárain, ki akart menni a mondott farkasnak elébe, jöllehet a városbeliek őt szándékáról lebeszélni törekedtek; ő azonban szent keresztnek jegyével jegyezvén magát, kiméne a kapun a földekre az ő társaival, minden bizodalját Istenbe vetvén. És vonakodván a többiek, hogy őt még messzebb is kísérjék, szent Ferenc magányosan folytatta útját a farkas tanyája felé. És ime, sok polgároknak szemelättára, kik jöttek nézni a csodát, a mondott farkas nyitott szájjal futott szent Ferenc ellen és jövetelére szent

Ferenc csak a keresztnak jegyét veté ellene és magához szólítván, mondá: «Jöjj ide atyámfia farkas, Krisztusnak felőle parancsolom néked, hogy se nékem ne árts, se egyebeknek». Csodába illő! legottan, hogy szent Ferenc keresztet vetett ellene, a szörnyű farkasbecsukta száját és futásában megállt és engedelmeskedvén a parancsnak, szeliden, miként a bárány, szent Ferenc lába elé vetette magát. Ekkor szent Ferenc imígyen szólott hozzá: «Atyámfia farkas, sok károkat tettél eme tartományban és tettél csúnya gonoszságokat, megmarván és elemésztvén Isten teremtményeit az ő engedelme nélkül, és nemcsak oktalan teremtetéseket emészttél el és faltál fel, hanem Isten képére teremtett embereket is bátorkodtál elemészteni. Ezért méltó vagy, hogy szörnyű halállal halj a bitófán, miképen latrok és gonosz gyilkosok;³ és ezért üvölt és zúg ellened mindenki és ellenséged az egész város; de én, atyámfia farkas, békességet akarok tenni közted és az emberek között, úgy hogy többé meg ne sértsd őket és ők megbocsásásáért néked minden elmúlt vétkeidet és sem ebek, sem emberek többé ne üzzenek».

Hallván eme beszédeket a farkas, testének és fülének mozgásával, farka csóválásával és feje meghajtásával mutatta, hogy mindenképen elfogadja, amiket szent Ferenc mondott. Szent Ferenc pedig szólott ekkor: «Atyámfia farkas, mivel hogy kedvedre való lenne a békességet tenni és tartani, fogadom, hogy a város embereivel addiglan adatok néked eleséget, míglen csak élsz, úgy hogy éhséget többé ne szenvedj; mert jól hiszem, csak éhségből tettél minden gonoszt. De atyámfia farkas, mert én tenéked kegyelmet fogok kérni, akarom, hogy te is megfogadjad, hogy sem

teremtett emberben, sem pedig állatban kárt tenni nem fogsz : megfogadod nékem?» És a farkas fejét hajtván, kétségtelen jelét adta ígéretének. És szent Ferenc mondá : «Atyámfia farkas, akarom, hogy hitet tégy és bizvást hihessek abban, amit fogadsz». Mondván ezeket szent Ferenc, hogy a hittevést által vegye, kinyujtotta kezét, a farkas felemelte első jobblábát és szeliden szent Ferenc tenyerébe tette. Így adván néki a hittevésnek jelét, ahogyan az tőle tellett.

Ekkor mondá szent Ferenc : «Testvérem farkas, parancsolom néked, Jézus Krisztusnak nevében, jövel vélem miben sem kételkedve, és menjünk együtt, hogy e békességet az Úrnak nevében megerősítsük». És legottan a farkas engedelmost méne szent Ferencnek utána, miképen valamely kezes bárány ; minek láttára a városbeliek felette elcsodálkoztak. És ez a hír legottan elterjedt városszerte, úgy hogy minden népek, nagyok és kicsinyek, férfiak és asszonyok, aggok és fiatalok a városnak piacára tódultak, hogy lássák a farkast szent Ferenczel.

Minekutána a népnek egész sokasága összegyűlekezett, felállá szent Ferenc és prédikált nekik, mondván egyebek között, hogy Isten ily csapást és megpróbáltatást az ő bűneiknek miatta bocsájt rájuk és hogy sokkal veszedelmesebb a pokol tüzének lángja, mely a kárhozottakat örökön örökké marja, mint a farkasnak gyűlölsége, mely nem tud ölni, ha csak nem testet. Mily félelmetes lehet a pokol torka, ha egy ily kicsiny állatnak a torka meg tud félemlíteni és remegésbe ejt ekkora nagy sokadalmat ! «Térjetek tehát, én drágalátosaim, Istenhez és vezekeljetek méltóképen bűneitekért ; és Isten megszabadít ti-

teket a farkastól e jelen való életben, a jövőben pedig megszabadít a pokol tüzétől.»

És eme beszédeknek utána mondá szent Ferenc : «Halljátok, én testvéreim : farkas testvér, ki imhol előttetek áll, megfogadta és hitét adta nekem, hogy békességet köt veletek és nem lesz károtokra többé semminemű dolgokban, ha ti is fogadjátok néki, hogy minden szükséges eledelét megadjátok ; és én a farkasért kezes leszek, hogy ő a békességnek kötését erősen megtartja». Ekkor mind a nép egyetlen hanggal fogadta, hogy a farkast állhatatosan etetni fogja. És szent Ferenc mindeneknek füle hallatára mondotta : «Hát te, atyámfia farkas, fogadod-e ezeknek a polgároknak, hogy a békét és a szerződést megtartod, hogy sem embernek, sem állatnak, sem semminemű teremtménynek ártalmára nem leszel?» És a farkas térdre ereszkedvén, fejét meghajtván, testének és fülének mozgásával, farkának csóválásával jelét adta, amennyire az tőle tellett, hogy minden szerződést tehetése szerint megtart.

Mondá ekkor szent Ferenc : «Testvérem farkas, akarom, hogy miképen nekem hitedet adtad, míglen a városnak kapuin kívül valánk, azonképen itt minden népnek előtte adjad nekem hitedet, hogy ezeket tartod és hogy a kezességért, melyet éretted vállaltam, csalárdsággal nem lesz hozzám». Ekkor a farkas felemelvén jobblábát, szent Ferenc kezébe tette. Emecselekedetnek és a felül mondottaknak láttára oly nagy álmélkodás és vigasság lőn az egész gyülekezetben, szent Ferencnek ily ájtatosságáért és a csoda ujságért, mind pedig a farkasnak és népnek békességéért, hogy mindenek az ég felé kezdenek kiáltozni, dicsérvén és áldván az Istent, hogy küldé nekik

szent Ferencet, ki az ő érdemének miatta megszabadította őket a szörnyű fenevad torkából.

Ennek utána a mondott farkas két esztendeig éldegélt Agobbio városában, és szeliden bement a házakba, ajtóról-ajtóra járt, senkit sem bántva, senkitől sem bántatva, és a népek tisztességgel táplálták; és jártában a földeken és a házakban egyetlen eb sem ugatta meg soha. Végezetül két esztendőnek multával farkas testvér meghalt az öregségtől;⁴ miért is a polgárok igen bánkódtak, mivel hogy látván őt ezenképen szeliden járva a várost, mindig eszükbe juttatta szent Ferencnek erényeit és jámborságát. Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

*Miképen szelidítette meg szent Ferenc a gerlicéket,
melyek néki adattak.*

NÉMI NAPON egy gyermek sok gerlicét fogott és vitte, hogy eladná azokat. Ekkor találkozott véle szent Ferenc, ki mindenkor sajátos áhitattal viseltetett a szelid állatok iránt, szána-kozó tekintettel nézván ama gerlicéket, mondotta a gyermeknek: «Ő jó fiú, kérlek, add nekem ezeket, nehogy ez ártatlan madarak, melyekhez a szent Irás a tiszta és alázatos és hűséges lelkeket hasonlítja, a kegyetlenek kezébe kerüljenek, kik őket megölik». A gyermek Istentől ihletve, legottan szent Ferencnek adta valamennyit; és ő ölébe fogadván a madarakat, édesdeden kezde beszélni hozzájuk: «Ő én testvérkéim, együgyű gerlicék és ártatlanok és tiszták, miért hagyjátok magatokat foglyul ejteni? Most imé, meg akarlak titeket szabadítani a haláltól, fészket rakván néktek, hogy megtermékenyüljeteek és megsokasodjatok a ti Teremtőtöknek parancsolatja szerint».

És méne szent Ferenc és tőn fészket mind a madaraknak. És ők elfoglalván a fészket, tojásokat raktak, kiköltvén azokat, fiasztak a barátoknak szemeláttára és ezenképen maradtak és oly igen szelidek és kezesek valának szent Ferenchez és egyéb barátokhoz, miként ha az ő maguk étette tyúkocskáik lettek volna. És

soha el nem repültek, míglen szent Ferenc áldásával el nem bocsájtotta őket.

És ama gyermeknek, ki a gerlicéket adta, mondá szent Ferenc: «Fiam, valamikor még barát leszel te e Szerzetben és örömet fogsz szolgálni Jézus Krisztusnak». És így lőn; mert miképen néki szent Ferenc eleve mondotta, a gyermek baráttá lőn és nagy jámborsággal élt vala a Szerzetben. Áldott Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

Látván szent Ferenc, hogy az ördög beméne valamely barátához, előszólította ama barátot és bűnének miatta adván néki penitenciát, meggyógyította őt.

MIKOR egyszer szent Ferenc a Porziuncola klostromában imádkozott, megvilágosítottván Istentől, látá, hogy a helyet mindenestől bekerítették és megostromolták az ördögök, miképen valamely hadba szállt nagy sereg. De közülük a kolostorba bejutni egyetlen sem tudott; lévén ama barátok oly igen jámborak, hogy az ördögök nem találtak olyat, kinek általa beférkőzhettek volna. De mert sok időn át vesztegeltek imígyen, történt, hogy ama barátok egyike háborkodván valamely másiknak ellene, töprenkedni kezdett az ő szívében, miképen vádolhatná be és állhatna bosszút rajta. Mivelhogy e barát állhatatoskodott a rossz gondolatban, az ördög nyitott kaput lelvén, besurrant a kolostorba és nyakára ült a barátoknak.

Látván a könyörületes és szorgos páásztor, aki mindig virrasztott az ő nyájai felett, hogy a farkas betört és felfalni készül az ő juhocskáját, legottan előszólítá ama barátot és megparancsolta néki, hogy előtte tüstént vetné ki magából a gyűlölet mérgét, mely felebarátja ellen felgyülekezett benne és melynek miatta ő az ellenség kezére jutott. Amaz megfélemltlen, hogy a szent atya az ő szívébe látott,

kiveté minden mérgét, gyűlölségét és beismervén az ő bűnét, töredelmesen kérte a könyörületos penitenciát. Minekutána feloldoztatott és a reája rótt penitenciát elvév, legottan, szent Ferencnek szeme láttára kitakarodott belőle az ördög; és a barát a jó pásztor-nak jóságából ezenképen szabadulván a kegyetlen bestia karmai közül, hálát adott Istennek és megjavultan és okultan tért vissza a szent pásztor nyájához, nagy jámborságban élvén ennekutána. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET.

Méne szent Ferenc tengereken túlra, hogy a Szultánnak és a Saracénusoknak a keresztény hitet prédikálja.

SZENT Ferenc Krisztus hitének buzgalmától és a vértanúság kívánásától ösztökélten, elméne egykor tizenkét szentséges társával tengereken túlra, hogy menne egyenest Babilonia Szultánjához.¹ És eljutván a Saracénusoknak néminemű tartományába, hol oly szörnyű emberek vigyázták a határokat, hogy egyetlen keresztény sem juthatott által, hanem ha holtan; Istennek kedvére volt, hogy őket nem gyilkolták meg, csak elfogták, megostorozták és megköttözötteen hurcolták a Szultánnak elébe. És mikor állottak előtte, szent Ferenc a szent Léleknek ihletéséből oly istenesen prédikálta Krisztus hitét, hogy érette még tűzbe is akart menni. Ennek utána a Szultán nagy tisztességgel vala szent Ferenc iránt, úgy az ő állhatatos hitének, mint pedig világ-megvetésének miatta, mert nagy szegénységének dacára sem akart tőle semminemű ajándékot elfogadni; és ugyancsak tisztességgel vala iránta a vértanúságra való kívánczóságáért, melyet szívében látott. És emez órától kezdve a Szultán készségest hallgatta, kérvén őt, térne meg hozzá gyakran és megengedte néki és társainak, hogy bárhol is szabadon tanítsanak az ő kedvük szerint; adván nekik valamely jelzést, hogy tartományában őket senki ne sérthesse.

Nyervén tehát szabad járásuknak e jelét, szent Ferenc kiküldé az ő választott társait, hogy kettőnként mennének különböző tájakra Saracénusok országában és tanítanak Krisztus hitét. Ő pedig ugyancsak méne valamely társával, választván néminemű tájat, melyre elérkezvén, betért nyugovásra egy korcsmába. És e helyt vala egy asszonyember testében szépséges, de lelkében tisztátalan, és eme kárhozatos asszonyember hívta szent Ferencet, hogy vétkeznék. És mondá néki szent Ferenc: «Jól vagyon, menjünk hát a nyoszolyára». És amaz vezeté őt a kamarába. Mondá szent Ferenc: «Jöjj te vélem, majd én vezetlek szépséges nyoszolyára». És vezette őt nagy tűzhöz, melyet ama házban gyújtottak; és lelkének nagy buzgóságában levetkezvén, veté magát mezítelenül a tűzhöz, a tűzhelynek köveire és hívá amaz asszonyembert, mezítelenítené meg magát ő is és jönne feküdni melléje, a lágyan vetett szép nyoszolyára. És feküdvén szent Ferenc ezenképen sok ideig vidám arccal, érintetlenül, amaz asszonyember a csodától félemedetten és az ő szívében megsemmisülten, nemcsak hogy megbánta bűneit és bűnös szándékát, de tökéletesen megtért Jézus Krisztus hitéhez és oly szent életű lón, hogy általa sok lelkek üdvözültek ama tartományban.

Végezetül mikoron szent Ferenc látta, hogy ama tájakon a lelkekben immár több gyümölcst nem termelhet, isteni intelemre elhatározta, hogy minden társával visszatér az igazhitűek közé; és előszólítván valamennyit, visszatért a Szultánhoz, hogy tőle búcsúzzék. Mondotta ekkor a Szultán: «Frater Ferenc, örömet megtérnék én Krisztus hitére, de félek ezt cselekedni most: mivel ha közelvalóim meghallanak,

legyilkolnának és azonképen téged és a te társaidat is ; és mivelhogy te még felette sok jókat cselekedhetsz és eképen nékem is súlyos dolgokat kell végrehajtanom, nem akarom tehát sem a te, sem az én vesztetemet felidézni ; de taníts meg, hogyan tudnám megmenteni lelkemet és én kész vagyok tenni, miket nékem meghagysz». Mondá ekkor szent Ferenc : «Uram, távozom most tőletek, jutván azonban magam földjére és annak utána Isten kegyelméből az égbe, holtom után Istennek kedve szerint, elküldöm hozzád én két frateremet, hogy Krisztus keresztségét általuk elvegyed és a te lelked, miképen azt nékem úr Jézus Krisztusom kinyilatkoztatta, megmenekedik. De te azonközben szabadítsd meg magadat minden nyügtől, hogy mikor is eljövend hozzád Isten kegyelme, felkészülten leljen a hitre és áhítatra». És miképen ezt fogadá, azonképen lőn.

Ennek utána szent Ferenc jámbor társainak ama tisztes gyülekezetével hazatért és némely esztendőknél teltével elkövetkezvén testi halála, visszadta lelkét Istennek. A Szultán pedig betegeskedvén, várta, hogy beteljesednék szent Ferenc ígérete és vigyázókat állított néminemű utakra, meghagyván, ha két barátot látnának szent Ferenc kámzsájában, késedelem nélkül vezessék őket eléje. Ez időtájt történt, hogy szent Ferenc megjelent két barátnak és parancsolá nekik, hogy legottan menjenek a Szultánhoz és cselekedjenek az ő üdvösségére, miképen ő azt néki megígérte. És a barátok legottan útnak eredtek, átkelvén a tengeren és a mondott vigyázók a Szultán elébe vezették őket. És látván a Szultán a barátokat, nagy örömezősséggel szólott : «Imhol bizonyossággal tudtomra adatik, hogy Isten az ő

szolgáit elküldi lelkem üdvösségének miatta, miképen azt nékem szent Ferenc Isten sugalatából ígérte». Nyervén ennek utána a mondott barátoktól tanítást Krisztus hitében, elvevé a szent Keresztséget, és ezenképen újra születve Krisztusban, meghalt ama betegségben, de szent Ferencnek érdemeiért és művelkedéseiért, lelke megmenekedett a kárhozattól.² Az áldott Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

Miképen gyógyította meg szent Ferenc egy belpoklosnak testét, lelkét.

KRISZTUSNAK igaz tanítványa, szent Ferenc mester, amíg csak élt e siralmas világon, minden erejével arra törekedett, hogy Krisztust, a tökéletes Mestert kövesse. Miért is Isten kegyelméből többszörösen megtörtént, hogy akinek ő meggyógyította testét, annak Isten ugyanegy órában meggyógyította lelkét, miképen azt Krisztusról olvassuk. És ennek okából a belpoklosokat nemcsak ő maga szolgálta készségest, de meghagyta, hogy a rendjebeli barátok járván-kelvén a világban, ugyancsak szolgálják a poklosokat Krisztus szerelméért, aki éretünk hordozni akarta a poklosság vádját.¹

Történt egyszer egy helyen ama kolostornak közepében, melyben akkor szent Ferenc lakozott, hogy a fraterok szolgáltak a poklosoknak és betegeknek az ispotályában, melyben vala egy poklos, oly igen türelmetlen és tűrhetetlen és megátalkodott, hogy mindenki szentül hitte, amint azonképen is volt, hogy az ördög megszállotta őt; durva beszédekkel és ütlegekkel oly csúful gyalázta mindazokat, kik őt szolgálták s ami rosszabb, illetlenül káromolta Krisztust, az áldottat és az ő szentséges Anyját, szűz Máriát, hogy semmiképen sem akadt többé, ki őt ápolni és szolgálni akarta volna. És jóllehet, a barátok arra

törekedtek, hogy türelmük érdemeit gyarapítván, a nékik kijáró szidalmakat és csúfságokat béketűrően viseljék, de mert Krisztusnak és az ő Anyjának káromlását lelkiismeretükben elviselni nem tudták; elhatározták tehát valamennyien, hogy a mondott belpoklost magára hagyják. De mit sem tettek azonközben, míg ebbéli szándékukat a Regula szerint, szent Ferencnek nem jelentették, ki is akkoron egy közeli kolostorban lakott. És minekutána jelentették, méne amaz elvetemült pokloshoz és eljutván hozzá, köszöntötte őt, mondván: «Isten adjon néked békességet, én drágalátos atyámfia». Felelé a poklos türelmetlenül: «Vajjon miféle békességet adhatna nékem az Isten, aki is elvett tőlem békességet és minden jókat és egészen megrothasztott és bűzőssé tett?» És szent Ferenc mondá: «Légy türelemmel, merthogy a testnek nyavalyái Istentől adatnak nékünk e világon a mi lelkünk üdvösségére; és nagy javunkra szolgálnak, ha békével viseljük őket». Felelé a beteg: «És hogyan viselhetném békével a szünetlen szenvedéseket, mik éjjel-nappal gyötörnek engem? és nemcsak a kórság gyötör, de még inkább gyötörnek a te atyafiaid, kiket ide küldtél, hogy szolgáljanak nékem és nem szolgálnak, miképen kellene».

Ekkor szent Ferenc előtt isteni sugalatból nyilvánvalóvá lőn, hogy eme poklost hatalmába kerítette a gonosz, térdreborult tehát és ájtatosan könyörgött érte Istenhez. Minekutána imádságát bevégezte, hozzáméne mondván: «Én fiam, magam akarlak szolgálni, mivelhogy elégedetlen vagy a többiekkel. «Kedvemre való vagy, felelé a beteg, de mi mást tudnál tenni érettem, mint amit a többiek tesznek?»

Felelé szent Ferenc : «Amit csak kívánsz, megteszem». Mondá a poklos : «Akarom, hogy tetőtől-talpig megmosdassál, mivelhogy olyannyira nehéz szagom van, hogy saját magamat nem bírom elviselni». Ekkor szent Ferenc legottan sok jó illatú füyekkel vizet melegítettett, majd megmeztelenítvén a poklost, tulajdon kezével kezdé őt mosni és egy másik barát azonközben vizet öntözött reá ; és isteni csodára, hol szent Ferenc az ő szent kezével a poklost illette, azonnal eltávozik tőle a poklosság és tökéletesen megtisztult a teste. És miképen kezdte tisztulni a teste, azonképen kezdte tisztulni a lelke ; amit is látván a poklos, magába szállott, szánta és bánta bűneit keserű könnyeknek hullatása közben ; és míglén a teste külsőleg a mosásnak általa megtisztult a pokolvarrtól, belsőleg a lelke is megtisztult a bűnöktől, a töredelemnek és könnyeknek általa. És ezenképen testében és lelkében tökéletest meggyógyulván, alázatosan beismeré bűneit és sírván, nagy fennszóval kiáltá : «Jaj nekem, ki méltó vagyok a pokolra, ama bosszúságokért és gyalázatokért, miket a fratereknek tettem és ama türelmetlenségekért és káromlásokért, miket Isten ellen elkövettem».

És ennekutána tizenöt napon át állhatatost siratá keservesen az ő bűneit és esdekelte Istennek irgalmát, teljes gyónást végezvén a papnak előtte. És látván szent Ferenc e nyilvánvaló csodát, melyet Isten az ő kezével művelt, hálát adott Istennek és elméne a helyről, menvén messzebb tájakra ; mivelhogy alázatosságában kerülni akart minden földi dicsőséget és az ő cselekvéseiben egyedül Isten tiszteletét és dicsőségét kereste, nem pedig a magáét.

Ennek utána, mivelhogy Istennek kedvére vala,

a mondott poklos testében és lelkében felépülvén, tizenöt nap penitenciájának teltével egyéb betegségtől lőn beteg és az egyházi Szentségekkel felvértezten szent halállal halt. És menvén az ő lelke a Paradicsomba, megjelent a levegőben szent Ferencnek, aki is egy erdőn imádkozott, és mondá neki: «Megismersz-e engem?» «Ki lennél?» kérdezte szent Ferenc. És ő mondotta: «Én vagyok ama poklos, kit az áldott Krisztus meggyógyított a te érdemeidnek miatta. És mai napon menendő vagyok az örök életbe; miért is hálát adok Istennek és tenéked: áldott legyen a te lelked és tested, áldottak legyenek a te beszédeid és cselekvéseid, mert hogy e világon sok lelkek üdvözültek általad. És tudd meg, nincs nap e világon, hogy a szent Angyalok és a többi Szentek ne köszönnék Istennek azokat a szent gyümölcsöket, melyeket te és a te Rended termeltek a világ különböző tájain; és ezért épüljél és adj hálát Istennek és véled maradjon az ő áldása.» És mondván eme beszédeket, elméne a mennyekbe és szent Ferencnek nagy vala az ő vigasztalása. Az áldott Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZONHATODIK FEJEZET.

Miképen tértek meg három latrok és lettek szent Ferencnek atyafiai és miképen látott egyikük csodálatos látomást.

SZENT Ferenc általmenvén egykor Borgo san Sepolcro külső városnegyedén,¹ valamely erődített helyhez jutott, melyet Monte Casale² várának hívtak és e helyt jőve eléje egy felette kényes testű ifjú nemes és mondá neki: «Atyám, örömet állnék be barátaid közé». Felelé szent Ferenc: «Én fiam, fiatal vagy még és kényes testű és nemesi házból való, hogyan tudnád elviselni a mi életünknek sanyarú szegénységét?» És ő: «Atyám, nem vagytok-e ti is emberek, mint én magam? tehát amiket ti elviseltek, azokat elviselem én is, Krisztus kegyelmével». Tetszett e felelet szent Ferencnek, aki is megáldván őt, legottan felvette a Rendbe és nevezé őt frater Angelo névvel.³ És tanusítván ez ifjú oly igen nyájas viselkedést, szent Ferenc rövid időnek multával guardiánná tette a mondott Monte Casale⁴ kolostorában.

Amaz időkbén három neves latrok garázdálkodtak a környéken, kik is ama tájéknak temérdek ártalmára voltak; és kik jövének egy napon a barátok mondott helyéhez és kérték a mondott frater Angelo guardiant, adna nekik eleséget. A guardian keményen megfeddvén őket, ezenképen felelt: «Ti latrok

és kegyetlen gyilkosok, kik nem átaljátok meg-
rabolni mások fáradságát, orcátlan vakmerősége-
ben arra vetemedtek, hogy az Isten szolgáinak adott
alamizsnát is felfaljátok? Ti, akik nem érdemlitek,
hogy a föld hordozzon, mert se Istent, se embert
nem tiszteltek: takarodjatok a magatok dolgára és
többé ne lássalak titeket.» Ezeknek hallatára igen
megzavarodtak és elmentek nagy bosszúsággal.

Es ime, odakintről szent Ferenc ekkor tért meg
a kolostorba, hozván tarisznyájában kenyeret és
egy kancsócskában bort, mit is ő és társa maguk-
nak koldultak; s jelentvén néki a guardián, miké-
pen űzte el amazokat, szent Ferenc keményen meg-
feddvén őt, mondá: «Kegyetlenül bántál velük;
mert könnyebb visszatéríteni Istenhez a bűnösöket
édes beszédekkel, semmint kegyetlen szidalmakkal:
ezért mondta mi mesterünk, Krisztus, kinek Evan-
gyéliomát megtartani ígértük, hogy nem az egész-
ségeseknek van szükségük orvosra, hanem a bete-
geknek és nem azért jött, hogy igazakat, hanem
azért, hogy bűnösöket hívjon megtérésre,⁵ miért
is gyakran együtt evett velük. Ennélfogva tehát,
mert a könyörületességnek ellenére cselekedtél és a
Krisztus szent Evangyliomának ellenére, parancso-
lom a szent engedelmességnek miatta, hogy legot-
tan vedd eme tarisznyát a koldult kenyérrel és eme
boroskancsót és indulj utánuk sietőst, hegyen-völ-
gyön át, míg csak el nem éred őket és akkor ajánljad
fel nekik, mind a kenyeret és a bort az én nevem-
ben; és azután térdepelj le előttük és monddad nekik
alázatosan a te bűnödet és kegyetlenségedet; és
azután kérjed őket az én nevemben, ne tegyenek
többé gonoszságokat, de féljék Istent és kiméljék

felebarátaikat ; és ha ők ezenképen cselekesznek, ígérem, hogy az ő szükségleteiknek gondját viselem és nap, mint nap enni és inni adok nékik ; és minek utána ezeket alázatost megmondottad nékik, térj ide vissza megint.»

Miközben a mondott guardián odajárt, hogy szent Ferenc parancsát teljesítse, ő maga imádkozván térdreborult és kérte Istent, lágyítaná meg ama latrok szívét, és térítené őket bűnbánatra. Elérvén őket a szófogadó guardián, felajánlotta nékik a kenyeret és bort ; és tette és mondotta mindazokat, miket szent Ferenc meghagyott. És miközben Istennek kedvéből, eme latrok szent Ferenc alamizsnáját fogyasztották, ezenképen kezdettek beszélni egymással : «Jaj nekünk boldogtalan nyomorultaknak, a pokolnak mily szörnyű kínjai várnak reánk, kik nemcsak hogy meglopjuk felebarátainkat és ütlegetjük és megsebezük őket, de el is emésztjük őket ; és ily teméntelen gazságoknak és gonoszságoknak dacára, melyeket cselekszünk, se lelkiismeretbéli furdalásunk nincsen, se Istent nem féljük ; és imé, ez a szent barát, aki eljött hozzánk és néminemű beszédeiért, miket méltán mondott a mi gazságunkról, alázatost bűnösnek vádolta magát és ezenfelül a kenyeret és bort is elhozta, és a szent atya felette nagy-lelkű ígéretét. Valóban e barátok Istennek jámbor szentjei, kik Paradicsomot érdemelnek ; és mi az örök kárhozatnak vagyunk fiai, kik a pokol kínját érdemeljük és azt, vesztünkre, minden nap növeljük, és nem tudjuk, hogy bűneinkért, miket mai napig elköveltünk, van-e számunkra irgalom Istennél.»

Ilyen és hasonló beszédeket mondván egyikük, mondá a másik kettő : «Bizonyára igazat beszélsz,

de hát vajjon mit kellene cselekednünk?» «Menjünk, mondá amaz, szent Ferenc elé s ha ő reménységet adna, hogy Istennél irgalmat nyerhetnénk a mi bűneinkért, cselekedjünk parancsolata szerint, és ezenképen megmenthetjük pokol kínjaitól a mi lelkünket.» Helybenhagyták a tanácsot a többiek, és ilyképen egyetértve, nagy sietéssel menének szent Ferenchez és mondák: «Atyánk, temérdek és megátkozott bűneinkért, miket cselekedtünk, nem reményelhetünk irgalmat Istennél, de ha néked néminemű reménységed lenne, hogy Isten minket irgalmába fogad, imé készek vagyunk a te parancsolatod szerint cselekedni és véled vezekelni».

Ennek utána szent Ferenc könyörületesen és jószággal fogadta be mindhármukat, bátorítván őket sok példákkal és biztosítván őket Isten irgalmáról és ígérte, hogy azt számukra Istentől bizonyost kiessközli, feltárván előttük, mily végetlen az isteni irgalom és ha végetlen is lenne bűneinknek sokasága, még ennél is mérhetetlenebb az isteni irgalom, és hogy az Evangyliom szerint,⁶ és miképen szent Pál Apostol mondotta: az áldott Krisztus eljőve e világba, hogy megváltsa a bűnösöket.⁷

E beszédeknek és hasonló tanításoknak miatta, a mondott három latrok ellene mondtak a gonosznak és az ő incselkedéseinek és szent Ferenc befogadá őket a Szerzetbe, hol is nagy bűnbánatot kezdének tartani. És közülük ketten nem sokáig éltek megtérésük után és menének a Paradicsomba; hanem a harmadik túlélvén az ő bűneit és visszagondolván azokra, oly nagy penitenciát vetett ki magára, hogy szakadatlan tizenöt esztendőn át a közönséges bőjtökön kívül, melyeket a többi fra-

terrel együtt tartott, három napján a hétnek bőjtölt kenyéren és vizen, és mindig mezítláb járt egy szál kámzsával testén és a matutinum után többé soha el nem aludt.

Ezen közben szent Ferenc elköltözött e siralmas világból. Amaz pedig folytatván sok esztendőkön át ilyen penitenciát, ime, egy éjjelen, a matutinum után, olyannyira megkísérté őt az álom, hogy semmiképen sem tudott ellenállni és virrasztani, mint különben. Végezetül is mivelhogy sem az álomnak ellentállni, sem pedig imádkozni nem tudott, lefeküdt ágyára, hogy aludnék és legottan, mikor fejét lehajtotta, elragadtatott és lelkében valamely nagy magas hegy tetejére vitetett, mely alatt mélységes szakadék volt, és innen is, onnan is összezúzott nagy kövek meredeztek és a törmelékből sziklák, különböző alakúak, egyenlőtlenek és élesek, miért is félelmes vala lenézni az örvény fenekére. És az Angyal, ki ama barátot vezette, meglökte őt és letaszította a szakadékba és ő estében szikláról-sziklára zuhanván és kötől kőhöz ütődven végül, miképen az néki rémlett, törve és zúzva leért az örvény fenekére, és feküdvén ilyen megrendülten a földön, mondá néki az, ki vezette: «Kelj fel, mert hogy még nagy utat kell tenned». Felelé a barát: «Oktalan és kegyetlen teremtésnek látszol, te, aki holtra váltan szemlélsz a nagy eséstől megtörve, és mondod nékem, kelj fel». És az Angyal hozzá menvén illette őt, tökéletest meggyógyította minden tagját és meggyógyította őt, és ennek utána mutatott néki egy nagy kietlent, mely telve volt köszörült éles kövekkel és tövisekkel és szúrós bogáncssal, és mondá néki, hogy ez egész kietlenül mezítláb kell általmennie,

míg végére nem ér; hol is láta egy tüzes kemencét, melybe tartozott beszállni.

Által menvén a barát ama kietlenül, nagy szorongásoknak és gyötretéseknek közepette, mondá néki az Angyal: «Szállj be a kemencébe, mivelhogy így rendeltetett». Felelé amaz: «Jaj nekem, mily kegyetlen vezetőm vagy, ki majd hogynem félholtan látsz e szörnyű kietlenségen és most pihenésre mondd nekem, szálljak be eme tüzes kemencébe». És nézvén, láta ekkor a kemence körül temérdek ördögöket vasvillákkal kezükben, mikkel azok, mert hogy késedelmeskedett bemenni, hirtelen betaszították. A kemencébe jutva, körülnézett és láta egyet, aki egykor komája vala és aki mindenestől nagy lánggal égett, és ő kérdezte tőle: «Ő szerencsétlen komám, hogyan kerültél te ide?» És amaz felelé: «Menj egy kevéssel előbbre és megtalálod én feleségemet, te komaasszonyodat, ki is megmondja néked elkárhozásunk okát». Menvén a barát előbbre, imé megjelenik merő lángokban a mondott komaasszony egy csupatűz gabonamérőben szorongva; és kérdezte tőle: «Ő te szerencsétlen és nyomorult komaasszonyom, miképen jutottál ily kegyetlen gyötrelmemre?» És felelé amaz: «Mert, hogy a nagy éhség idején, mit is szent Ferenc eleve megjövendölt,⁸ én férjem és én csaltunk a búzával és gabonával, melyet hamis mérővel árultunk és ezért égek itt szorongva ebben a mérőben».

És e beszédeknek utána az Angyal, ki ama barátot vezette, kitaszította őt a kemencéből és mondá néki: «Készülj fel egy rémséges útra, melyen át kell esned, melyet meg kell tenned». És amaz panaszkodva mondotta: «Kegyetlen vezető, kinél nincs

számomra irgalom ; látod, hogy majd egészen megégttem ebben a kemencében és mégis veszedelmes útra akarsz vinni?» Ekkor megérinté őt az Angyal és legottan egészséges és erős lőn ; és azután elvezette egy hídhöz, melyen nagy veszedelem nélkül átkelni nem lehetett, mivelhogy felette gyönges és keskeny volt és igen sikos és karfája nem volt. Alatta egy iszonyatos folyó hömpölygött, kígyókkal és sárkányokkal és skorpiókkal tele, kivétvén magából szörnyű nagy bűdösséget. És az Angyal monda : «Menj át e hídon, mivelhogy a tulsó partra kell menned». És felelé amaz : «Hogyan mehetnék át anélkül, hogy a félelmetes folyóba ne essek?» És felelé az Angyal : «Kövess engem, tedd a lábadat az én nyomomba és meglásd, imígyen szerencsésen fogsz átkelni». Méne tehát a barát az Angyalnak nyomában, miképen ő azt meghagyta, mígnem a híd közepéig ért ; és állván így a középén, az Angyal elrepült és eltávolodván tőle, felszállt egy magas hegyre, nagy messze ama hídtól. És a barát erősen nézi vala a helyet, hová az Angyal szállott ; de vezető nélkül maradván és lenézvén a vízre, látá ama szörnyűséges állatokat fejüket emelvén a vízből, szájukat megnyitván, készen, hogy felfalják, ha letalálna esni. Ő pedig ily nagy rémületben semmi módon sem tudta, mit tegyen, mit mondjon, mivelhogy se hátra, se előre menni nem tudott.

Látván magát ily nagy szorongattatásban és mert nem volt egyéb menedéke, hanem ha Isten, leterdelt tehát és egész szívéből átölelé a híd pallóját és könnyek hullatásában Istennek ajánlotta magát, mentené meg őt az ő szentséges irgalmának miatta. Minekutána pedig imádkozott, úgy érezte, szárnyai

sarjadnak és nagy örvendezéssel várni kezdé, hogy növekedjenek s ő elrepülhessen a hídon túlra, oda, hová az Angyal szállott. Ámde némii dő multával, nagy kívánságában, hogy a hídon átkelhessen, repülni kezdett és merthogy szárnyai nem nőttek ki teljességgel, visszahullott a hídra és elhullatta tollait : megint csak átöleli ekkor a híd pallóját és mint elsőben, Isten irtalmába ajánlja magát és bevégezvén imádságát, újból érezni kezdi, hogy szárnyai nőnek ; de mint elsőbben nem győzi bevárni, hogy tökéletesen kinőjjenek, hanem repülni kezd időnek előtte és újból visszahull a hídra és újból kihullanak a tollai ; ebből látván, hogy nagy sietségének miatta zuhant le, repülni akarván időnek előtte ; ezenképen kezdett beszélni szívében : «Bizony, hogyha harmadszor is szárnyaim nőnek, addig várok, mígnem olyan nagyra nőnek, hogy többé vissza nem zuhanva, elrepülhesek». És e gondolatban vesztegelve, látja harmadszor is kinőni szárnyait és várakozik nagy ideig, mígnem jó nagyokra nőnek, és ez idő olybá tűnik néki, mintha első és második és harmadik szárnya növése közben sokat várakozott volna, vagy százötven esztendő, vagy annál is többet. Végezetül aztán, imé, harmadszorra felemelkedik repülve minden erejéből és elszáll magasba, oda, hová az Angyal elrepült.

Es zörgetvén a palota kapuján, melyben az Angyal vala, kérdezi a kaputartó : «Ki vagy te, aki ide jövel?» Feleli a barát : «Minorita frater vagyok». Mondja a kaputartó : «Várakozzál reám, míglen hívom szent Ferencet, hogy megtudakoljam, ismer-e ő téged?» Hogy szent Ferencet hívná, elméne amaz, emez pedig nézegetni kezdi csodálatos falait a palotának ; és ime a falak a nagy fényességtől átlátszók-

nak mutatkoztak és ő világosan látá a szentek kórusait és mindazt, ami történt vala odabenn. És miközben nagy csodálkozással nézi ezeket, ímé jöve szent Ferenc és frater Bernardo és frater Egidio⁹ és szent Ferenc mögött oly nagy sokasága ama szent férfiaknak és szent asszonyoknak, kik az ő életét követték, hogy szinte számlálhatatlanok valának. Odaérvén szent Ferenc, mondja a kaputartónak: «Bocsásd be őt, mivelhogy én testvéreim közül való».

És legottan, mikor belépett, annyi vigasztalást és annyi édességes boldogságot érzett, hogy elfeledé mind a szorongattatásokat, melyekben része volt, miként ha soha se lettek volna. És ekkor szent Ferenc beljebb terelvén őt, sok csodálatos dolgot mutatott néki és mondá: «Fiam, mégegyszer meg kell térned a földre, hogy hét napig maradj és azonközben szorgosan készülődj jámbor áhítattal; mert hét nap múlva érted jövök és akkor velem jössz a boldogoknak e helyére». És szent Ferenc csodálatos palástot viselt, szépséges csillagokkal ékeset; és az ő őt szent sebe is őt szépséges csillag volt, oly fényességgel ragyogók, hogy sugaraikkal megvilágították a palotának mindenségét. És frater Bernardo fején szépséges csillagkorona volt, és frater Egidio csodálatos fényességbe vala öltözött; és közöttük sok egyéb szent barátokat is felismert, kiket pedig a földön soha se látott. És illetéknépen elbocsájtván őt szent Ferenc, jóllehet kedvetlenül, de megtért a földre.

Mikoron felébredt és magára eszmélt, primát harangoztak a barátok; tehát a látomás nem tartott tovább, semmint matutinumtól primáig, noha néki úgy tűnt fel, mintha sok évekig tartott volna. És

elmondván guardiánjának rendre mind e látomást, a hét napon belül kirázta a hideg és a nyolcadikon miképen megigérte, eljőve hozzá szent Ferenc, a dicsőséges szenteknek nagy sokaságával és elvezette az ő lelkét a boldogok országába az örök életre. A Krisztus dicséretére. Amen.

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

Mikoron szent Ferenc Bolognában prédikált, sokan megtértek a bűnbánatra és ugyancsak megtért vala akkoron két szent életű diák.

ELMENVÉN egykorszent Ferenc Bologna városába, a város egész népe összefutott látására, és a népek tolongása oly igen nagy volt, hogy a piactérre eljutni csak nagy fáradsággal lehetett, mert hogy a piacot férfiak és asszonyok és diákok szorongásig megszállták. Ekkor szent Ferenc felállott a tér közepén egy emelt helyre és prédikálni kezdette, mit néki a szent Lélek sugalt; és prédikála oly csodálatos dolgokat, mintha inkább angyal prédikált volna, semmint ember. És égi szavai, miképen éles nyilak, járták át azoknak a szívét, akik hallották, miért is ama prédikációnak miatta férfiaknak és asszonyoknak nagy sokasága bűnbánatra tért.¹

Ezek között volt az anconai Márkából való két nemes tanuló is; egyiket hívták Peregrinonak² és a másikat Riccierinek,³ kiknek szívét megillette a mondott prédikáció isteni sugalmazása; menének tehát szent Ferenchez, mondván, hogy a világot mindenestül el akarják hagyni és az ő testvérei akarnak lenni. Ekkor szent Ferenc megvilágíttatván felismerte, hogy ők Isten küldöttei és szent életre hívatnak a Rendben, és mérlegelvén nagy buzgalmukat,

vígasságost fogadta őket, mondván : «Te, Peregrino, az alázat útját járjad a Rendben ; és te frater Riccieri, szolgálj a barátokat.» És azonképen lőn, mert Peregrino testvér sohase akart pap lenni, hanem csak egyszerű laikus barát, jóllehet nagy tanultságú volt és jeles egyházi törvénytudó,⁴ aki is ezért az ő alázatáért az erénynek nagy tökéletesedésére emelkedett, olyannyira, hogy frater Bernardo, szent Ferencnek elsőszülött fia mondotta róla, hogy e világnak nagytökéletességű szerzetesei közül való. És végezetül a mondott frater Peregrino, erényekkel teljesen méne át ez életből a boldogságos életbe, sok csodákat mívelvén halálának előtte és annak utána. És frater Riccieri ájtatosan és hűségesen szolgálta a barátokat, élvén nagy szentségben és alázatosságban és lőn szent Ferencnek meghittje, ki is felfedett előtte temérdek titkokat. És minekutána az anconai Márka tartományának főnökévé lőn, hosszú időn át kormányozta azt békeszeretően és bölcsen.

Idő multával Isten megengedte, hogy nagy kísértés látogassa meg az ő lelkét ; mitől igen kínoztatván és szorongattatván, keményen gyötörte magát hőjtöléssel, sanyargatással, sírván és imádkozván éjjel-nappal, és ama kísértést még sem tudta elűzni. Miért is gyakran nagy kétségbeesés szállta meg, azt híván, hogy elhagyta őt az Isten. E nagy kétségbeesésében, végső menedékül elszánta magát, hogy szent Ferenchez megy, gondolván szívében : Ha szent Ferenc jó arccal fogad és nyájas hajlandósággal lesz hozzám, miképen ennekelőtte, úgy hinni fogom, hogy van még számomra Istennél irgalom ; de ha nem, ez annak lesz jele, hogy Isten eltaszított magától. Útra indult tehát és méne szent Ferenchez, aki is amaz

időben Assisiben a püspök palotájában nagy betegen sínylődött;⁵ és Isten kinyilatkoztatta néki a mondott barát minden megkísértését és kétségbeesését és az ő elhatározását és jövetelét. És szent Ferenc legottan hívta Lione testvért és Masseo testvért és mondá: «Menjeteek tüstént az én drágalátos fiamnak, frater Riccierinek eléje, és öleljétek meg nevemben és köszöntsétek és mondjátok, hogy e világ minden barátai közt őt kiváltképen szeretem».

Menének ezek és az úton lelvén Riccieri testvért, megölelék és mondták mindazokat, miket szent Ferenc nekik meghagyott. Ennek utána, a vigasztalásnak oly nagy édességével tölt el a lelke, hogy szinte nem tudta, testében avagy testén kívül van-e és szívében hálát adván Istennek, eljutott ama helyre, hol szent Ferenc betegen sínylődött. És jóllehet szent Ferenc nagy beteg volt, érezvén frater Riccieri jöttét, felkelt és eléje ment és őt édesdeden megölelvén, mondá: «Én drágalátos fiam, frater Riccieri, e világ-nak minden barátja között kiváltképen szeretlek téged»; és mondván ezeket, megjelölte homlokát a szent keresztnek jegyével és azon helyen megcsókolta őt, mondván: «Fiam, drágalátosom, kísértésedet Isten küldte reád, hogy érdemeidet szerezhess általa; de ha te e nyereségedet tovább növelni nem akarod, úgy muljék el tőled». És csodák csodája! legottan, hogy szent Ferenc eme beszédeket mondotta, frater Riccieri-től minden kísértés eltávozott, miként ha azokat életében soha se érezte volna és mindenestől megvigasztalódott. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET.

*Miképen ragadtatott Bernardo da Quintavalle testvér
szent révületbe hajnaltól nonáig.*

MILY sok kegyelmet ad némi koron Isten az evangyeliomi szegényeknek, kik Krisztusszerelméért elhagyták a világot, az megmutatkozik Bernardo da Quintavalle testvérnél, ki is minek utána felvevé szent Ferenc ruháját, gyakorta ragadtatott Istenhez mennyei dolgok felett való elmélkedése közben. Egyebek között történt egyszer, hogy mikoron a szentegyházban Misét hallgatott és egész elméjével Istenen csüggött, oly igen elmélyedt és elragadtatott elmélkedésében, hogy Krisztus teste felemelkedését¹ nem látta meg, térdre nem borult, sem pedig csuklyáját arcára nem vonta, miként cselekedték a többi jelenvoltak, de szempillájának rebbenése nélkül, ezenképen merev nézéssel maradt hajnaltól a kilencedik óráig. Nona után magára eszmélvén, elragadtatott kiáltozással járta be a kolostort: «Ó atyámfiak! ó atyámfiak, ó atyámfiak! messze tájon nincsen olyan nagy, sem olyan előkelő nemes, aki, ha néki valamely szépséges arannyal telített palotát igérnének, e nagy kincs váltsága fejében vállára ne venne egy zsák szemetet». Emez égi kincsnek birhatásáért, mely megígértetett Isten szerelmeseinek, élt vala Bernardo testvér az ő elméjében oly igen emelkedetten, hogy tizenöt esztendőn

át szünetlenül ég felé emelt gondolattal és arculattal járt; és ez időben éhségét soha se elégítette ki étkezéskor, jóllehet valamelyest mindig evett az étkekből, miket eléje tettek. Mert szerette mondani: nem megtartóztatás attól tartózkodni, mit az ember inyére sem vesz, de a valódi megtartóztatás abból nem enni, mi inyünknek kedvére lenne. És ilyenképen elméje még élesebbé lön és annyira megvilágosodék, hogy még a nagy egyházi tudósok is hozzáfordultak bonyolult kérdések eldöntéséért és a szent Írás homályos részeinek magyarázatáért; ő minden homályt megvilágosított előttük. Mert elméje elszakadt és eltávolodott a földi dolgoktól, fecske módjára szállt szent elmélkedésre a magasságokba; miért is némelykor húsz napig, némelykor harminc napig is időzött magányosan valamely magas hegyen, elmélkedvén égi dolgok felől; és frater Egidio ezért mondotta róla, hogy egyéb embereknek nem adatott, ami Bernardo da Quintavalle testvérnek adatott, vagyis hogy röptében lelje táplálékát, miképen a fecskék. Emez Istentől nyert kivételes kegyelméért, szent Ferenc napnak és éjnek idején gyakran és kedvetlenül társalkodott véle: miért is némelykor Istenben elragadtatottan együtt találtattak az erdőn, hol is egész éjszakán át egymás között Istenről társalkodtak, aki áldott, ad saecula saeculorum. Amen.

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET.

Ruffino testvérnek Krisztus képében megjelenék az ördög, mondván neki, hogy az elkárhozandók közül való.

AZ ASSISIBELI előkelő nemes, frater Ruffino,¹ szent Ferencnek társa és nagy jámborságú ember, életének némi idejében kísértésektől gyötretvén, nehezen viaskodék lelkében a gonosszal a kiválasztásnak miatta. És felette búslakodék és elszomorodék ; mivel az ördög szívébe lopta, hogy elkárhozik és nem az örök élet kiválasztottjai közül való, és hogy mindaz kárba vészendő, amivel ő a Rendet szolgálta. Jóllehet e kísértés mind több napon át tartott, ő azonban szégyenlette szent Ferencnek mondani és továbbra is sokat imádkozott és a szokott sanyargatást sem hagyta el. Az ellenség ennek okából szomorúságot szomorúságra tetézett s a belső megszálláson felül, csalárdos jelenésekkel kívül való megszállást is bocsájtott rá.

Egy napon ugyanis megjelenék a Megfeszített személyében és mondá : «Ő frater Ruffino, mire gyöttröd magadat vezeklésben, avagy imádságban, mivelhogy nem vagy az örök élet kiválasztottjai közül való, és higgyed nékem, tudom, kiket választandók és kiket jelölök ki ; és ne higj Pietro Bernardone fiának, ha ellentmondana néked és ne kérdezd őt e dolgok felől, miket se ő, se más nem tud, hanem csak én, ki Istennek vagyok fia ; és ezért bizony higgyed né-

kem, hogy a kárhozottaknak számából való vagy, és Pietro Bernardone fia a te atyád, és az ő atya is kárhozott, és aki őtet követi elkárhozik és megcsalódik». Mondván ezeket, Ruffino testvér lelkét olyannyira elsötétíté a sötétség fejedelme, hogy máris elveszítette szent Ferencbe vetett hitét és minden szerelmét és nem gondolta többé, hogy néki ezeket elmondja.

De amiket Ruffino testvér a szent atyának nem mondott el, megjelenté azt néki a szent Lélek. Látván szent Ferenc az ő lelkében, a mondott barátnak szörnyű veszedelmét, frater Masseot küldé hozzá, hogy őt előszólítaná; kinek is Ruffino testvér haragvóan mondotta: «Mi dolgom vagyon nékem frater Ferencsel?» Ekkor Masseo testvér isteni bölcsességgel telve telten felismeré a gonosznak csalárdságát, mondá Ruffino testvérnek: «Ő frater Ruffino, nem tudod, hogy frater Ferenc olyan, mint Istennek angyala, ki ezen világban igen sok lelket világosított meg és akitől mi is Istennek malasztját vettük, ezért akarom, hogy mindenestől hozzá jöjj, mert látom, hogy az ördög ármánykodik véled». És ezeknek utána frater Ruffino legottan indult és méne szent Ferenchez; és látván őt távolról közeledni szent Ferenc, kiáltani kezdett: «Ő rosszacska frater Ruffino, kinek hívé?» És hogy frater Ruffino odaért, mind rendre elmondta néki a kísértést, mely megszállta őt belülről és kívülről is és megtanította, hogy az, ki néki megjelent, az ördög volt és nem Krisztus és ezért az ő csalárdságainak engednie nem kell». De mikoron az ördög megint mondja néked: te kárhozol, mondá szent Ferenc, te bátran felelj neki: nyisd meg szádat, hogy bepiszkítsam; és ez legyen tenéked

jegyed, hogy ő az ördög; mivelhogy adván néki ilyen feleletet, legottan menekül. És azon is meg kellett volna ismerned, hogy az ördög, mert szívedet megkeményítette minden jóra; ami is az ő mestersége. Mert az áldott Krisztus soha hű embernek szívért meg nem keményíti, sőt meglágyítja, miképen a próféta szájával mondotta: és elveszem a kőszívet testetekből és hússzívet adok néktek.²

Ekkor fráter Ruffino hallván, hogy szent Ferenc az ő megkísértésének szerét-számát rendre mondja, beszédeinek általa megindíttatván, erősen sírni kezdett és könyörögvén szent Ferenchez, alázatost beismerte bűnét, hogy megkísértetését előtte eltitkolta. És ezenképen a szent atya intelmeitől vigasztaltatván és megerősítettvén, mindenek jóra változtak. Végezetül pedig mondá szent Ferenc: «Menjél fiam és gyónjál meg és szokott imádságodnak gyakorlását ne hanyagoljad és bizonnyal tudjad, hogy a kísértés nagy javadra és vigasztalásodra lészen és ennek bizonyosságát hamar elveszed».

Visszatért frater Ruffino az ő cellájába az erdőre,³ és mikoron sok könnyek hullatása közben imádkozik, imhol jön hozzá az ellenség Krisztusnak személyében, miképen első jelenésekor, és mondja: «Ó frater Ruffino, nemde mondtam néked, hogy Pietro Bernardone fiának ne higj és imádságaidban és könnyezéseidben ne fáradozzál, mivelhogy bizonyossággal elkárhozol! Mit használ néked, ha világéletedben magadat sanyargatod és halálod után mégsem üdvözülhetsz?» És legottan felelé frater Ruffino: «Nyisd meg szájadat, hogy bepiszkítsam». Ekkor az elutasított ördög sebbel-lobbal távozott olyan fürgeteggel s a közeli Subasio hegy köveinek

oly nagy mozgásával, hogy sok időbe tellett a köveknek romlása, mikor is a mélységbe zuhantak; és esésük közben oly nagy vala összeütközésük, hogy szikrázásukkal szörnyű tüzet vetettek a völgybe. Rettentő dörgésükre szent Ferenc és az ő társai előjöttek a kolostorból, hogy néznék, ami történt és látták ekkor a köveknek szörnyű romlását. Így tehát Ruffino testvér is bizonyosságot vőn, hogy valóban az ördög volt, aki őt megcsalta. És szent Ferenchez térvén, újból földre vetette magát és beismerte bűnét. És szent Ferenc édesded beszédekkel megerősítvén őt, megvigasztaltan küldé vissza az ő cellájába, ahol is ajtatos imádságában megjelent néki az áldott Krisztus és mind az ő lelkét megolvasztá isteni szerelemmel és mondá: «Jól tevéd fiam, hogy hívé! frater Ferencnek, mert az, ki megszomorított, az ördög volt; de én vagyok Krisztus, te Mestered és hogy erről bizonyosságot végy, legyen tenéked jeled, hogy míglen a világban lész, soha többé nem érzesz már szomorúságot, avagy bánatot».

Mondván ezeket Krisztus, elméne tőle, hagyván őt szent vigasságban, lelkének édességében és elméjének oly felmagasztaltságában, hogy nap mint éjjel Isten édességének nézésében vala elmerült és elragadtatott.

És ennekutána a malasztnak ereje és az örök üdvösségének bátorsága más emberré változtatta és ha nem bántották volna, éjjel-nappal imádságában és istenes dolgokban elmerülten élt volna. Amiért is mondá róla szent Ferenc, hogy Krisztus már ebben az életben szentté avatta frater Ruffinot és hogy csak előtte nem, de különben mindenek előtt kételkedés nélkül szent Ruffinonak nevezné, jóllehet ő még ezen a földön él. A Krisztus dicséretére. Amen.

HARMINCADIK FEJEZET.

Szent Ferenc és Ruffino testvér prédikáltak vala mezítelenül Assisiben.

A MONDOTT Ruffino barát a gyakorlatos elméledéseknek miatta oly annyira elmerült Istenben, hogy szinte érzéketlen és néma lőn és csak elvétve beszélt s ennekfelette a beszédnek sem malasztjával, sem bátorságával, sem ékes szavával megáldott nem volt. Mindazonáltal szent Ferenc egy napon megparancsolta neki, menne be Assisibe és prédikálna a népnek, miképen őt Isten ihletné. De frater Ruffino felelte: «Tisztelendő atyám, kérek, bocsáss meg nekem és ne küldj e dologra; mert miképen jól tudod, a beszédnek malasztja nem adott nekem és jámbor és semmit tudó vagyok». Ekkor mondá szent Ferenc: «Mert legottan nem engedelmeskedtél, parancsolom néked a szent engedelmességnek miatta, hogy mezítelenül, egy ingalja ruhában menj Assisibe és bemenvén a városba, egy szent egyházba menjél és ezenképen mezítelenül prédikálj a népnek».

A parancsolatra Ruffino testvér levetkezik mezítelenre és mégyen Assisiba és bemegy egy szentegyházba, tisztességet teszen az oltárnak előtte, felhág a szószékre és prédikálni kezd. De a gyermekek és az emberek kezdenek nevetni és mondják: «Imé ezek annyi penitenciát tesznek, hogy balgatag bolondok lettek».

Ezenközben szent Ferenc gondolván Ruffino testvér kész engedelmisségére, aki is a nagy előkelő assisibeli nemesek közül való volt, és az ő kemény parancsolatjára és kezdé magát feddeni: «Honnan van néked Pietro Bernardone fia, te hitvány emberke, a te nagy merészséged, hogy megparancsолоd frater Ruffinonak, ki is az assisibeli nagy előkelő nemesek közül való, menjen a népnek mezítelenül prédikálni, miképen valamely balgatag bolond? Istenre mondom, hogy tenni fogod, miket egyebeknek parancsolsz». És legottan lelkének haragjában, nemkülönben megmezítelenítván magát, elméne Assisibe, szólítván Lione testvért, hogy vinné utána az ő és Ruffino testvér köntösét. És ezenképen látván őt az assisibeli, csúfolni kezdék abban a hiszemben, hogy a felette nagy penitenciától ő is, miképen Ruffino testvér, elméjében megzavarodék.

Beméne szent Ferenc a szentegyházba, hol is ekkor Ruffino testvér ily beszédeket prédikált: «Ő én drágalátosaim, fussatok e világtól, hagyjátok el bűneiteket, adjátok vissza a másét, ha a pokoltól menekedni akartok; Istennek parancsolatait szolgáljátok, szeressétek az Istent és felebarátaitokat, ha égbe jutni akartok; és tartsatok penitenciát, ha birni akartok a mennyeknek országát». És ekkor szent Ferenc azon mezítelenül felhágot a prédikáló székbe és prédikált oly csodálatossággal a világ megvetéséről, a szent bűnbánatról, az önkéntes szegénységről, a mennyek honának kívánságáról, és mezítelenségéről és megcsúfoltatásáról és kinszenvedéséről a mi urunk Jézus Krisztusnak, hogy mind, akik gyülekeztek sokasággal a prédikációra, férfiak és asszonyok, nagy szívbéli ájtatossággal fennhangon sírni kezdenék és

nemcsak a szentegyházban, de egész Assisiben siratta a nép Krisztus kínszenvedését az napon, oly siralommal, mint soha. És a nép szent Ferencnek és Ruffino testvérnek művelkedésein ezenképen épülvén és vigasztalódván, szent Ferenc felöltöztette Ruffino testvért és egyben maga is felöltözött és ezenképen öltözötten tértek meg Porziuncola klostromába Istent dicsérvén és dicsőítvén, kinek kegyelméből meggyőzték enmagukat, enmagukat megaláztatván Krisztus juhocskáinak épülésére, jó példával mutatták, mily igen megvetésre méltó a világ. És ez napon oly igen megnövekedék a népnek tisztessége irántuk, hogy boldognak állították magukat azok, kik kámsájuknak peremét illethették. Áldott Krisztusnak dicséretére. Amen.

HARMINCEGYEDIK FEJEZET.

Szent Ferenc ismerte titkos erényeit és bűneit minden társának, miképen bizonyosságot tőn Ruffino testvérral és Elia testvérral.

MIKÉPEN mi urunk Jézus Krisztus az Evangyliomban mondotta: «Ismerem juhaimat és ők ismernek engem etc».¹ azonképen a boldog atya szent Ferenc is, mint jó pásztor, Isten kegyelméből ismerte minden érdemét és erényét az ő társainak. Ennek okából előre látta mindeneknek legjobb orvosságát, megaláztatván a kevélyeket és felmagasztalván az alázatosakat, feddvén a bűnöket, dicsérvén az erényeket, miképen az ama csodás kinyilatkoztatásokból látható, melyeket kezdetleges családjáról nyert. Egyebek között mondatik, hogy szent Ferenc egy napon felülmondott első családjával valamely kolostorban Istenről társalkodott és frater Ruffino azonközben nem vala velük, hanem az erdőn elmélkedett. Folytatván az Istenről való társalkodást, ime Ruffino testvér kijöve az erdőből és méne nem messze a helytől, hol a többiek valának. Ekkor szent Ferenc látván őt, visszafordult társaihoz és kérdezvén azokat mondá: «Mondjátok, mely lélekről hiszitek, hogy lenne a legszentebb mind ama lelkek között, melyek ma Istenéi e világ-on?» És felelének amazok, kik is hívék, hogy e lélek az ő lelke lenne, szent Ferenc pedig mondotta:

«Én, drágalátos testvéreim, minden teremtet embernél méltatlanabb és hitványabb vagyok; de látjátok, ama frater Ruffinot, ki most jön az erdőből? Isten kinyilatkoztatta nékem, hogy az ő lelke e világ három legszentebb lelke közül való, és bizony mondom néktek, hogy nem kételkedném őt már életében szent Ruffinonak nevezni, mivelhogy az ő lelke állhatatossá lőn a kegyelemnek miatta, és a mi urunktól Jézus Krisztustól már is megszenteltetett és szentté avattatott az égben». ² De ilyen beszédekert szent Ferenc soha sem mondott a nevezett frater Ruffino színe előtt. És hogy ezenképen ismeré szent Ferenc az ő atyafiainak hibáit is, kiviláglik frater Elia dolgából, akit is gyakran megfeddett az ő kevélységeért, ³ és frater Giovanni della Cappella dolgából, ⁴ akinek eleve megjövendölte, hogy fogja magát akasztani, és ama barátéból, kinek az ördög nyakára ült, mikor engedetlenségének miatta feddést kapott, ⁵ és sok egyéb barátoknak dolgaiból, kiknek titkos hibáit és erényeit szent Ferenc világosan ismerte vala az áldott Krisztus kinyilatkoztatásából. Amen.

HARMINCKETTIK FEJEZET.

*Miképen nyerte el Masseo testvér áldott Krisztustól
a tökéletes alázatosságot.*

SZENT Ferenc első társai minden erejükből arra törekedtek, hogy szegények legyenek a földi javakban és gazdagok az erényekben, melyeknek általa elnyerhetők a valóságos mennyei és örök kincsek. Történt néminemű napon, mikor is Istenről társalkodni összegyülekeztek, hogy egyikük ily példát mondott nékik: «És volt egy ember, aki nagy barátja vala Istennek és kinek nagy kegyelem adatott az ő mindennapi mivelkedéseiben és istenes elmélkedéseiben, és ezenközben mégis oly mélységest alázatos vala, hogy magát mindeneknél nagyobb bűnösnek állította; mely alázat megszentelte és megerősítette őt az Úr kegyelmében és gyarapította erényekben és Isten ajándékaiban, aki is nem engedte, hogy bűnbe essék».

Hallván Masseo testvér¹ ily csodálatos dolgokat az alázatosságról és megismervén ezekben az örök élet kincseit, oly szerelmetest kezdé kívánni az alázatosság erényét, hogy nagy buzgalmában égre emelvén orcáját, fogadalmat tőn és erősen eltökélte magában, hogy e világon soha vigadni nem fog, ameddig csak a mondott erényt lelkében tökéletesen el nem nyeri. És ettől kezdve úgyszólván szünetlenül elzárkózott cellájában sanyargatván magát böjttel, virrasztással és imádsággal és nagy siral-

makkal Istennek előtte, hogy elnyerhesse tőle amaz erényt, melynek hiányával a pokolra valónak állította magát és amelyből Isten példabeli barátjának oly igen sok adatott. És több napon át gyötörtetvén eme kívánságtól, történt egyszer, hogy beméne az erdőbe bujdosván ott lelkének nagy lángolásában, könnyeknek hullatásával, sóhajtozásokkal és panaszkodásokkal, égő vágyódásban kérvén Istentől emez égi erényt; és mert Isten készségest meghallgatja az alázatosok és töredelmesek imádságát, és mert Masseo testvér közülük való volt, eljőve hozzá egy égi hang, mely kétszer szólította őt: «Frater Masseo, frater Masseo!» és ő lelkének ihletéséből legottan megismerte, hogy ez Krisztus hangja és felelte: «Én Uram, én Uram!» És Krisztus mondá: «Mit adnál, hogy birhassad a kegyelmet, melyet kérsz?» Felelé Masseo testvér: «Uram, a két szemem világát akarom adni érte». És Krisztus szólott hozzá: «És én akarom, hogy legyen tied a kegyelem és tiéd legyen a két szemed világa is». És mondván ezeket, elenyészett a hang és Masseo testvér olyannyira eltelt az alázatosság áhitott erényének malasztjával és Istennek világosságával, hogy attól fogva szüntelen örvendezett és ha imádkozott, gyakran ujjongott nem változó hanggal bűgván, miképen a galambok: «u, u, u», és így vigasságos arccal és vigadozó szívvel elmélkedék és ezenközben igen alázatossá lón, állítván magát az utolsónak e világban.

Mikoron kérdezte őt Jacopo de Fallerone barát,² miért nem változtatja soha ujjongásának hangját, felelé nagy örvendezéssel: hogy ha valamely dologban minden jókat meglelünk, nem kell azon változtatnunk. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

HARMINCHARMADIK FEJEZET.

Szent Klára a Pápának parancsolatjából megáldotta az asztalra tett kenyeret, mely áldástól mindegyik kenyéren legottan megjelent a Keresztnek jegye.

AJTATOS szent Klára, Krisztus keresztyének tanítványa és szent Ferenc mesternek nemes palántája, oly szentséges vala, hogy nemcsak a püspökök és cardinálisok, de maga a Pápa is kíváncsot kíváná látni és ezenképen gyakorta meglátogatta őt.¹ Azért némi napon a szent Atya elméne szent Klárának monostorába, hogy hallgassa mennyei és isteni beszédét; és miközben jámbor társalkodásban együtt valának, szent Klára asztalt terített és az asztalokra kenyeret tétetett, hogy azok Krisztus Vicariusától megáldassanak. Azért bevégezván a lelki társalkodást, szent Klára nagy tisztességgel térdet hajtván a Pápának előtte, kéré őtet, hogy méltóztassék az asztalra tett kenyeret megáldani. Felelé a szent Atya: «Hűséges hugom, Klára, akarom, hogy te áldjad meg a kenyereket és jelöld meg őket áldott Krisztus keresztyének jegyével, amelynek te magadat áldozatul egészen oda ajándékoztad». És szent Klára mondotta: «Szentséges Atyám, engedjed el nekem, mert igen megpirítandó lennék, ha én, ki csak gyarló asszonyember vagyok, ily áldást mernék tenni Krisztusnak Vicariusá előtt». És a Pápa felelte: «Hogy vakmerő-

ségnek ne vétessék, de az engedelmesség érdemének, parancsolom néked a szent engedelmességnek miatta, hogy tegyed e kenyerekre a szent kereszt jegyét és áldjad meg őket az Úrnak nevében». Ekkor szent Klára miképen engedelmességnek igazi leánya, a kenyereket a szent kereszt jegyével ájtatos megáldotta. És csodák csodája! legottan mind a kenyereken megjelenék faragottan a keresztnek szépséges jele; és ennek utána sokan ettek a kenyérből, és sokan megtartották azokat a csodáért. És a szent Atya a csoda láttára a mondott kenyérből ugyancsak megtartott és hálát adván Istennek, szent Klárát vigasságost megáldván, elméne.

Ez időben lakozék a mondott monostorban sora Ortolana nevű apáca,² boldog Klárának anyja és sora Ágnes, az ő hugocskája és mindketten miképen szent Klára és velük lakozó egyéb sok szent apácák, erényekkel és szent Lélekkel valának teljesek. Miért is szent Ferenc sok betegeket küldött nékik, kiket is ők az ő imádságaikkal és a keresztnek jegyével meggyógyítottak. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET.

Miképen méne látogatóba szent Lajos, Franciaország királya Egidio testvérhez és miképen értették meg egymást anélkül, hogy egymással beszéltek volna.

MÉNE zárandok útra szent Lajos, Franciaország királya,¹ hogy meglássa búcsújáró helyeit e világnak és hallván hírét Egidio testvér nagy jámborságának, aki is szent Ferenc első társainak egyike vala, szívében eltökélte, hogy őt személyesen meg fogná látogatni. Ennek okából betére Perugiába, ahol is az időtájt a mondott frater Egidio lakott,² és eljutván a barátok klostromának ajtajához, mint szegény ismeretlen zárandok kevés kísérettel, nagy állhatatossággal kérdezősködött frater Egidio felől, mit sem szólván a kaputartónak arról, hogy ki lenne ő, aki a mondott fratert kéreti. Elméne tehát a kaputartó barát és mondá Egidio testvérnek, hogy egy zárandok van a kapunál, aki kéreti őt; és ekkor Isten az ő lelkében kinyilatkoztatta, hogy ama zárandok maga Franciaország királya; mire legottan nagy sietéssel kijőve cellájából, futott a kapuhoz és mitsem kérdezhén, anélkül, hogy valaha is látták volna egymást, mindketten mélységes áhitattal le-térdeltek összeölelkezvén és szeliden azonképen csó-kolták meg egymást, mintha már hosszú idő óta nagy barátságban lettek volna. És ezenközben egyikük sem szólott, de imígyen maradtak egymást átölelve

a szeretetnek ez irgalmas és néma jegyében. És miután sok időn át ezenképen maradtak, szót sem váltva, megváltak egymástól és szent Lajos útjára indult és frater Egidio megtért cellájába.

Elméne a Király, kíséretének valamely emberétől kérdezte az egyik barát, ki lenne az, ki frater Egidiot oly soká tartotta átölelve, és amaz mondotta, hogy Lajos, Franciaország királya volt, ki is eljött, hogy lássa frater Egidiot. Eme beszédet legottan szájról-szájra adták a barátok és felette szomorkodának, hogy frater Egidio szót se szólt hozzája, és sajnálkozásukban mondták neki: «Frater Egidio, miért valál oly együgyű, hogy egy ilyen Királynak, aki eljöve Franciaországból a te látásodra és hogy hallja néminemű jó szavadat, te semmit se mondtottál?» Felelé Egidio testvér: «Drágalátos atyámfiái, ne csodálkozzatok azon, hogy sem én néki, sem pedig ő nékem szót mondani nem tudott, mert legottan, mikor átöleltük egymást, az isteni bölcsesség világossága megmutatta nékem az ő szívét és néki az én szívemet, és így, isteni mívelkedésből egymás szívébe nézván, amit én őneki mondani akartam és ő énnekem, sokkalta jobban megismerők azt, mint hogyha vigasztalóan a szájunkkal beszéltünk volna. És ha mi fennhangon akartuk volna magyarázni, amiket szívünkben éreztünk, az emberi nyelv elégtelenségének miatta, amely nem tudja világosan kifejezni Isten rejtett titkait, inkább vigasztalanság lett volna az, semmint vigasztalás; és ezért tudjátok meg bizonyossággal, hogy a Király innen lelkében csodálatosan megvigasztaltan méne el.» A Krisztusnak dicséretére. Amen.

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET.

Szent Klára betegségében, úr Jézus Krisztus Születése éjjelén zsolozsmára a szentegyházba vitetett és látá és hallá a barátok ájtatos ünneplését. Mindez pedig történt vala Istennek kegyelméből.

Egy időben szent Klára nehéz betegen feküdvén, nem mehetett egyéb apácákkal zsolozsmára a szentegyházba, hogy látná Krisztus születésének ünnepét; és eljövén az ünnep, mind a többiek elmenének matutinumra és ő magányosan maradt ágyán, nagy szomorúságában, hogy nem lehet leányai között és nem nyerhet lelki vigasztalást. De az ő jegyese, úr Jézus Krisztus nem akaráván hűséges leányát így vigasztalanul hagyni, csodálatosan szent Ferenc szentegyházába vitette, hogy jelen legyen az Isten tisztelet alatt, a zsolozsma és éjjéli mise idején, ezenfelül megengedte, hogy szent áldozásban is részesüljön és annak utána újból ágyára viteté.

Megtérvén Istennek szolgálatából szent Klára leányai san Damiano monostorába, mondák néki: «Ó mi anyánk, drágalátos Klára asszony, mily nagy vigasztalásban vala részünk a szent Születésnek ez éjjelén, vajha kedvére lett volna Istennek, hogy ti is velünk legyetek». És szent Klára felelé: «Én hűgocskáim és én drágalátos leányaim: hála és dicséret az áldott úr Jézus Krisztusnak, mert hogy a szentséges

éjnek minden tisztességesítésén és ájtatosságán, és szépségesebbeken miképen ti, jelen valék én, lelkemnek nagy vigasztalására ; mert hogy én ott valék boldog atyámnak, Ferencnek közbenjárására, én uram Jézus Krisztusomnak kegyelméből, az én atyámnak, Ferencnek szentegyházában és testi fülemmel és a lelkivel hallám, mind az éneklést és az orgonálást, mely hallatszék vala, és ennek felette, áldott testét is vevém az üdvözítő Istennek ;¹ miért is ennyi kegyelemnek miatta, örvendeztetek és dicsérjétek az Urat.» Amen.

HARMINCHATODIK FEJEZET.

Egy látomásról, melyet látott Lione testvér és arról, miképen magyarázta meg azt néki szent Ferenc.

EGYKORON, mikor is szent Ferenc nehéz beteg vala, szolgálá őt Lione testvér, és a mondott Lione testvér szent Ferenc mellett imádkozván, szent révületbe ragadtatott és lelke valamely nagyságos széles és féktelen folyó partjára vettetett, és ott álltőhelyében nézván az átkelőket, látott terhekkel megrakodva némely barátokat, kiket mikor a vízbe gázoltak, a folyó árja legottan elsodort és ők megfulladtak, jövének mások és emezek a folyó egyharmadáig jutottak, és mások a folyó közepéig, és ismét mások csaknem a tulsó partig ; akik is mind az elhordozhatatlan terheknek miatta, melyeket vállukon vittek, végezetül a folyó sodrába estek és megfulladtak. Látván ezt Lione testvér, nagy szána-kozással szánta őket, és álltőhelyéből ekkor legottan látta jönni barátoknak nagy sokadalmát minden terhek avagy súlyok nélkül, kikből kiragyogott a szent szegénység, és bemenének ama folyóba és minden veszedelem nélkül átkeltek a tulsó partra.

Látván ezeket Lione testvér eszméletére tért. Ekkor szent Ferenc érezvén az ő lelkében, hogy Lione testvérnek valamely látomása volt, hívta őt magához, kérdezvén annak felőle, amit látott ; és mikor Lione testvér mind a látomást sorjára beszélte,

mondá szent Ferenc : «Az, mit te láttál, a valóság ; a nagy folyó maga e világ ; a barátok, kik a folyóba fulltak azok, kik nem követik az evangyeliomi hitvallást és kiváltképen nem a fenséges szegénységet ; de amazok, kik veszedelem nélkül átkeltek a folyón, ők azok a barátok, kik e világon nem keresnek és nem birnak sem földi, sem testi dolgokat. Megelégesznek szűkös élelmükkel és ruházatukkal, követvén a meztelen Krisztust a keresztfára, vigasságost és készségest viselvén Krisztus és a szent engedelmesség nyájas jármának terhét, és ezért könnyen mennek át a mulandó életből az örök életbe. A Krisztusnak dicséretére.» Amen.

HARMINCHETEDIK FEJEZET.

Miképen tért meg szent Ferenchez egy gazdag és illetendő nemes és miképen állt be a Szerzetbe.

KRISZTUSNAK szolgája szent Ferenc, egyszer későn este valamely nagy és hatalmas nemes úr házába tért be, ki őt és társát, miképen a paradicsomnak angyalait, nagy illedelmesen és ajtatosan fogadta és szállásolta.¹ Szent Ferenc felette megkedvelte őt, mert észbe vette, hogy mikor beméne az ő házába, barátságosan megölelte és megcsókolta és ennekutána megmosván és megtörölvén lábait, alázatost illette azokat ajkával és nagy tüzet gyújtott és asztalt terített sok jó étkekkel. És azonközben, hogy ettek, vigasságos arccal szorgosan szolgálta őket. Minekutána pedig szent Ferenc és az ő társai elköltötték a vacsorát, ezenképen szólott a nemes ember: «Ime atyám, felajánlom magamat és az én javaimat, ha mikor szükségetek leszen köntösre avagy köpönyegre vagy bármí egyébire, vásároljatok s én fizetek; és lássátok, kész vagyok titeket mindekkel ellátni, mikben szükölködtök, mert Isten kegyelméből tehetem, bővelkedvén mulandó javakban, és ezért hozzá való szerelmemből, ki nekem javaimat adta, készségest cselekszem jót az ő szegényeivel».

Mindezekből látván szent Ferenc az ő nagy illetudását és nyájasságát és látván bőkezű ajándékait, olyannyira megkedvelte őt, hogy utóbb elmenvén

tőle, mondá útközben az ő társának : «Valóban ama nemes ember helyénvaló lenne a mi gyülekezetünkben, mert oly igen nagy beismeréssel és hálával van Isten iránt és oly nyájas és illedelmes felebarátai és a szegények iránt. Tudjad, drágalátos testvérem, hogy az illedelem Istennek javai közül való, aki az ő napját felvirrasztja és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak² és cselekszi ezt illedelemből. Az illetudás testvérkéje az irgalmasságnak, amely oltja a gyűlöletet és óvja a szeretetet ; és mert hogy e jó emberben annyi isteni erényt leltem, készségest vállalnám őt társamnak ; és ezért akarom, hogy újból betérjünk hozzá, hátha Isten megilleti a szívét, hogy hozzánk szegődjék Isten szolgálatára. Azonközben pedig kérjük Istent, tenné szívébe ezt a kívánást és adna néki kegyelmet a beteljesedésre.» És csodák csodája ! röviddel e napnak utána, hogy szent Ferenc ezenképen imádkozék, Isten belé tévé ezt a kívánást a nemes embernek szívébe. És mondá szent Ferenc az ő társának : «Jövel testvér, amaz illetudó emberhez, mert bizonyossággal reménylem Istenben, hogy oly illetudóan miképen mulandó javait felajánlotta, azonképen önmagát is felajánlja a mi gyülekezetünknek».

És elmenének és közelébe jutván a nemes házának, mondá társának szent Ferenc : «Várj reám egy keveset, mert elsőben kérni akarom Istent, hogy tegye eredményessé mi utunkat és engedje, hogy Jézus Krisztusnak kedvére legyen a nemes zsákmányt, melyet e világtól elragadni készülünk, az ő szenteséges kinszenvedése érdemeiért nekünk szegényeknek és gyöngéknék juttatni». Minekutána ezeket mondotta, ájtaotost térdre hajlott oly helyen, hol a mon-

dott illetudó ember őt megláthatta ; és ime, mert Istennek kedvére volt, amaz nézelődven emide és amoda is, meglátá szent Ferencet ájtatos imádságába merüiten Krisztus lábánál, aki is a mondott imádság közben néki nagy fényességgel megjelent ; és előtte állt, és a nemes ember ilyen helyzetében látá előtte szent Ferencet testileg jó távol felemeltetvén a föld fölé. Mindezekkel annyira megillette őt Isten, sugalmazván néki, hogy a világtól megváljék, hogy legottan kijött palotájából és lelke buzgalmában szent Ferenchez futott és megközelítvén őt, aki még mindig imádkozott, térdre vetette magát előtte és nagy sürgetéssel és alázattal kérte, fogadná be őt, hogy véle együtt tarthasson bűnbánatot. Látván ekkor szent Ferenc, hogy imádsága meghallgattaték Istentől és amit kívánt, azt ama nemes ember nagy sürgetéssel kéri, felkelt tehát lelkének nagy örövendésében és átölelvén megcsókolta amaszt, ájtatost köszönnvén Istennek, hogy ily lovaggal növelte az ő gyülekezetét.

És mondá ekkor a nemes ember szent Ferencnek : «Én atyám, mit parancsolsz, hogy cselekedjem? ime kész vagyok a te parancsolatodra minden javaimat a szegényeknek adni és tevéled Krisztust követni, minden mulandó dolgoktól könnyebbülten». És ezenképen tőn, szent Ferenc parancsolatja szerint szétosztván ő javait a szegényeknek, belépett a Rendbe és nagy penitenciában élt vala szent életet tisztas társalkodásban. A Krisztus dicséretére. Amen.

HARMINCNYOLCADIK FEJEZET.

Miképen ismerte meg az ő lelkében szent Ferenc, hogy Elia testvér kárhozatra vagyron ítélve és el kell hagynia a Rendet, és Istenhez imádkozott érte.

MIKORON egy időben szent Ferenc és Elia testvér a Rendnek ugyanabban a kolostorában lakoztak, kinyilatkoztatá Isten szent Ferencnek, hogy frater Elia kárhozatra íteltetett és a Rendet hűtlenül el fogja hagyni és végezetül a Renden kívül fog meghalni.¹ Ennek okából szent Ferenc oly igen elkedvetlenedék iránta, hogy nem szólítá, sem nem társalkodék véle és ha megesett némi napon, hogy frater Elia megközelítette őt, kitért előle és kerülő úton ment, hogy ne találkozzék vele. Elia testvér látni kezdvén, hogy szent Ferencnek nem kedvére való, és ennek okát akarván tudni, egy napon szent Ferenc mellé szegődött, hogy beszélne véle, és szent Ferenc újból kitérvén, frater Elia illedelmes erőszakkal tartóztatta őt és kérlelni kezdé szerényen, hogy lenne kedvére okát adni, miért kerüli ezenképen az ő társaságát és a véle való társalkodást. És felelé szent Ferenc: «Mindezeknek oka, hogy előttem Isten kinyilatkoztatta, hogy te a te bűneidnek miatta hűtlenül elhagyod a Rendet és végezetül a Renden kívül fogsz meghalni; és kinyilatkoztatta továbbá, hogy kárhozatra íteltettél». Hallván ezeket Elia testvér, ezenképen szólott: «Én tisztelendő atyám,

kérve-kérlek Krisztus szerelmére, mindazonáltal ne térj ki előlem és ne taszíts el magadtól; de miképen jó pásztor, Krisztus példájára,² leld meg és fogadd be a juhok, mely eltévelyednek, ha meg nem segíted és kérjed Istent érettem, hogyha lehetséges, fordítsa el rólam kárkozásom végzését miképen írva vagyok, hogy Isten megmáltja az ő végzését, ha a bűnös jóváteszi az ő bűnét; és oly erős a te imádságodba vetett hitem, hogyha a pokolnak közepében lennék és te Istenhez imádkoznál érettem, enyhülést éreznék legottan; ezért megintlen kérlek, ajánlj engem, bűnös embert az üdvözítő Istennek, aki eljőve megváltani a bűnösöket, hogy fogadna vissza az ő irgalmába». És mindezeket mondá Elia testvér nagy ájtatossággal és könnyek hullatásában; miért is szent Ferenc, a könyörületes atya, fogadá, Istent áhítatost kérni érette, és ezenképen lőn. És kérvén Istent áhítatost érette, legottan érteni adatott neki, hogy Isten meghallgatta imádságát, visszavonván Elia testvér elkárkozásának végzését, és hogy az ő lelke végezetül meg fog menekedni; de bizonyossággal bizonyost el fogja hagyni a Rendet és a Renden kívül fog meghalni. És így lőn, mert fellázadván a szent anya Egyház ellen Federigo, Sicilia királya,³ és a Pápa kiátkozván őt és mindazokat, kik néki menedéket, avagy tanácsot adtak, a mondott király hívására, a mondott Elia testvér, ki is ez időben a világ sokat tudóinak egyike volt, mellé állt és a szent anya Egyház lázadója és a Rend hitehagyottja lőn. Ennek okából a Pápa kiátkozta és ő megfosztatott szent Ferenc ruhájától, és ezenképen kiátkozottan nehéz betegségbe esett.⁴

Betegségének hírére ő valamely testvére, egy

laicus frater, ki is a rendben maradt és jámbor életű és tisztas ember volt, elméne látogatására és egyebek között mondá néki: «Testvérem, én drágálátosom, felette fájlalom, hogy kiátkoztattál és a Rendben kívül vagy és ezenképen fogsz meghalni; hanem ha látnál utat és módot, melyen e veszedelemből kiszabadíthatnálak, készségest vállalok éretted minden fáradságot». Felelé frater Elia: «Én testvérem, nem lelek egyéb utat, hanemha azt, hogy a Pápához menjél és kérjed őt, Krisztusnak és ő szolgájának szent Ferencnek szerelméért, kinek tanításaira elhagytam volt a világot, oldozzon fel az átok alól s adja vissza szerzetesi ruhámat». Mondá ekkor amaz ő testvére, hogy készségest töri magát az ő üdvösségéért; és elmenvén tőle gyalogszerrel méne a szent Atyához, nagy alázatosságában kérvén, adna kegyelmet az ő testvérenek úr Krisztus és szent Ferenc szerelméért. És mivelhogy kedvére volt Istennek, a Pápa helyben hagyta, hogy Elia testvérhez visszatérjen és ha még életben lelné őt, oldozza fel nevében az átok alól és adja vissza néki szent Ferenc ruháját. Ennek utána a frater vigasztágost indult útnak és sietőst tére Elia testvérhez, még életben lelvén őt, de már halálnak előtte. Mikor feloldozta őt az átok alól és reá adta kámzsáját, frater Elia elméne az életből, és az ő lelke megmenekedék szent Ferenc érdemeinek és imádságának miatta, melybe Elia testvér olyan nagy reménységét vetette. Krisztusnak dicséretére. Amen.

HARMINCKILENCEDIK FEJEZET.

Páduabeli szent Antal a Pápának és cardinálisoknak színe előtt csodálatosan prédikált a Consistoriumban.

A SZENT Léleknek csodálatos edénye pádua szent Antal,¹ szent Ferenc választott tanítványainak és társainak egyike, kit szent Ferenc ő püspökének nevezett, egyszer a Pápa és a cardinálisok színe előtt prédikált a Consistoriumban. Ama Consistoriumban különböző nemzetekbeli emberek valának, úgymint görögök, latinosok, franciák, németek, szlavondok, anglusok és egyéb nemű nyelveken beszélők, melyek csak vannak az ég alatt. És a szent Lélektől lángragyujtottan, szent Antal oly épületesen, oly ájtatosan, oly mélységesen és oly világosan és érthetően magyarázta Isten igéjét, hogy mindenek, akik a Consistoriumban valának, jóllehet különböző nyelveken beszélők, tisztán megértették az ő beszédeit, miként ha kinek-kinek a maga nyelvén prédikált volna, melyben születék; és mindenek álmélkodának és olybá tűnt fel nekik, hogy megújult amaz ősrégi pünkösdnapi csoda, mikoron az Apostolok megtelének szent Lélekkel és megszólalának minden nyelveken.²

És csodálkoznak vala egymás között mondván: «Nem Hispaniából való lenne emez ember,³ aki itt

prédikál; és miképen lehetséges, hogy halljuk az ő beszédeit, ki-ki a maga nyelvén, melyben született!» A Pápa ugyancsak ezenképen elmélkedvén és csodálkozván beszédeinek mélységei felett, mondá: «Valóban ez itt az ő Szövetség kincsesládája és a szent Írás szekrénye». Krisztusnak dicséretére. Amen.

NEGYVENEDIK FEJEZET.

Miképen prédikált páduai szent Antal minorita barát a tenger halainak, amely halak őt csodálatosan hallgatták.

MIVELHOGY az áldott Krisztus bizonyosságot akart tenni hűséges szolgájának szent Antalnak nagy jámborságáról, és arról, hogy mily ájtatost hallgatnák az ő prédikációját és szent tanítását még az oktan állatok is; egyszer egyebek között: vagyis a halaknak általa fedd meg a hitetlen eretnekek együgyűségét, miképen nagy régen az ó Testamentumban a számár szájának általa szegyeníté meg Bálám tudatlanságát.¹

Mikor is egyidőben szent Antal Ariminoban lévén,² hol nagy sokasága vala az eretnekeknek, az igazi hit világosságába és az igazság útjára akarván terelni őket, felette sokat prédikált nekik és vitázott Krisztus tanításáról és a szent Írásról; de amaz eretnekek nemcsak hogy el nem ismerték az ő jámbor beszédeit, de mert a szivük meg vala keményedve, megátalkodottságukban még hallani se akarták, miért is szent Antal egy napon isteni ihletésre elméne a folyó torkolatához a tenger mellé³ és állván ott a parton tenger és folyó közén, miként ha prédikálna, nagy fennhangon beszélni kezdett a halakhoz: «Halljátok Isten igéit, ti tengernek és folyónak halai, mivelhogy a hitetlen eretnekek utálják azokat hallani». És hogy ezeket mondá,

legottan a halaknak oly nagy sokaságai jövének úszva a parthoz, nagyok és kicsinyek és közepesek, mint amilyen sokaságokat mind a tengerben mind a folyóban, soha se lehetett látni; és valamennyien kiemelték fejüket a vizekből és szent Antal orcája felé fordulva figyelmezttek nagy békességben, illedelmesen és rendben. Elöl a part közelében a kis halacskák valának és mögöttük a közepesek és még hátrább, hol a víz mélyebb volt, következőének a nagy halak. Felsorakozván tehát a halak és elhelyezkedvén ily rendben, szent Antal nagy ünnepélyesen prédikálni kezdett és mondá: «En testvéreim halak, tartoztok tehetségetek szerinti nagy köszönettel a mi Teremtőnknek, ki oly nemes elementumot adott néktek lakóhelyül, hogy kedvetekre válasszatok édes és sós vizek közül és adott néktek sok menedéket, hogy megbúvjatok viharoknak idején; és adott tiszta és átlátszó italt és eledelet, melyből megélhettek. És Isten, ti Teremtőtök nyájás és jóságos volt, mikoron titeket teremtett, parancsot adván néktek, hogy növekedjete és sokasodjatek és megáldott titeket.⁴ Annakutána pedig, mikor lőn Özönvíz és mind az egyéb állatok elvesztek, csak titeket tartott meg az Úr minden veszedelem nélkül. Mindezekén kívül adott néktek úszószárnyakat, hogy oda térjete, hova kedvetek tartja. És Isten rendelésiből adatott néktek szolgálni Jónás prófétát és harmadnapon partra vetni őt ép egészen.⁵ Ti voltatok, akik megadtátok a vámpénzt mi urunkért, Jézus Krisztusért, melyet ő, mivel hogy szegény volt, megfizetni nem tudott.⁶ Végezetül eledele voltatok az örök Királynak Jézus Krisztusnak a feltámadás előtt és titokzatos titoknak

okából a feltámadás után is.⁷ Miért is mind eme dolgokért tartoztok dicsérni és áldani az Urat, aki néktek több jót tett, mint egyéb teremtményeknek.»

Szent Antalnak ilyen és hasonló beszédei és tanításai közben a halak megnyiták szájukat és meghajtották fejüket és a tisztességszolgálatnak ilyen és egyéb jeleivel, miképpen tőlük telhetett, dicsérték az Urat. Látván szent Antal a halaknak nagy tisztességét a teremtető Isten iránt, lelkében vígadván, hangos szóval mondá: «Áldassék az örök Isten, mert ime a vizek halai jobban tisztelik, semmint az eretnek emberek; és az oktan állatok hívebben hallgatják az ígét, semmint a hitetlen emberek». És szent Antal mentül többet prédikált, annál inkább növekedék a halaknak sokasága és egyetlen sem hagyta el a helyet, melyet foglalt. És ime, eme csodára összefutott a város népe, melynek között futva jövének a felülmondott eretnekek is. Akik, látván az ily igen csodálatos és nyilvánvaló csodát, szívükben megilletődvén mindannyian szent Antal lábához vetették magukat, hogy hallgassák az ő prédikációját. És ekkor szent Antal prédikálni kezdett a katolikus hitről, és arról oly nemesen prédikált, hogy megtérítette mindamaz eretnekeket és visszaterelte őket a Krisztus hitére; mind a hívők pedig megvigasztaltak és megerősítettek az ő hitükben. És ennek utána, szent Antal elbocsájtá a halakat Istennek áldásával, és a halak sokasága széteszlott a vígasságnak csodálatos mozdulásaival és azonképen széteszlott a nép.

És szent Antal még sok napig maradt Ariminóban prédikálván és bőséges termést érlevén a lelkekben. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET.

Assisibeli Simone testvérnek nagy jámborságáról.

A REND alapításának kezdetén, amaz idők táján, mikoron szent Ferenc még élt, jöve a Rendbe egy assisibeli ifjú, kit Simone testvérnek hívtak,¹ kinek elmélkedését Isten oly nagy malaszttal, és az ő elméjét oly nagy emelkedettséggel ékesítette és ruházta fel, hogy azoknak szerinte, kik véle hosszú időn át laktak, egész élete a szentségnek tükre volt. Felette ritkán látták őt cellájából kijönni és ha elvértve a barátok közé egyeledett, állhatatost mindig Istenről beszélt. Sohasem tanulta meg a szent anya Egyház nyelvét² és annak dacára oly mélységgel és oly fenségesen beszélt Istenről és Krisztus szerelméről, hogy az ő beszédeit olybá vették, mintha földöntúli beszédek lettek volna.

Történt azután, hogy valamely estén kiméne az erdőre és vele méne frater Jacopo da Massa,³ hogy Istenről társalkodjanak, és édesdeden az isteni szerelemről társalkodván egész éjjelen át, mikoron hajnalodék, úgy vélekedtek, hogy felette kis ideig valának együtt, miképen azt a mondott frater Jacopo nékem beszélte volt. A mondott frater Simone a szent Lélektől oly balzsamos és édes gyönyörűséget nyert az isteni malasztban és Isten szerelmetes látogatásaiban, hogy mikor közeledni érezé azokat, gyakorta lefeküdt ágyára ; mivelhogy a szent Léleknek

csöndes nyájassága nemcsak elméjének nyugodalmát, de teste nyugovását is megkívánta tőle. És emez isteni látogatásoknak idején sokszor elragadtatott Istenben és nem érezte többé a testi dolgokat. Mikor is egyszer imígyen elragadtatott Istenben, nem érezvén a létező világot, szívében isteni szerelemtől égett, abból pedig, ami kívüle volt, testi érzéseivel mitsem érzett, valamely frater tudni akarván, hogy úgy volna-e, miképen látszott, eleven paraszt vón ki a tűzből és mezítelen lábára tette. És Simone testvér mit sem érzett és lábán a parázs nyomot nem hagyott, jóllehet sok ideig ottmaradt, oly igen sokáig, hogy magától kialudt.

A mondott frater Simone, mikor asztalhoz ült, minek előtte teste eleségét magához vette volna, elsőbben vevé a lelki eleséget és adá azt másoknak, beszélvén Istenről. Ez ájtatos beszédei megtérítettek egyszer valamely san severinobeli ifjút,⁴ ki is világi életében hívságos és léha ifjú volt és nemesi vérből való és felette kényes testű. Minekutána Simone testvér befogadta a Rendbe a mondott ifjút, elvette tőle világi ruháit és magánál tartotta azokat, az ifjú pedig vele maradt, hogy megismerje általa a Szerzetnek Reguláit. Az ördög azonban, ki is furfangosan minden jót elcsavar, oly igen megkívántatá amaz ifjúval a bűnt és oly égető kísértést bocsájtott testére, hogy ellenállani semmiképen sem tudott. Méne tehát Simone testvérhez és mondá: «Add vissza ruháimat, melyeket a világból hoztam, merthogy nem tudok tovább ellentállni a testi kísértéseknek». És frater Simone szánakozván, mondá: «Úlj mellém fiam egy kicsinyég»; és ekkor Istenről kezdett beszélni néki és minden elmulott róla. De néminapon

megintlen visszatért és a mondott ifjú megintlen kérte ruháit, Simone testvér pedig a kísértést istenes beszédeivel megint elűzte. És ezenképen történt nem egyszer, míg végezetül egy éjjelen a mondott kísértés a szokottnál is erősebben megszállta és ő ellent-szegülni többé semmiképen sem tudott, méne tehát Simone testvérhez, kérvén őt, adná vissza minden világi ruháit; mert hogy semmi áron tovább maradni nem tud. Ekkor Simone testvér, mint egyébkor, maga mellé ülteté őt Istenről beszélvén, az ifjú pedig bús bánatában és szomorkodásában Simone testvér ölébe hajtotta fejét. Ekkor Simone testvér iránta való nagy szánakozásában, égre emelé szemét és ájtatost kérvén Istent érette, elragadtatott Istenben, és meghallgattatott. Mire magára eszmélt, az ifjúnak érezni adatott, hogy oly szabaddá lőn ama kísértéstől, mintha az soha se szállta volna meg; sőt lelkében a bűnnek égő gerjedelme, a szent Lélek égő gerjedelmére változott, mivelhogy az eleven paráznak, vagyis Simone testvérnek közelébe jutott és ennek általa lángba borult Isten és felebarátai iránt és pedig olyannyira, hogy némi napon, mikor is hurokra került valamely gonosztevő, kinek mind a két szemét kitolni akarták, ő szánalmában vakmerően a bíró elé futott és mind a tanácsban ülők színe előtt, könnyhullatásokkal és ájtatos könyörgésekkel kérte, tolnák ki az ő egyik szemét és a gonosztevőnek hagyják meg az egyiket, nehogy az elveszítse mind a két szemevilágát. De látván a bíró és a törvénytevő tanács a barát irgalmasságának nagy buzgalmát, megkegyelmezett egyiknek is, másiknak is.

Mindezekután mikor a fölülmondott Simone testvér némi napon az erdőn imádkozott, érezvén lelké-

ben nagy vigasztalást, egy csapat varjú káromlásával bosszantani kezdte őt; miért is megparancsolta nekik, Jézus nevében, hogy elrepüljenek és ne térjenek vissza többé soha; és elrepültek ekkor a mondott madarak és senki többé azokat nem látta sem ott, sem a körül való tájékon; a csodának pedig híre kelt az egész fermói örségben,⁵ melyhez ama hely is tartozott. Krisztus dicséretére. Amen.

NEGYVENKETTEDIK FEJEZET.

Sok szent barátokról és sok csodákról, melyeket miveltek.

AZ ANCONAI Márka tartományát hajdan régen, miképen az eget a csillagok, szent és példaadó barátok díszítették és példáikkal és tanításaikkal mint fénylő égi testek világították be és ékesítették fel szent Ferenc rendjét és a világot. Egyebek között ott volt kezdetben frater Lucido az öregebbik,¹ aki valóban fénylett a szentségtől és égett az isteni szerelemtől, kinek szent Lélektől ihletett dicsőséges nyelve a prédikációban csodálatos gyümölcsöket termelt. És egy másik a san severinobeli frater Bentivoglia volt,² akit is mikoron az erdőn imádkozott, a san severinobeli frater Masseo nagy ideig lebegni látott a levegőben ; mely csodának okából a mondott Masseo testvér, lévén akkoriban parochus, elhagyta parochiáját és minorita baráttá lőn ; és oly nagy szentségű vala, hogy sok csodákat mívelt életében és halálában.

A felülmondott frater Bentivoglia lakván egy időben Trave Bonantiban,³ magányosan őrzött és szolgált valamely belpoklost. Parancsot vőn ekkor főnökétől, hogy menne ama helyről egyéb helyre, mely tizenöt mértföldnyi messzeségben feküdt ; és nem akarván magára hagyni ama poklost, könnyөрületessége nagy buzgalmában fogta és vállára emelte őt és pirkadástól napkeltéig vitte véges-végig

a tizenöt mértföldnyi úton, egészen a mondott helyig, melyet Monte Sancinonak hívtak és ahová ő küldetett. Emez utat pedig, ha sas lett volna, nem repülhette volna be ily kevés idő alatt, és emez isteni csodának miatta lőn nagy álmélkodás és csodálkozás mind ama tartományban.

Ismét egy másik vala a monticellibeli Pietro testvér,⁴ kit is az urbinoi frater Servodio, akkoron az anconabeli régi klostromban az ő guardiánja, látott vala őt jöllehet hat könyöknyire a föld felé emelkedetten a szentegyház feszülete lábának magasában, melynek előtte imádkozott. Eme frater Pietro, egyszer is nagy ájtatosságban bőjtölvén szent Mihály Arkangyal bőjtjét, annak utolsó napján a szentegyházban imádkozott, mikor megleste őt egy ifjú barát, ki szántsándékkal rejtőzött el a főoltár mögött, hogy látná szentségének néminemű bizonyágtételét és hallaná szent Mihály Arkangyallal folytatott beszédeit; és a beszédek, melyeket mondottak, imhol következnek. Mondá szent Mihály: «Frater Pietro, te hűségesen szolgáltál érettem és a testedet sokféleképen sanyargattad; ime eljöttem, hogy megvigasztaljalak, vagyis, hogy kérjél magadnak valamely néked tetsző kegyelmet, és én közvetíteni fogom azt Istennél». Pietro testvér felelé: «Szent-séges Fejedelme mennyei seregeknek, hűséges buzdítója az istenfélőknek és ájtatos védelmezője a lelkeknek, esedezem ama kegyelemért, hogy számomra elnyerjed az Istennél bűneim bocsánatát». Felelé szent Mihály: «Kérj egyéb kegyelmet, mivel hogy ezt könnyen kieszközlöm néked Istentől». És Pietro testvér nem kérvén semmi egyebet, végzé az Arkangyal: «Belém vetett hitedért és áhitatodért,

elnyerem számodra a kegyelmet, melyet esedezel, valamint sok egyéb kegyelmeket is». És bevégezvén beszédjeiket, melyeket hosszú ideig folytattak, szent Mihály Arkangyal elenyészett, ő rajta pedig vala nagy vigasztalás.

Élt vala eme jámbor Pietro testvérnek idejében egy barát, offridabeli frater Corrado,⁵ ki is véle ugyanegy gyülekezetben lakott az anconai tartományi őrség foranói klostromában. A mondott frater Corrado némi napon elméne az erdőre, hogy Istent szemlélne, és a mondott frater Pietro titokban követte őt, mert látni akarta, mi történik véle. És Corrado testvér ekkor imádságnak adván magát, ájtatost kérte szűz Máriát, kérte nagy siralommal, nyerné meg számára ő áldott Fiának kegyelmét, hogy érezhesse egy kicsinyég amaz édességet, melyet a boldogságos Szűz avatása napján szent Simeon érzett, mikoron ölébe vevé Jézust, az áldott Megváltót.⁶ És ez imádsága közben az irgalmas szűz Mária meghallgatta őt és íme megjelenék a mennyeknek királyné Asszonya, ölében áldott Fiacskájával és tündöklő fényességben megközelítvén frater Corradot, áldott Fiacskáját karjára tévé. Kit is a barát ájtatost fogadván, megölelt és megcsókolt és keblére szorított felolvadván és megsemmisülvén az isteni szerelemben és mondhatatlan vigasztalásban.

És ezenképen Pietro testvér is, ki búvóhelyéről mindeneket látott vala, nagy édességet és végtelen vigasztalást érzett az ő lelkében; és elmenvén szűz Mária Corrado testvértől, Pietro testvér nagy sietéssel visszatért a klostromba, nehogy amaz meglássa őt; de annakutána, mikor Corrado testvér szent vigasságban és örvendezésben hazatért, mondá

néki Pietro testvér: «Ő mennynek fia, nagy vigasztalásban volt ma részed». Mondá Corrado testvér: «Miről beszélsz frater Pietro? mit tudsz te arról, miben nékem részem volt?» «Jól tudom én, jól tudom, felelé Pietro testvér, hogyan látogatott meg téged áldott Fiacskájával szűz Mária». Ekkor Corrado testvér, ki is mint valóban alázatos lélek, titokban akart Isten kegyelmében lakozni, kérte, ne szólana senkinek ezekről. És ettől fogva oly igen nagy szeretettel voltak egymáshoz, mintha minden dolgokban egy szív, egy lélek lettek volna.

A mondott Corrado testvér egyszer a siroloi⁷ klostromban valamely megszállott asszonyembert megszabadított a gonosztól, imádkozván érette egész éjjel és azonközben megjelenvén amaz asszonyember anyjának, de hajnalban elmenekült a mondott kolostorból, nehogy reátaláljon a nép és tisztességet adjon néki. A Krisztus dicséretére. Amen.

NEGYVENHARMADIK FEJEZET.

*Miképen térített meg Corrado testvér egy ifjú barátot,
ki háborgatta vala az egész kolostort.*

A MONDOTT offridabeli Corrado testvér, az evangyeliomi szegénységnek és szent Ferenc Regulájának csodálatos hirdetője, oly igen vallásos életű volt és oly nagy érdemeket szerzett Istennél, hogy áldott Krisztus őt életében és halálában sok csodatételre hívatta; melyek között egyszer, mint jövevény, betére Offrida klostromába és mind a barátok kérték őt az irgalomnak és Istennek szerelmére, intené meg amaz ifjú barátot, ki a kolostorban velük lakik és oly gyermekesen, éretlenül és féktelenül viselkedik, hogy a klostrom öregjét, fiatalját háborgatja; és a szent Misével és egyéb ájtatos gyakorlatokkal keveset törődik. Corrado testvér amaz ifjú barát iránti szánalmában és az atyafiak kérésére is, elhívta a mondott ifjút a többiektől és könyörületességének buzgalmában hathatós beszédekkel oly ájtatos tanításokat adott néki, hogy az isteni kegyelem segítségével amaz ifjú, gyermekből legottan öreggé érett az ő művelkedéseiben és oly engedelmes és jóságos és szorgos és ájtatos lón, valamint oly béketűrő és szolgálatkész és minden éretnyes dolgokban oly serény, hogy miképen annakelőtte mind a szerzeteseket háborgatta, azonképen most valahányan örvendeztek és megvigasztalódtak

és felette szerették őt. De miképen kedvére volt Istennek, kevés nappal az ő megtérését követőleg meghalt a mondott ifjú, miért is a barátok igen búslakodtak, és némi napokkal az ő halálának utána, lelke megjelenék Corrado testvérnek azonközben, hogy a mondott kolostor oltára előtt ájtatost imádkozott, köszöntvén őt tisztességgel, mikéntha atyját köszöntené. És kérdezte ekkor Corrado testvér: «Ki vagy te?» Felelte ő: «Ama fiatal barátnak lelke vagyok én, ki meghalt némi napok előtt». És kérdezte Corrado testvér: «Ő én fiam, én drágalátosom, mi lőn a sorsod?» És felelte amaz: «Atyám, én drágalátosom, Isten kegyelmének és a te tanításodnak miatta, jól vagyok dolgom, mivelhogy nem kárhoztam el; némi bűneimért azonban, melyektől megtisztulni nem adatott nékem idő, szörnyűségesen szenvedek a Purgatóriumban; de téged kérlek atyám, hogy miképen irgalmasságoddal megsegítettél életemben, azonképen segítsél meg most gyötretésemben, mondván érettem néhány *Pater noster*t, mert a te imádságod felette kedves Isten előtt». Corrado testvér jóságosan beleegyezvén, teljesítette kérését, mondván érette egy *Pater noster*t, és végezetül mondván: «Adj néki Uram csendes nyugodalmat». Mondotta ekkor a lélek: «Ő atyám, én drágalátosom, mily jót tévél velem, mily enyhülést érezek! Kérlek imádkozd el mégegyszer». És Corrado testvér még egyszer elimádkozta; és mikor végére ért, mondá a lélek: «Atyám, miközben imádkozol érettem, azonközben igen megkönnyebbülök; miért is esedezem, ne szünj meg érettem imádkozni». Ekkor Corrado testvér látván, hogy imádsága ama lelket mily nagyon megsegíti, száz *Pater noster*t mondott érette

és mikoron bevégezte, mondá a lélek: «Az Urnak nevében köszönöm néked drágalátos atyám a te hozzám való könyörületességedet, mivelhogy imád-ságaid megszabadítottak minden gyötirelemtől és imhol felszállok a mennyeknek országába». És mond-ván ezeket elméne ama lélek. Ekkor Corrado testvér, hogy örvendeztesse és erősítse a barátokat, elmondá rendre mind e látomást. Krisztusnak dicséretére. Amen.

NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET.

Megjelenék Pietro testvérnek boldog szűz Mária, Krisztusnak Anyja és szent János Evangyelista és szent Ferenc, és mondták neki, hármójuk közül melyikük érzett nagyobb fájdalmat Krisztus kínszenvedésének miatta, miképen ő ezt tudni kívánta.

A MAZ időkben, mikor az anconai őrség fermoi klostromában együtt lakott a felülmondott frater Corrado és frater Pietro, kik a márkabeli tartománynak fényes csillagai voltak és mennybéli emberek, miért is oly szerelmetest szerették egymást és oly nagy könyörülettel valának egymáshoz, hogy úgy látszék, mikéntha egyetlen szív és egyetlen lélek lakozott volna bennük; és ezért szövetséget kötöttek, hogy minden vigasztalást, melyet Isten irgalmassága adna nekik, tartoznak egymásnak könyörületest megvallani.

Megkötvén maguk között eme szövetséget, történt egy napon, hogy imádságában frater Pietro, ájtatost elmélkedék Krisztus kínszenvedéséről, és arról, miképen valának lefestve a kereszt lábánál Krisztus boldogságos Anyja és szent János a tanítvány, kit Ő szeretett vala, és szent Ferenc, kik lelkük fájdalmában megfeszítették Krisztussal, és ekkor kíváncsi tudni kívánta, hármójuk közül melyikük érzett nagyobb fájdalmat Krisztusnak kínszenvedése miatt: az édes Anya, ki e világra szülte, vagy a tanítvány, ki el-

szunnyadt az ő keblén,¹ avagy szent Ferenc, ki Krisztussal keresztfeszítettetett? És elmerülten emez ájtatos gondolatban, megjelenék előtte szűz Mária szent János Evangyelistával és szent Ferencsel, felöltözötten a boldog dicsőség ékességes ruháiban. De szent Ferenc még fenségesebb köntösben látszott öltözöttnek, miként szent János maga. És állván frater Pietro oly igen megrettenve e látomástól, szent János bátorságot öntvén belé, ezenképen szólította: «Ne félj, drágalátos testvér, mert mi azért jövünk, hogy kétségedben vigasztaljunk és megvilágosítsunk. Tudjad tehát, hogy Krisztusnak Anyja és én minden teremtetek fölött megszenvedtük Krisztus kínszenvedéseit; de mi utánunk mindeneknél többet szent Ferenc szenvedett, és azért is látod őt ily nagy glóriában.» És frater Pietro kérdé: «Krisztusnak szentséges Apostola, miért látszik szent Ferenc ruhája ékeesebbnek, mintsem a tied?» Felelé szent János: «Ennek oka, hogy mikoron a földön járt, nálamnál silányabb ruhákat viselt testén.» És mondván ezeket szent János, gyönyörűséges ruhát adott Pietro barátának, melyet ő ezideig kezében tartott és mondá néki: «Vedd eme ruhát, melyet azért hoztam, hogy odaadjam néked». Mikor azonban szent János őt öltöztetni akarta volna ama ruhába, Pietro barát álmélkodásában a földre hanyatlott és nagy fennhangon kiáltani kezdett: «Frater Corrado, frater Corrado, drágalátosom, segíts meg; jövel látni csodálatos dolgokat». És eme beszédei közben elenyészett a szent látomás. Annak utána pedig eljövén Corrado testvér, elmondott néki rendre minden dolgokat és ők ketten hálát adtak Istennek. Amen.

NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET.

Kinyilatkoztatta Isten Giovanni della Penna barátának, hogy nagy vándorlása leszen és ennek utána meglátja őt ; mire is ő, bemenvén a Szerzetbe, sokáig élt vala ott nagy jámborságban.

M IKORON Giovanni della Penna¹ még gyermek volt és a Márka rendtartományában lakott, megjelenék előtte egy szépséges szép gyermek és szólítván őt, mondotta néki : «Ő Giovanni, menj legottan Santo Stefanoba,² hol is egy minorita barát prédikál, az ő tanításának higgyél és az ő beszédeire figyelmezzél, mivelhogy őt én küldtem néked. És ha ezenképen cselekszel, nagy vándorlásod leszen, de annakutána meglátsz engem.» Erre amaz legottan felkelt és nagy változást érzett lelkében és méne Santo Stefanoba, hol is férfiaknak és asszonyoknak nagy sokadalmát lelé, kik álltak ott, hogy hallgassák a prédikációt ; és amaz, kinek prédikációjára váraoztak, egy barát volt, akit hívtak frater Filippo névvel, azok közül a barátok közül való, kik elsőbben jövének az anconai Márkába ; mikoron a Márkában még kevés foglalt helyek valának.

Hogy prédikálna, felállott ekkor eme frater Filippo és ájtatost prédikála, nem az emberi tudomány beszédeivel, de a krisztusi lélek erejével hirdetvén az örök élet országát. És minekutána végzé prédikációját, a mondott gyermek megközelíté a mon-

dott Filippo barátot és szólt hozzá, mondván: «Atyám, ha néktek is kedvetekre lenne, fogadjatok a Rendbe, készségest tartanék penitenciát és szolgáltnám mi urunkat, Jézus Krisztust». Látván frater Filippo és felismervén a gyermekben az ő csodálatos ártatlanságát és Isten szolgálatára való kész akaratát, mondotta néki: «Jöjj hozzám ezen és ezen a napon Recanatiba és felvétetlek». Ama helyen ugyanis az időben tartományi Káptalanra készültek. Ártatlanságában gondolta ekkor a fiú, hogy ez lenne a nagy vándorlás, melyet néki a kinyilatkoztatás szerint tennie kell, hogy annakutána a Paradicsomba jusson. Ezért hívé, hogy a Rendbe való felvétele után ez legottan meg fogna történni.

Méne tehát és felvétellett, látván azonban, hogy az ő gondolata nem teljesedik és mivel a Káptalan előjárója kihirdette, hogyha valaki a szent engedelmesség érdeméért menni kívánna a Provence tartományába,³ örömet adna annak szabadságot, nagy kívánsága támadt, hogy odamehessen, mert szívében azt hívé, hogy az lészen az a nagy vándorlás, melyet tennie kell, minekelőtte bemenne a Paradicsomba. De szégyenkezék, hogy ezt hangos szóval is mondaná. Végezetül a felülmondott frater Filippónak vallotta meg, aki is a Rendbe felvétette, kérvén őt nyájas szóval, eszközölné ki számára ama kegyelmet, hogy elmehessen a provençei tartományba. Ekkor frater Filippo, látván az ő nagy tisztaságát és jámbor szándékát, kieszközölte néki amaz engedelmet. Mire nagy örvendéssel útnak indult Giovanni barát, szent meggyőződésben, hogy a vándorlásnak végére érvén, eljut a Paradicsomba.

De Istennek kedvéből a mondott tartományban még huszonöt esztendő telt eme várakozásban és kívánságban, élvén nagy tisztességben és szentségben példaszerűen, gyarapodván szünetlenül érényekben és Istennek és a népnek kegyelmében, szeretttetvén barátoktól és laikusoktól egyaránt.

Mikoron azután némi napon frater Giovanni imád-ságában alázatos siralommal panaszkodék, hogy miért nem teljesedik az ő kívánsága, és hogy az ő zárándoklása e világban felette hosszúra nyúlik, megjelent néki az áldott Krisztus, kinek látásán az ő lelke egészen megolvadt, és Krisztus mondotta néki: «Fiam, frater Giovanni, kérj tőlem bármit kedved szerint». És emez felelé: «Én Uram, nem tudok mit kérni tőled, ha nem csak tenmagadat; mivelhogy semmi egyebet nem kívánok e világon; csak amaz egyre kérlek, bocsássad meg minden vétkeket és add meg nekem, hogy újból lássalak, ha majd némi napon nagy inségese leszek a te eljövetelednek». Mondá Krisztus: «Meghallgattatott a te könyörgésed». És mondván ezeket elméne, hagyván frater Giovannit nagy vigasztalással.

Végezetül pedig hallván a márkabeli barátok az ő szentségének hírét, oly igen kérték a Rend generálisát, küldene ki hozzá parancsot, hogy az engedelmességnek miatta térjen vissza a Márkába. A parancsot vigasságost fogadta és elindult és gondolta, megjárván emez utat is, bemenendő lészen a Paradicsomba, miképen azt neki Krisztus megígérte. De visszatérvén a Márka tartományába, élt vala még harminc esztendeig és nem ismerték őt többé rokonai és minden napon várta, hogy Isten irgalma teljesítse amaz ígéretet. Időközben nagy szelidséggel

többször viselte a guardian tisztségét, és Isten számos csodát művelt általa.

Egyéb ajándékok között, melyeket néki Isten adott, prófétálással is megihlette őt. Egyszer is történt vala, mikoron kiméne a klostromból, hogy ezenközben valamely novitiusát megszállta az ördög és oly erővel megkísértette, hogy az engedvén a kísértésnek, eltökélte szívében, késedelem nélkül elhagyja a Rendet, mihelyt Giovanni testvér visszatér. Eme kísértést és eltökélést azonban Giovanni testvér megismerte prófétáló ihletésében és legottan hazatért és előszólítván a mondott novitiust, meghagyta néki, hogy gyónást végezzen. De minekelőtte amaz meggyónt volna, elmondotta néki rendre az ő megkísértését, miképen azt Isten sugalmazásából tudta; és ezenképen végezte: «Én Fiam, mivelhogy bevártál és nem akartál elmenni én áldásom nélkül, Isten adja néked azt a kegyelmet, hogy eme Rendet elhagyni sohase fogod, de Isten kegyelméből a Rendben fogsz meghalni». Ekkor a mondott novitius megerősítettvén jószándékában és megmaradván a Rendben, jámbor barát lőn. És mindezeket nékem Ugolino⁴ testvér beszélte.

A mondott frater Giovanni, aki vigasságos ember volt és nyugalmas természetű és szűkszavú, és vala az imádságnak és ájtatosságnak embere, és kiváltképen hajnali zsolozsma után soha sem tért cellájába, de a szentegyházban maradt imádságnak adván magát napfelköltéig, egyszer is, imádkozván illetéken hajnali zsolozsmának utána, megjelenék néki Istennek Angyala és mondá: «Frater Giovanni, a te vándorlásod elvégeztetett, mire is te olyan régen vártál és ezért jelentem néked Istennek felőle, hogy

kérhetsz tőle olyan kegyelmet, amilyent akarsz és ugyancsak jelentem néked, hogy választhatsz, a mit akarsz, vagy egy napot a Purgatóriumban, avagy hét szenvedés napot ebben a világban». És mivelhogy Giovanni testvér inkább választotta a hét kínszenvedés napot ebben a világban, legottan mindenféle nyavalyákban megbetegedék; forró láz gyötörte és kezét lábát köszvény hasogatta, derekát nagy fájás törte és meglepték sok egyéb nyavalyák. De mindezeknél rosszabb volt, hogy előtte szünetlenül egy ördög állott s kezében tartott nagy pergament, melyen írva valának minden bűnei, melyeket mívelt avagy gondolt, és mondotta néki: «Ezekért a bűneidért, miket gondolataiddal, beszédeiddel és cselekedeteiddel elkövettél, a poklok fenekére kárhoztatol. És ő nem emlékezett többé mi jóra sem, amit valaha is cselekedett, sem pedig arra, hogy a Rendben van, avagy valaha is ott lett volna; de miképen az ördög mondotta, hitte, hogy elkárhozott. Miért is, ha kérdezték, hogy s mint van, felelé: «Rosszul vagyok, mert elkárhozom».

Látván ezeket a barátok, elküldöttek egy monte rubiano-i öreg fraterért, kit neveztek Matteo testvérnek⁵ és aki szent ember vala és ama frater Giovanni-nak hívséges barátja. És megérkezvén hozzá a mondott Matteo testvér az ő szorongattatásának hetedik napján és köszöntvén őt, kérdé hogy s mint van? Felelé, hogy rosszul van, mert el kell kárhoznia. Mondotta ekkor frater Matteo: «Nem emlékezel hát, hogy gyakran meggyóntál nekem és én minden bűneidtől teljességgel feloldoztalak? Nem emlékezel hát, hogy ebben a szent Rendben Istennek szolgáltál sok éveken át? És kiváltképen nem jut eszedbe,

hogy e világnak minden bűnét felülmulja Istennek irgalma és hogy mi Megváltónk az áldott Krisztus váltságunkért végetlen árat fizetett? Ezért légy jó reménységgel, mert bizonynal megváltattál és üdvözülni fogsz». És eme beszédek közben, mivel-hogy betelt az ő lelke tisztulásának ideje, eltávozott tőle a kísértés és eljőve a vigasztalás.

És Giovanni testvér nagy vigassággal mondotta Matteo testvérnek: «Mivelhogy fáradt vagy és későre jár az idő, kérlek térj pihenőre». És Matteo barát nem akarta őt magára hagyni; de végezetül az ő nagy sürgetésére elméne tőle és nyugovóra tért, és Giovanni testvér magára maradt ama fraterrel, ki néki szolgált. És ime, ekkor eljőve áldott Krisztus tündöklő fényességben és véghetetlen édes illatokban miképen néki megígérte, hogy újból eljövend, ha nagy ínségben leszen, és tökéletest meggyógyította őt minden betegségétől. Ekkor frater Giovanni egybekulcsolt kézzel köszönte meg, hogy ilyen jó véget vőn e siralomnak völgyében az ő vándorlása, és ajánlván és visszaadván lelkét Krisztus kezébe, e mulandó életből elment az örök életbe az áldott Krisztussal, kit oly nagy időn át kíváнатost várt. És azóta a mondott Giovanni testvérnek csendes nyugovása vagyon Penna di San Giovanni klostromának temető helyén. Krisztus dicséretére. Amen.

NEGYVENHATODIK FEJEZET.

*Frater Pacifico látta ő egytestvérének frater Umilének
lelkét égbe menni.*

AMÁRKA mondott tartományában szent Ferencnek halála után élt a Szerzetben két egytestvér, kiknek egyikét hívták vala frater Umilének,¹ másikat frater Pacificonak,² és ők mindketten jámbor és tökéletes emberek valának. Egyikük, vagyis frater Umile, a soffianoi klastromban élt³ és ott is halt meg; a másik egyéb gyülekezet klastromában lakott nagy messzire. Miképen Istennek kedvére vala, frater Pacifico némi napon valamely remeteségben imádkozván révületbe ragadtatott és látá az ő egytestvérének, frater Umilének lelkét, mely akkor vált meg testétől, minden késedelem, avagy háborgatás nélkül egyenest az égbe menni.

Történt azután, sok esztendőknek utána, hogy az életben maradott Pacifico testvért a mondott soffianoi klastrom családjába helyezték át, hol is az ő testvére meghalt. Amaz időben a barátok a mondott kolostorhelyet a brunfortei urak kérésére másik kolostorhellyel cserélték fel; miért is egyebek között magukkal vitték a szent barátoknak ereklyéit, kik ama kolostorban haltak meg; és elérvén frater Umile sírjához, egytestvére, frater Pacifico, vevé az ő csontjait és azokat jó borban megmosta és annakutána fehér gyolcsba takarta, nagy tisztességgel ájtatost

megcsókolta és sírt. Felette csodálkoztak ezen a barátok és rossz példának tartották; mert lévén ő nagy jámborságú ember, olybá vették mívelkedését, mintha hívságos vérségi szerelemnek okából siratná ő egytestvérét és hogy több áhitatot mutatna az ő erekléyi előtt, semmint a többeknek előtte, jól lehet ezek sem voltak kevésbé jámborok, mint frater Umile és csontjaik csakúgy méltóak valának a tisztesség tevére, miképen az ő csontjai.

Felismervén frater Pacifico a barátok sötét képződését, alázatost kielégíté őket, mondván: «Atyám-fiai én drágalátosaim, ne csodálkozzatok, hogy egytestvérem csontjaival tettem, amiket tettem és nem tettem azt a többivel; mert áldassék az Isten, nem vérségi szerelem indított erre, miképen ti azt gondoltok, hanem az, hogy imádság közben, valamely magányos helyen, távol tőle, láttam az ő lelkét egyenesen az égbe menni; és ezért bizonyossággal bizonyos vagyok, hogy szentek az ő csontjai és a Paradicsomban lenne az ő helyük; és hogy ha Isten ugyanilyen bizonytságot adott volna nékem a többi atyafiak felől, ugyanilyen tisztességet tettem volna az ő csontjaiknak is».

Látták ekkor a barátok az ő ájtatos és szent szándékát és igen épültek általa, dicsérvén Istent, aki ily csodálatos dolgokat mível az ő szent barátaival. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

NEGYVENHETEDIK FEJEZET.

*Eljöve szűz Mária egy beteg barátához és hozott vala néki
lyctariummal telített három szelencét.*

FÖLÜLMONDOTT soffiano kolostorban élt régi időben egy minorita barát,¹ ki oly nagy szentséggel és malaszttal vala teljes, hogy valóban isteninek látszott és gyakran elragadtatott Istenben. Némi napokon, mikor eme barát egészen elmerült Istenben és fölemelkedett hozzá, mivel-hogy kiváltképen bírá az. elmélkedés kegyelmét, jövének hozzá különböző fajzású madarak és szeliden megpihentek vállán és fején, karján és kezén és csodálatos szépen énekeltek. Szeretett magányosan lenni és keveset beszélt. De mikor bárminémű dolgokról kérdezték, oly nyájas kedvesen és bölcsen felelt, hogy inkább angyalnak látszott lenni, semmint embernek, és sokat imádkozott és elmélkedett. És a barátok nagy tisztességgel voltak hozzája.

Bevégezvén eme barát az ő erényes életének útját, az isteni rendelésnek szerinte halálosan megbetegedék olyannyira, hogy mitsem tudott többé magához venni és ennek ellenére semminémű testi orvosságot elfogadni nem akart, de minden bizodalmat a mennyei orvosba, az áldott Jézus Krisztusba és ő áldott Anyjába vetette, kinél Isten segedelmével kiérdemelte, hogy irgalmatost meglátogassa és vigasztalja őt. Mikor tehát egyszer is ágyán feküdt,

és egész szívével és egész ájtatosságával készült a halálra, megjelenék előtte angyaloknak és szent szűzeknek nagy sokaságával csodálatos fényességben a boldogságos szűz Mária, Krisztusnak Anyja, és megközelítette az ő ágyát. Miközben nézte őt a barát, merítvén lelkének, testének mondhatatlan bizodalmat és vigasságot, alázatost fohászkodni kezdett hozzá, kérné meg ő szerelmetes Fiát, hogy tulajdon érdemei miatt, szabadítsa ki az ő lelkét nyomorult teste tömlőcéből. És nagy könnyhullatásban állhatatost ismételvén eme könyörgését, szűz Mária felelt neki, nevéen szólítván őt: «Ne kételkedjél fiam, mert a te könyörgésed meghallgattatott és én eljövök, hogy megvigasztaljalak egy kevésse minekelőtte elmennél e mulandó világból».

A szűz Mária oldalán pedig állott vala három szent szűz, kik kezükben tartottak három szelencét lyctáriummal és mérhetetlen illatos édességgel teli-tetten.² A dicsőséges Szűz pedig vette és felnyitotta az egyik szelencét és az egész ház betelt illattal; és megmerítvén a kanalat ama lyctáriumban, odanyujtotta a betegnek, és amaz legottan, hogy megízlelte, oly nagy vigasztalást és édességet érzett, hogy azt gondolta, lelke immár nem időzhet tovább a testében. Ezért mondani kezdette: «Ne többet, ó szép szeretetnek Anyja, boldogságos Szűz, emberi nemzetnek áldott megmentője, ne többet, mert a gyönyörűségnek mind e teljességét elviselni nem tudom». De a könyörületes és áldott Anya, többízben nyujtott még a betegnek ama lyctáriumból, mindaddig, míg a szelence kiürült. Ennekutána pedig vevé a kegyességes Szűz a másodikat és megmeríté a kanalat, hogy adna néki, de ő szeliden panaszkodott,

mondván: «Ő boldogságos Anyja Istennek, mivel-hogy az én lelkem már az első szelence illatától és édességétől megolvadt, hogyan viselhetném el a másodikat? Kérlek téged, ki áldott vagy a szentek és minden angyalok fölött, ne akarj nekem többet adni». Felelé mi Asszonyunk: «Vegyé! fiam, ha keveset is, e második szelencéből». És adván néki egy keveset, mondá: «Íme fiam, immár elég volt ennyi. Erősítsd meg magadat, mert mihamarabb érted jövök és elvezetlek az én Fiamnak országába, melyet mindig kíváncsúsodást kívántál és kerestél».

És mondván ezeket, búcsút vőn tőle és elenyészett, ő pedig maradt amaz édességtől oly igen vigasztaltan és megerősítetten, hogy több napokat túlélt és minden testi eleség nélkül megelégedék és erőben maradt. Némikor napoknak utána a barátokkal vigasságost társalkodván, nagy örvendező ujjongással általméne e sanyarú életből a boldog örök életbe. Amen.

NEGYVENNYOLCADIK FEJEZET.

Miképen látta látomásban a massabeli Jacopo testvér egy arany fán mind a világ minorita barátait¹ és megismeré az ő erényeiket és bűneiket együttesen és külön külön.

FRATER Jacopo a massabeli,² kinek Isten megnyitotta az ő titkainak ajtaját és adta néki a szent Irásnak és az eljövendő dolgoknak tökéletes tudományát és megismerését, oly nagy szentségű barát volt, hogy az assisibeli frater Egidio és a montinobeli frater Marco és frater Ginepro és frater Lucido mondották róla, nem ismernek senkit világon, aki Isten előtt nagyobb lenne, semmint ő.

Fölötte kívántam ama Jacopo testvért láthatni; mivelhogy kérvén Giovanni testvért, a mondott Egidio testvér társát, világositana meg előttem néminemű lelki dolgokat, ő imigyen szólott hozzám: «Ha a lelki életben keresel világosságot, törekedjél Jacopo della Massa testvérrrel beszélni, mert frater Egidio is őt kívánta, hogy megvilágosítsa elméjét, mert az ő beszédeihez sem hozzátenni, sem azokból elvenni nem lehet: mivelhogy az ő elméje áthatolt a mennyei titkokon és az ő igéi a szent Léleknek igéi és nincsen ember ezen a földön, kit meglátni oly igen kívánnék, mint őt».

Történt pedig, hogy eme Jacopo testvér, frater

Giovanni da Parma kormányzása kezdetén,³ imádása közben elragadtatott Istenben és három napon át maradt eme révületben, minden testi érzéstől felszabadultan, oly érzéketlenségben, hogy a barátok kételkedtek, ha vajjon él-e még. Emez elragadtatásában nyilatkoztatta ki néki Isten, minek kell elkövetkezni és beteljesülni a mi Rendünkben. Ennek okáért, mikor is hallottam ezeket, megnövekedék ama kívánságom, hogy láthassam őt és beszélhessek vele; és mikor Istennek kedvére volt, hogy alkalmat adjon, imígyen kértem őt: «Ha igaz, amit rólad hallottam, kérlek, ne titkold előttem. Mert hallottam, hogy mikor három napon át holtra váltan feküdtél, egyebek között Isten kinyilatkoztatta néked, minek kell elkövetkeznie a mi Rendünkben és ezeket frater Matteo mondotta nékem a Márka tartományfőnöke,⁴ akinek te mindezt az engedelmességnek miatta fölfedted.» Ekkor Jacopo testvér nagy alázatossággal megerősítette, hogy amiket Matteo testvér mondott, való dolgok azok.

És Matteo testvérnek, a Márka tartományfőnökének beszédei imhol következnek: «Ismerek egy barátot, kinek Isten kinyilatkoztatott mindenedet, mik elkövetkeznek a mi Szerzetünkben; mert hogy frater Jacopo della Massa nékem bizonyoságot tőn és mondotta, hogy sok dolgoknak utána, melyeket néki Isten a harcos Egyház állapotáról kinyilatkoztatott, látott ő egy látomásban szép és nagyon nagy fát, melynek gyökerei aranyból voltak és ágai emberek és pedig valamennyien minorita barátok valának; főágai a rendtartományok száma szerint valának megjelölve és minden ágnak annyi barátja volt, ahány a tartományban amaz ághoz tartozott. És

ezenképen megtudta a Rend minden barátjainak számát együttesen és számukat külön-külön a tartományokban, és az ő nevüket is és életkorukat és állapotukat és tisztségeiket és rangjukat és méltóságukat és kegyelmüket és hibáikat valamennyiüknek. És eme fa vezérgalyának magasságos csúcsán látta a parmabeli frater Giovannit és a vezérgaly körül az ágak csúcsain minden rendtartományok főnökei valának. És túl látta Krisztust ülni hatalmas és miként a fényesség, oly fehér trónuson, ki magához hívta szent Ferencet, adván néki egy kelyhet az élet szellemével telítetten és küldé őt mondván: «Menj és látogasd a te testvéreidet és adj inniok az élet szellemének eme kelyhéből; mert a Sátán szelleme feltámad ellenük és megrázza őket és közülük sokan elesnek és nem kelnek fel többé.» És rendelt Krisztus két Angyalt szent Ferenc mellé, hogy őt kísérjék.

És ekkor jöve el szent Ferenc, hogy felajánlja az ő testvéreinek az élet kelyhét és odanyújtotta elsőben frater Giovanninak, aki elvevé és ájtatost sietvén fenéig üríté. És legottan fényes lőn, miként a nap és ő utána szent Ferenc adá a kelyhet mind a többieknek, de kevesen valának, akik tartozó tisztelességgel ájtatost vették volna és ürítették volna fenéig. Azok, kik ájtatost vették és fenéig ürítették, legottan fényesek lettek, miként a nap; és azok, kik előntötték fenéig és nem vevék ájtatosan, elfeketültek és elsötétültek és elégtelenedtek és látni őket iszonyú volt. Azok pedig, kik részben kiitták és részben előntötték, részben fényesek és részben sötétek lettek többé és kevésbbé, a megivott avagy előntött ital mértéke szerint. De valamennyiük fölött a fölülmondott Giovanni testvér vala tündöklő, ki

fenéig ürítette az élet kelyhét, miért is mélyen lenézett az örök isteni világosság mélységébe és eme világosságban látta a gyűlölködést és vihart, mely a mondott fa ellen volt emelkedőben, hogy megrázza és felverje galyait. Ennek okáért a mondott Giovanni testvér elhagyta a vezérgaly csúcsát, amelyen állt; és leszállván minden galynak alája, elvonultan a fa lábánál a törzshöz simult és elgondolkozék.⁵

És ekkor frater Bonaventura,⁶ ki csak részben itta ki a kelyhet és részben elöntötte, felemelkedett a vezérgalyra, ama helyre, honnan frater Giovanni leszállott és elfoglalván a mondott helyet, kezének körmei karmokká változtak és köszörültek voltak és élesek, miként a beretvák, miért is elindult a helyről, melyre felemelkedett és fürgeteges haraggal Giovanni testvérré akart rohanni, hogy kárára legyen. De Giovanni testvér látván ezeket, nagy fennszóval kiáltott, magát Krisztusnak ajánlván, ki trónján ült. És Krisztus az ő kiáltására hívta szent Ferencet és adván néki egy darab éles tűzkövet, mondá: «Menj és eme kővel úgy metéld el frater Bonaventura körmeit, mikkel karmolni akarja Giovanni testvért, hogy ne árthasson többé néki».⁷ Ekkor szent Ferenc eljőve és cselekedék, miképen azt néki Krisztus parancsolta.

Ennekutána nagy szélvihar kerekedett és oly erővel rázta meg a fát, hogy a barátok mind földre estek és elsőbben esének azok, kik mindenestől elöntötték a kehelyből az élet szellemét és az ördögök legottan elragadták őket sötét és gyötrelmes helyre. De Giovanni testvért a többiekkel együtt, akik fenéig ürítették a kelyhet, angyalok vivék az élet és világosság és boldogság örök honába. És a felülmondott

Jacopo testvér, kinek e látomás adatott, mindeneket, amiket látott, világosan megértett és megkülönböztetett, még a barátok nevét és állapotját és tisztességét is. A vihar pedig mindaddig háborgott a fa ellen, míg kidöntötte és a szél magával ragadta.

És annakutána elült a vihar, ama fa gyökereiből, melyek aranyból valának, másik fa növekedett, színaranyból való, mely aranyos leveleket és arany gyümölcsöket termett. E fáról és ágai terjedéséről és gyökereinek mélységéről és az ő szépségéről, illatáról és erejéről jobb hallgatni, semmint beszélni a jelenvaló időkben. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

NEGYVENKILENCEDIK FEJEZET.

Miképen tért meg Giovanni della Vernia testvér és miképen látogatta őt Krisztus nap, mint nap szerelmetesen.

A TÖBBI bölcs és szent barátnak, szent Ferenc fiainak között, kik, miképen Salamon mondotta: az Atyának dicsőségei valának, élt a mi időnkben a Márka mondott tartományában egy kegyes és jámbor barát, Giovanni da Fermo, kit a nagy időért, melyet a La Vernia szent monostorában töltött és mert onnan méne el e világból, frater Giovanni della Verniának is hívtak,¹ lévén ő csodálatos életű és nagy szentségű ember.

Ez a frater Giovanni, mikor még világi ifjú volt, egész szívével áhítá a töredelem útját, mely megőrzi tisztaságát testnek és léleknek. Még igen kicsiny fiú volt, mikoron mezítelen testén viselni kezdte a vezeklő inget és vasövet és nagy megtartóztatást gyakorolt, különösképen ha mikor a fermobeli san Pietro kanonokjainál lakott,² kik nagy fényes életet éltek. Menekedék a testi gyönyörűségeknek előle és nagy keménységgel és megtartóztatással sanyargatta testét. De lévén társai másmilyenek, mint ő, levették róla a ciliciumot és a vezeklésben mindenképen akadályozták, Istentől sugalmazottan eltökélte ekkor magában, hogy megválík a világtól és annak szeretőitől és a keresztrefeszített szent Ferenc ruhájába öltö-

zötten, mindenestől a Keresztrefeszített karjába veti magát. És így lőn.

Még gyermek volt, mikor a Szerzetbe felvétetett és őt a novitiusok mesterének gondjaira bízák, de lelkiekben máris oly áhítatossá lőn, hogy némi napokon mondott mesterét Istenről beszélni hallván, szíve felolvadt, miképen tűznél a viasz és oly édes kedvesen melegedék az isteni szerelem kegyelmétől, hogy mozdulatlan nem viselhette mind e gyönyörűséget, felállt tehát és lelkében ittasan futott a kertbe, vagy az erdőre, vagy a szentegyházba, aszerint, hová őt az elragadtatás lángja és hatalma űzte.

Az idők teltével Isten kegyelme erényekben szünetlenül növelé emez angyalí jámbort és mennyei ajándékokkal és isteni elragadtatásokkal és révültekkel látogatta, olyannyira, hogy elméje olykor a cherubin angyalok fényességéig, olykor a seraf angyalok hevületéig, olykor az üdvözültek örvendező ujongásáig, olykor Krisztus végtelen szerelmetes szent öleléséig emelkedett, melynek jeleit nem csupán lelkében érezte, de érezte vala testén is. És kiváltképen túláradóan felgyújtotta egyszer szívét az isteni szerelem lángja és e láng jó három esztendőn át oltatlanul égett benne; mely időben csodálatos vigasztalásokban és isteni látogatásokban volt része és gyakran elragadtatott Istenben, szóval, a mondott időben Krisztus szerelmétől lángbaborultan égni látszék; és ez a Vernia szent hegyén történt.

De mivel hogy Isten különös gondját viseli az ő fiainak, adván nekik vigasztalásokat avagy szorongatásokat, boldogságot avagy viszontagságot, miképen szükségét látja, hogy őket az alázatosságban erősítse, avagy kívánásukat felgerjessze az égi

dolgok iránt. Kedvére vala az isteni jósnak, hogy leteltével a három esztendőnek, megvonja a mondott Giovanni baráttól sugarát és lángját az isteni szerelmenek, és megfosztá őt minden lelki vigasztalástól. Ennekutána frater Giovanni Istennek világossága és szerelme nélkül maradván, vigasztalhatatlanná lőn és elborult és búslakodék. Miért is nagy félelmében az erdőre méne, futván emide és amoda és hangokkal és siralmakkal és sóhajtásokkal hívta vissza lelkének nyugalmát, mely elment és elrejtőzött az ő lelke elől; és amelynek nélküle az ő lelke nem talált nyugodalmat, sem pihenést. De semmi helyen és semmiképen nem tudta fellelni az édes Jézust, és nem tudott többé találkozni Krisztus szerelmének megszokott elragadó lelki örömeivel. És sok napokon tartott eme szorongattatása, melyeknek folyásában szünetlen siralmakkal és sóhajtásokkal és imádságokkal kérte Istent, adná vissza néki ő áhitatát és lelkének szerelmetes nyugodalmát.

Végezetül, mikoron Istennek kedvére vala, hogy beteljék az ő türelmének megpróbáltatása és az ő vágyódásának felkorbácsolása, valamely napon frater Giovanni a mondott erdőben bolyongván ezenképen elborultan és szorongattatottan, fáradtságában leereszkedett a földre, egy bükkfa törzséhez támaszkodván. És miközben így maradt könnyáztatott arccal az eget szemlélvén, ime közelében amaz ösvényen, melyen frater Giovanni jött vala, megjelenék Jézus Krisztus; de semmit sem mondott. Látván őt frater Giovanni és felismervén, hogy ő Krisztus lenne, legottan lába elé vetette magát és végetlen siralommal alázatost esedezett, mondván: «Segíts meg én Uram, mert Tenélküled, én Megváltóm, én édes-

ségesem, sötétségben és siralomban sínylődom. Tenélküled szelídséges bárány, félelemben és rettegettségben vagyok; Tenélküled magasságos Istennek Fia, zavarodott és megszegyenült vagyok; Tenélküled minden jóktól megmeztelenített világtalan vagyok, mert hogy Te Jézus vagy, lelkek igazi világossága; Tenélküled eltévedek és elkárhozom, mert Te vagy élete a lelkeknek és élete az életeknek; Tenélküled terméketlen és kiaszott vagyok, mert Te vagy forrása minden ajándékoknak és minden kegyelmeknek; Tenélküled mindenestől vigasztalan vagyok, mert Te vagy Jézus mi megváltásunk, szerelmünk és kívánságunk, éltető kenyerünk és borunk, aki megvidámitod az angyaloknak és minden szenteknek szívét, világosíts meg szelíd Mester és könyörületes Pásztor, mert a Te juhocskád vagyok én, jóllehet méltatlanul».

De mert a szent jámborokat kíváncsatos kívánsuk, melyet Isten enyhíteni vonakodik, még magasabb szerelemre és nagyobb érdemekre ostromoz, az áldott Jézus méne anélkül, hogy meghallgatta volna őt, avagy beszélt volna és elméne a mondott ösvényen. Ekkor Giovanni testvér felállt és futott utána és újból lába elé vetette magát és ájtatos erővel tartóztatta és alázatos könnyhullatással könyörgött hozzá és mondá: «Ő édességes Jézus, légy irgalmas hozzám, aki szorongattatott vagyok; hallgass meg a Te irgalmadnak nagy sokaságáért,³ a Te üdvösségednek igazáért, és add vissza nékem orcád vigasságát és a Te szemed könyörületes nézését, mert hiszen a Te irgalmasságoddal van telve az egész föld». És Krisztus megint csak megy és nem beszél hozzá és nem ad neki semminemű vigasztalást és cselekszik, miképen anya a gyermekével, megkívántatván mellét és

hagyván, hogy sírva utána kapjon és annál kedveltebben vegye. Miért Giovanni testvér is nagyobb áhítattal kíváncsi követé Krisztust; és mikor elérte őt, az áldott Krisztus feléje fordult és vigasságos arccal nyájasan nézett reá, kitárván szentséges és irgalmas két karját és édesdeden átölelé, és Giovanni testvér karjainak eme tárulásában az Üdvözítő szentséges kebléből vakító fényes sugarakat látott áradni, melyek az egész erdőt megvilágították és azonképen őt magát is megvilágították testében és lelkében.

Ekkor Giovanni testvér leborult Krisztus lábai elé és az áldott Jézus, miképen Magdolnának, csókolni engedé jóságos lábát;⁴ és Giovanni testvér vevé azt végetlen hódolattal s oly bőséges könnyekben fűrésztötte, hogy valóban másik Magdolnának látszék lenni, és mondá ájtatosan: «Kérlek, én Uram, ne nézd vétkeimet, de a Te szentséges kínszenvedésédért és a Te drágalátos Vérednek hullásáért, adj fel-támadást én lelkemnek a Te szerelmed kegyelmében, mert hiszen ime a Te parancsolatod, hogy szeres-sünk Téged teljes erőnkből és teljes lelkünk-ből, mely parancsolatot ki sem tud teljesíteni a Te segedelmed nélkül. Segíts tehát Istennek szerelmes Fia, hogy egész szívemből és minden erőmből szeresselek.»

És térdelvén Giovanni testvér eme beszédek közben Jézus lábainál, meghallgattaték és elnyeré az elsőbbeni kegyelmet, vagyis az isteni szerelem láng-ját. És teljesen megújódott és megvigasztaltatott; és felismervén, hogy az isteni malaszt ajándéka visszatért hozzá, köszönni kezdé az áldott Krisztus-nak és ájtatost megcsókolta lábát. És mikor fel-egyeneseedett, hogy a Megváltó arcát láthassa, Krisztus leereszkedvén hozzá, feléje nyújtotta szentséges két

kezét, hogy megcsókolja. És miközben azokat frater Giovanni ajkával illette, oly közel simult Jézus kebléhez, hogy ráborult és megcsókolta az ő szentséges keblét, és ezenképen átölelé és megcsókolá őt Krisztus, és ez ölelésben és csókban Giovanni testvér oly isteni illatot érzett, hogy minden jószagú fűszer és a földnek minden illatos dolga együttvéve is, nehéz szagnak rémlettek volna, amaz illathoz mérten. És általa Giovanni testvér teljesen elragadtatott és megvigasztaltatott és megvilágosított, mert amaz illat lelkében maradt sok holdváltozáson át.

És ettől kezdve szájából, mely az Üdvözítő megszentelt keblén ivott az isteni bölcsesség forrásából, csodálatos és mennyei beszédek csörgedeztek, melyek megváltoztatták szívét azoknak, akik hallották és bőséges gyümölcsöket termettek a lelkekben. És az erdő ösvényén,⁵ melyen jártak Krisztus áldott lábai és a körül való tájon messzire, érezte Giovanni testvér amaz illatot és mindig látta a nagy fényességet, ha arra elhaladt.

És ugyanott, sok idő múltán, mikor frater Giovanni magára eszmélt amaz elragadtatásból és Krisztusnak testi jelenvalósága már elenyészett, az ő istenségének mélysége oly igen megvilágosította lelkét, hogy jóllehet, az emberi tudományokban semmit tudó ember volt, annak dacára csodálatosan megfejtette a szent Háromság magas és elérhetetlen kérdéseit és a szent Írás mély rejtelseit és gyakran beszélván a Pápa és a cardinálisok színe előtt és királyoknak és barátoknak és magistereknek és doktoroknak előtte, mindeneket ámulatba ejtett a magasságos beszédekkel és mély következtetésekkel, melyeket mondott. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

ÖTVENEDIK FEJEZET.

Misé't mondván Giovanni della Vernia testvér Mindszentesek után való napon, sok lelket látott mennybe menni.

NEVEZETT frater Giovanni egyszer Mindszentesek után való napon Misét mondott minden megholtak lelkéért, miképen azt a szent anya Egyház meghagyta És eme magasságos Szentséget, melyet a megholtak lelkei oly igen kívánnak, fölébe helyezvén minden egyéb jónak, mellyel érettük szolgálni lehet, oly szeretetteljes irgalommal és ájtatos velükézés-sel ajánlotta fel, hogy az áhitat édességében s a testvéri irgalomban felolvadni látszék. Ennek okából ama Mise közben, mikor is ájtatost felemelé Krisztus Testét és felajánlá azt az Atya Istennek, könyörögvén hozzá, lenne kedvére ő áldott Fiának Jézus Krisztusnak szerelméért, ki a lelkek megváltásáért függött a keresztfán, most a megholtak lelkeit, melyeket ő teremtet és váltott meg, kiszabadítani a Purgatórium gyötrelmeiből. Látá ekkor legottan a lelkeknek végetlen sokaságát a Purgatóriumból kiszállni, miként ha tüzes kemencéből megszámálhatatlan szikrák repkedtek volna elő, és látá azokat felemelkedni a mennyekbe, Krisztus kínszenvedése érdeméből, ki is nap mint nap felajánltatik elevenekért és holtakért a szentséges Ostyában, mely méltó, hogy imádtassék örökkön örökké. Amen.

ÖTVENEGYEDIK FEJEZET.

Mikoron Jacopo de Fallerone testvér beteg volt, őt Giovanni della Vernia testvér Istennek ajánlá és csodálatosan meghallgatták.

AZ IDŐBEN, mikoron a szentéletű Jacopo de Fallerone testvér,¹ a fermoí tartományi őrség moglianoi kolostorában betegen sinylődött,² frater Giovanni, akit della Verniának is hívtak, hallván az ő betegségről, mivel szerette őt, miként édesatyját, imádkozni kezdett érte, lelke imáival ájtatosan kérvén Istent, adná vissza ama Jacopo testvérnek testi egészségét, ha ez lelke javát is szolgálná.

És emez ájtatos könyörgésbe merülvén, révületbe ragádtatott és a levegőben angyaloknak és szenteknek nagy seregeit látá cellája felett, mely az erdőn vala, oly nagy fényességben, hogy a körül való táj is egészen világossá lőn. És az angyalok között látá ama frater Jacopot betegen, kiért imádkozott, oly fehér köntösben, miként a fény. Látá még az angyalok között szent Ferencet is, a boldogságos atyát, Krisztus szent sebeivel és véghetetlen glóriával ékesen. Ugyancsak látá és felismeré boldog Lucido testvért és a rubbianoi frater Matteot, az öregebbet és sok egyéb fratereket is, kiket ez életben soha se látott, soha se ismert.

És nézvén frater Giovanni nagy gyönyörködéssel a szenteknek e boldog seregeit, kinyilatkozta-

tást vőn, hogy ama beteg barát lelke bizonynal üdvözül, de a betegségben meg kell hálnia, ha nem is legottan; és halála után a Paradicsomba leszen menendő, hanem előbb a Purgatóriumba, rövid tisztulásra. Frater Giovanni e kinyilatkoztatásnak utána, oly nagy vigassággal örvendezett a lélek megmenekedésén, hogy a testnek halála távolról se fájt neki; és lelkének gyönyörűségétől, szívében ezenképen szólítgatá a beteg barátot, mondván: «Frater Jacopo, én édességes atyám, frater Jacopo, én édes testvérem, frater Jacopo, Istennek hűséges szolgálja és barátja, frater Jacopo, angyaloknak és üdvözülteknek kicsiny társa!» És e bizonyosságban és ujjongásban magára eszmélvén legottan elméne ama helyről és méne Moglianoba a mondott frater Jacopo látogatására, kit a betegség ekkorra már oly igen megviselt, hogy alig tudott beszélni. Jelenté tehát néki, a bizonyosságnak miatta, melyet isteni kinyilatkoztatásban nyert, az ő testi halálát és lelke üdvözülését. Jacopo testvér ennek halálára igen megvidámodék az ő lelkében és arca is megvidámodék és nagy örvendezéssel és mosolygó arccal fogadta, köszönnvén a jó követséget, melyet frater Giovanni hozott, ájtatost ajánlván magát az ő imádságába. Ekkor frater Giovanni szeretettel kérte őt, hogy halála után térjen vissza hozzá és beszéljen az ő állapotáról; és frater Jacopo megígérte neki, ha Istennek kedvére való lenne, hogy ezt megengedje. És eme beszédek közben eljövén órája az ő halálának, frater Jacopo a zsoldárnak eme versébe kezdett: «Békességben alszom el az örök életre és megnyugszom».³ És elmondván ezt a verset, vigasságos és örvendező arccal elméne ez életből.

És minek utána őt eltemették, frater Giovanni megtért della Massa monostorába és várta frater Jacopot, hogy miképen megigérte, eljöjjön hozzá az napon, melyet kijelölt. De a mondott napon imádása közben, Krisztus jelenék meg előtte angyaloknak és szenteknek nagy kíséretével és frater Jacopo nem volt közöttük; fölötte elcsodálkozék ezen Giovanni testvér és ájtatosan ajánlotta őt Krisztus irgalmába. Azután az elkövetkező napon, imádkozván frater Giovanni az erdőn, megjelenék előtte Jacopo testvér angyaloknak kíséretében, örvendezőn és megdicsőülten, és ekkor frater Giovanni mondá neki: «Ő szent atyám, miért nem jövéél az napon, melyen megigérted?» Felelé frater Jacopo: «Mert, hogy szükségem vala néminemű tisztulásra; de ugyanaz órában, melyben Krisztus néked megjelent és te az ő irgalmába ajánlottál, Krisztus meghallgatott és megszabadított engem minden gyötrelemtől; és én legottan megjelentem Jacopo della Massanak, a jámbor laicus fraternek, ki is ekkor a Misénél szolgálván látá, hogy az átváltoztatott Ostya, miközben a pap fölmutatta, átváltozott szépséges élő eleven gyermekké, én pedig mondtam neki: Ezzel a gyermekkel szállok én ma az örök élet országába, hova ki sem mehet őnélküle». És mondván eme beszédek, frater Jacopo elenyészett és elméne az égbe, angyaloknak boldog kíséretével, és frater Giovanni megvigasztaltan maradt.

A mondott frater Jacopo, de Fallerone, szent Jakab Apostol vigiliáján halt meg július havában, a felülmondott moglianoi kolostorban; melyben az ő érdemeiért és isteni jóságaért sok csodákat mivelt. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

ÖTVENKETTEDIK FEJEZET.

Miképen mutatta meg Krisztus és adta érteni Giovanni della Vernia testvérnek a magasságos szent Háromságot és mindazokat a szent és csodálatos dolgokat, melyeket az anya szent Egyház az Istenségtől tud.

AFELÜLMONDOTT Giovanni della Vernia testvér, mivelhogy mindenestől megtagadta e világnak mulandó örömeit és vigasztalásait és Istenbe vetette minden kedvtelését és reménységét; az isteni jószág őt csodálatos vigasztalásokban és kinyilatkoztatásokban részesítette, kiváltképen Krisztus ünnepeinek idején.

Mikor is közeledék egyszer Krisztus szent Születésének ünnepe, melynek idején ő Istentől bizonyossággal várta a vigasztalást Jézus Krisztus testben való édes jövetelének általa, a szent Lélek az ő lelkét oly nagy és határtalan szerelemre gyújtotta Krisztusnak amaz irgalma iránt, melynek sugalatából megalázkodott, hogy magára vegye az embernek mivoltát, hogy valósággal úgy érezte, mintha lelke testén kívül lenne és lángolna, miképen egy tüzes kemence. És nem bírván elviselni eme tüzet, rettegett és emésztődött mindenestől és nagy fennhanggal kiáltozott; mert a szent Léleknek hatalma és szerelme oly lángoló tüzrel égette, hogy nem tudta magát megtartóztatni ama kiáltozástól. És egy

ugyanazon az úton, melyen e mérhetetlen tűznek lángja eljőve hozzá, eljőve hozzá oly erősen és bizonyossággal az ő üdvözülésének reménysége, hogy világért se hitte, ha akkora meghal vala, hogy által kellessék mennie a Purgatóriumon. És eme szerelmes tűz vagy hat holdváltozáson át égett a lelkében; jóllehet, fékezhetetlen lángolását nem érezte szünetlenül, de csakis a napnak némi óráiban.

És ezenközben és ennekutána is sok és csodálatos látogatása volt Istentől és többször elragadtatott, miképen azt látta vala ama frater, ki mindezeket először leírta. Egyebek között történt egyszer, hogy oly igen felemeltetett és elragadtatott Istenben, hogy a Teremtőben meglátott minden teremtett dolgokat, az égieket és földieket és minden tökéletességüket és helyüket és rendjüket; és akkor megismeré világosan, hogy minden teremtett dolgok magukban foglalják Teremtőjüket és hogy Isten jelen van felette és benne és körülötte minden teremtett dolgoknak. Ennekutána megismeré az egy Istent a három Személyben, és a három Személyt az egy Istenben; és azt a végetlen irgalmat, melynél fogva az Isten Fia, az Atyának parancsolatára testben eljőve; és végezetül megismeré ama látomásban, hogy nincs egyéb út, melyen a lélek Istenhez juthat és elnyerheti az örök életet, hanem csak az áldott Krisztusé, aki, mi lelkünk számára, maga az út, az igazság és az élet.¹ Amen.

ÖTVENHARMADIK FEJEZET.

Miképen esett ájulatba Giovanni della Vernia testvér miközben Misét mondott és felmulatta Krisztus testét.

A FELÜLMONDOTT moglianoi kolostorban, a mondott Giovanni testvérrel történt vala, miképen azt ama barátok, kik jelen valának elbeszélték,¹ az a csodálatos dolog, hogy mi Asszonyunk mennybemenetelének hetében, szent Lőrinc oktavájára következő első éjjelen,² minekutána a szentegyházban egyéb barátokkal elmondotta a matutinumot és oly igen megillette őt kenete az isteni malasztnak, hogy Krisztus kínszenvedései fölött elmélkedni a kertbe méne és készülni minden áhitattal a szent Miséhez, melyet ama reggelen ő volt soros mondani. És ezenképen elmélkedvén Krisztus teste átváltozásának igéi, vagyis a : *hoc est corpus meum* felett,³ és szemlélvén Krisztus végtelen irgalmát, ki is nem elégedett meg, hogy az ő drága Vére árán minket megváltson, hanem reánk hagyta, a mi lelkünk eledelül, az ő dicsőséges Testét és Vért is, ekkor szívében oly nagylángolással és édeséggel növekedék az édes Jézus szerelme, hogy lelke ily nagy gyönyörűséget tovább elviselni nem tudott és hangosan, mikéntha lelkében megittasult volna, kiáltani kezde, míg szívében szünetlenül ismételte : *hoc est corpus meum*; és míg eme beszédekét mondotta,

látni vélte az áldott Krisztust szűz Máriával és angyaloknak sokaságával.

És azonközben, hogy ily beszédeket mondott, megvilágosították a szent Lélektől, a magasságos Szentség minden mély és magas titkairól; és ennekutána mikoron megvirradt, lelkének ama lángolásában és ama félelmében és ama beszédeivel beméne a szentegyházba, hívén, hogy ki sem hallja őt. De a kóruson néminemű barátok imádkoztak, akik is mindent láttak és hallottak. És az isteni kegyelem bőségétől nem tudván magát hévségében túrtóztatni, nagy fennhangon kiáltott és így kiáltott mindaddig, míg nem eljőve a Mise mondásának órája: és ekkor méne, hogy felkészüljön és méne az oltárhoz. És kezdé a Misét, és mentől előbbre haladt, annál jobban növekedék lelkében Krisztushoz való szerelme és az áhitat ama hévsége, melynek általa adatott neki az isteni csálhatatlanságnak amaz érzése, melyet ő később nem tudott és nem birt soha szavakkal kifejezni. És rettegni kezdé, hogy ama hévsége és Istenhez való szerelme oly igen megnövekszik, hogy néki a Misét félbe kell szakítania, nagyon megzavarodék és nem tudta mitévő legyen, folytassa a Misét avagy várakozzék. De mert hasonlatos dolgok már történtek véle, és az Úr mindenkor úgy mérsékelte ama lángolást, hogy nem kelle félbeszakítania a Misét, bizakodván, hogy most is ezenképen leszen, nagy szorongásban folytatta a Misét; és eljutván mi Asszonyunk praefatiojáig,⁴ az isteni megvilágíttatás és Isten szerelmének dicsőséges édessége oly igen növekedni kezdé az ő lelkében, hogy eljutván a *qui pridie* szavaihoz,⁵ már nem igen tudta elviselni a lángolásnak szép édességét. Végezetül, jutván az

Átváltozáshoz, a szavakat félen mondá, vagyis csak annyit, hogy : *hoc est*, és semmiképen többet mondani nem tudott, de megismételte változatlanul : *hoc est*; és oka, hogy folytatni nem tudta, az volt, hogy érezte és látta Krisztus jelenlétét angyaloknak sokaságával és az ő fenségét elviselni nem bírta, és látta, hogy Krisztus nem jelenik meg a szent Ostyában, vagyis látá, hogy az Ostya nem változik át Krisztus testévé, míg az Átváltozás szavainak másik felét : a *corpus meum*-ot ki nem mondja.

És miközben ő eme félelmében vesztegelt, nem tudván előbbre jutni, a guardián és egyéb barátok és világiak is sokan, kik Misét hallgatni a szent egyházba jöttek, valamennyien az oltárhoz közeledtek és nagy rettegésben nézték frater Giovanni művelkedéseit, és közülük sokan ájtatost sírva fakadtak. Ekkor, jó nagy időnek utána, mikor is végezetül Istennek kedvére vala, frater Giovanni kimondotta nagy fennhangon a *corpus meum* félben maradt szavait; és legottan átváltozott a kenyér és a szent Ostyában megjelenék az áldott Krisztus megkoronázottan és megdicsőülten és bizonyágot tett amaz alázatról és irgalomról, melynek általa a szűz Máriától testet vőn és melynek általa, nap mint nap az áldozópap kezében, mikor az Ostyát átváltoztatja, újólá megtestesül. És frater Giovanni ekkor az elmékedésnek még magasztosabb édességébe emelkedett. És minekutána az Ostyát és a kelyhet Krisztus Vérével felmutatta, lelke testének kívülre ragadtatott és eltávolodván tőle minden testi érzés, teste hanyatt esett, és ha a guardián, ki mögötte állt, fel nem fogja őt estében, legottan a földre zuhant volna. Ekkor, a barátok és világiak, kik a szentegyházban valának,

férfiak és asszonyok mind odafutottak és a sekrestyébe vitték, miképen halottat ; mert teste kihült, miképen holt embernek teste, és kezének ujjai oly igen begörbültek, hogy alig lehetett azokat megegyenesíteni, avagy mozditani. És ezenképen feküvék ájulásban, jobban mondva elragadtatásban tertiáig ; és ez történt vala nyáridőben.

És mert hogy én, ki ezenközben jelen valék, tudni nagyon szerettem volna, Isten mit mivelt ő vele, legottan, hogy magára eszmélt, hozzá menék és kértem őt Istennek szerelmére, mondana el nékem minden dolgokat. Mert hogy nagy bizodalommal volt hozzám, rendre mindent elmondott ; és mondotta egyebek között, hogy mikoron Jézus Krisztus Testét és Vérét átváltoztatta, szíve ellágyult, mint olvasztott viasz és úgy rémlett neki, ő testében nincsen csont, olyannyira, hogy karját se tudta felemelni, sem pedig kezével az Ostyát és a Kelyhet a kereszttel jelölni nem tudta. Mondotta még, hogy minek előtte pappá lön, kinyilatkoztatta néki Isten, hogy Mise közben ájulásba esik. De mert hogy immár sok Miséket mondott és ez nem lön meg, gondolta, hogy ama kinyilatkoztatás nem Istentől való volt ; ennek dacára, talán ötven nappal nagyboldog Asszonynak ama napját megelőzően, melyen a felülmondottak történtek, ugyancsak kinyilatkoztatást vőn Istentől, hogy mindezek a jelzett dolgok nagyboldog Asszony mondott ünnepe táján fognak beteljesedni ; de annak utána nem emlékezett többé a mondott kinyilatkoztatásra. Áldott Krisztusnak dicséretére. Amen.

A NAP ÉNEKE.¹

*Magasságos, mindenható, jószágos Úr
tied a dicséret, a dicsőség és tisztelet
és minden áldás.
Csak téged illet, magasságos,
kinek nevét említeni nincs ember, aki méltó.*

*Dicsértessél, én Uram,
dicsérjenek minden teremtményeid,
kiváltképen testvérurunk a Nap,
ki a napokat számunkra megvilágítja ;
ő, a szép és nagy fényességgel ragyogó,
ki tőled hoz jelentést, magasságos.*

*Dicsérjenek, én Uram, Hold asszonytestvérünk s a csillagok,
melyeket az égben tündöklőn drága szépnek alkotál.*

*Dicsérjen, én Uram, mi testvérünk a szél,
a levegő, a felhő s a derűs és zord idő,
mellyel teremtményeidet látogatod.*

*Dicsérjen, én Uram, testvérhugunk a víz,
mely dolgos és alázatos, drága és tiszta szűz,*

*Dicsérjen, én Uram, testvérbátyánk a tűz,
mely nevedben megvilágítja az éjszakát ;
és szép, játékos, hatalmas és erős.*

Dicsérjen, én Uram, mi asszonytestvérünk az anyaföld,
mely fenntart és kormányoz,
és sokféle gyümölcsöt, színes virágokat és fűeket terem.

Dicsérjenek, én Uram,
akik megbocsájtanak a te szerelmedért
és viselik betegségek és háborúságok szenvedéseit;
boldogok ők, kik béketűréssel viselik
mert, magasságos, te koronázod meg őket.

Dicsérjen, én uram,
mi testvérünk a testi halál,
mely elől élő ember nem menekülhet.
Jaj azoknak, kik halálos bűnben halnak;
de boldogok, kik szent akaratodban mulnak el,
kiknek a második halál már nem fáj többé.

Dicsérjétek és áldjátok én Uramat,
és adjátok hálát néki és nagy alázatossággal szolgál-
játok őt.

JEGYZETEK.

«*I Fioretti*» szóval, a XII. és XIII. században, a gyűjteményes írásokat, a mai Anthológiákat nevezték.

Szent Ferenc közzétett képét, a legrégebbi idők óta, Giunta Pisanonak tulajdonítja a hagyomány, ki 1280 táján az assisi bazilica frescain dolgozott és minden valószínűség szerint még ismerte szent Ferencet és némely jámbor társát.

Jeltelen írás.

Merészség lett volna az «*I Fioretti*» lapjai elé «Bevezetést» írni. Csak kísérelje a Jeltelen írás e könyvnek, mely Amaretto Manelli barát, Luigi Manzoni közölte kodexének fordítása. Ő, a toscanai minorita barát, legrégebbi latin szövegek nyomán: «Krisztus nevével 1396-ban, május 31-én, Húsvét vigiliáján kezdette írni»; és írását bevégezte: «Csütörtöki napon, július 13-án, az 1396-ik esztendőben, XVIII. órákor, Istennek legyen tisztelet és dicsőség. Amen».

Frater Amaretto szövegét híven követte e könyv fordítója. Csupán az első fejezet fejrását vette át olyan «*I Fioretti*» kodexekből, melyek a Legendákat azokkal a szép szavakkal kezdik, melyek sok száz esztendő óta szent Ferenc szülőföldjén, az umbriai nép ajkán élnek. Amaretto barát könyvének első fejrása így hangzik: «*Szent Ferenc mester az ő Rendjének kezdetén XII társat választott, miképen választott Krisztus XII apostolt; mely apostolok egyike felakasztotta magát; és ezenképen szent Ferenc XII társának egyike ugyancsak felakasztotta magát, ki is vala Giovanni della Cappella testvér, aki magát felakasztotta.*»

Az első magyar könyv: «*Nemű írások bódog ferenczreul es tarfyról*», legrégebbi nyelvemlékeinknek: a *Halotti beszédnek* és a *Königsbergi töredéknek* ősmagyar nyelvén beszél, százados láthatatlan bujdosás után, 1851-ben Nyitrán került napvilágra. Iskolás fiúk lapdázta vele. Sok levele kiszakadt,

elveszett. Ami megmaradt, külföldre vándorolt. És az idegenből, az egykori tulajdonosáról: Ehrenfeld-kodexnek, ma Jókai-kodexnek nevezett roppant jelentőségű nyelvemléket csodálatosképen nem a hajdani gazdag Nagy-Magyarország váltotta vissza, hanem 1925-ben, önbecsülésünk bizonyágtételül, az elesett és szegény csonka Magyarország hozta haza, hogy ezentúl a nemzet Múzeumának büszke kincse legyen.

Keletkezésének ideje homályba vész, de aki frater Amaretto 1396-ban írott kodexét és a névtelen magyar Ferences barát írását összehasonlítja, az érzi, hogy a két kodex közeli időkben íródott. Mindkettő latin szöveg nyomán készült. És mert a szavak minden nemzedék számára mást jelentenek, ez esetben pedig a latin összszöveg a magyar és a távol toscánai barát számára többször együgyianzt jelentette, tehát alig kételkedhetünk, hogy a két minorita barát, bár messze országokban, de együgyianannak, vagy nagyon közeli nemzedékeknek voltak a fiai.

Ugy az olasz, mint a magyar barát írásában vannak már kihalt, vagy félig holt szavak, melyek az ő idejükben még éltek és beszéltek. E könyv fordítója törekedett egy-egy ilyen szónak felidézésével is életre kelteni a kort, melyben szent Ferenc «Kis Virágai» Magyarországon először kinyitak, melyben a *vigasság* szent jámboroknak örvendezését jelentette; a szépnek, szentnek, édesnek a «leg»-gel növelt legmagasabb foka helyett *szépségest*, *szentségest*, *édességest* mondtak, melyben a templomot: *szentegyháznak*, a pusztát: *kietlennnek*, a sziklát: *kőnek*, a katonát: *vitéznek*. az ifjút: *hősnnek* hívták; és nem alázatosan és hűségesen, de *alázatos* és *hűségest* szolgálták szent Ferenc szerzetének Reguláit.

Miképen a fordító, találjon gyönyörűséget az olvasó is ezekben a szavakban, e visszahozott régi magyar kincsekben.

Assisi Szent Ferenc kis virágai.

Első fejezet.

¹ Szent Ferenc legelső társai: Bernardo da Quintavalle, Pietro Cattani, Egidio, Sabbatino, Mario, Giovanni della Cappella, Filippo Lungo, Giovanni da San Costanzo, Barbaro, Bernardo di Vigilante de Vida, Angelo Tancredi és Silvestro voltak.

² Giovanni della Cappella, miközben szent Ferenc Egyiptomban járt, új szerzetet akart alapítani és elszakadt tőle.

³ II. Korint. XII. 2—4.

⁴ Izaiás VI. 6—7.

⁵ Exodus.

⁶ Szent János Evangylista jelképe a sas.

Második fejezet.

¹ Bernardo testvér assisibeli nemes volt, kiről Dante mondja a «Paradicsomban», hogy: első volt, ki szent Ferenc után futott és mégis hívé, hogy elkésett.

² Hajnali zsoltosma, vagy matutinum, az Officiumnak első része. I. Matutinum, II. Laudes, III. Prima. IV. Tertia. V. Sexta, VI. Nona, VII. Vesperae, VIII. Completorium.

³ Az őslégenda alapján, melyet, a hagyomány szerint, frater Lione, frater Angelo és frater Ruffino jegyeztek fel, a püspökség azidőben a S. Maria del Vescovado közelében, a ma már nem létező S. Niccolo temploma volt.

⁴ Máté XIX. 21.

⁵ Lukács IX. 3.

⁶ Máté XVI. 24.

⁷ Mindezek pedig történtek 1209-ben, április 16-án, mely naptól számít szent Ferenc Rendjének megalapítása.

⁸ E szentegyház alatt S. Damiano templomát kell érteni, melyet szent Ferenc kijavított, engedelmeskedni akarván a san damianói fészület parancsának: «Vade igitur et repara illam mihi». E roppant parancsot még meg nem értve, omladozó, régi templomokat javított, így S. Damiano, S. Pietro és a Porciuncola templomát, Assisi piacán koldulván össze a szükséges köveket.

Harmadik fejezet.

¹ Ez Egyiptomból való visszatérte után történt.

² Valószínű, hogy e hely a Subasio hegy alatti Carceri remetésege volt.

³ Szent Ferencnek ez a keménysége önmaga iránt, jellemzi az ő gyöngédségét társai iránt az elvadult korban, mikor a bosszuállás köteleességteljesítés volt.

Negyedik fejezet.

¹ *Foglalt helynek* az időben a kolostorok számára foglalt helyeket nevezték a szerzetesek.

² San Jacopo alatt, Santiago de Compostella spanyol város értendő, mely a középkorban búcsújáró hely volt. Szent Ferenc 1214-ben járt ott; Bernardo testvért pedig 1216-ban küldötte oda.

³ A hagyomány szerint Logrono városában, az Ebro partján, a Pireneusok tövében.

⁴ E hely minden valószínűség szerint a Perugia és Gubbio között fekvő farnetoi kolostor volt.

⁵ Masseo testvér, szent Ferencnek választott társa. (Lásd 10-ik fejezetben.)

⁶ Frater Elia, ki valóságban Assisiből származott, de akit a XIII. század írásai még: a cortonabelinek neveznek, 1211-ben lépett a Rendbe és 1217-ben mint tartományi főnök Siriába küldetett, honnan szent Ferencsel 1220-ban tért vissza Itáliába és a Rend generálisa lőn. — Amaretto barát, nevét váltakozva: frater Eliának és röviden: frater Lianak is írja. E könyv fordítója csak az Elia nevet használja.

⁷ Lukács. X. 8.

⁸ Az eredeti szöveg szerint: «Miért kérdezed az én neveimet, amely csodálatos». Meglepő szépségeért és mélységeért e könyv fordítója itt átvette a «Némi írások» írójának szavait, ki az angyal nevét nem csodálatos-nak, de *nevezhetetlen*-nek mondja.

Ötödik fejezet.

¹ A szöveg itt Niccolo di Guglielmo dei Pepoli egyházi jogtudósra utal, ki 1220-ban lépett be szent Ferenc Rendjébe.

² Szent Ferenc Rendjének első Reguláját, III. Innocentius pápa approbálta. A végleges Regulát, a *Regola bollatá-t* III. Honorius pápa 1223. november 29-én hagyta jóvá.

³ Azon a helyen létesült S. Maria delle Pugliole, a legelső bolognai Ferences kolostor.

Hatodik fejezet.

¹ Szent Ferenc 1226-ban, október 4-én halt meg 44 éves korában, Assisiben.

² Genesis XLVIII. 1.

³ Frater Egidio da Perugia, szent Ferencnek választott társa volt. (Lásd a 34-ik fejezetben.)

Hetedik fejezet.

¹ E negyvennapos böjtöt szent Ferenc az 1211-ik esztendő Nagyböjtjén tartotta.

² Perugiai tónak, vagyis a Lago di Trasimenonak egyik szigetén, az Isola Maggiore történtek mindezek.

³ Az Isola Maggiore kolostora 1238-ban épült.

Nyolcadik fejezet.

¹ Frater Lione, ez a kedves barát, szent Ferencnek drágalátos kis társa, iródiákja és gyóntatója, az első ferences nemzedéknek egyik legelragadóbb és legjelentősebb egyénisége volt. Mint szent János Evangylista, csüggett Mesterén és szelidségeért szent Ferenc: Isten juhocskájának nevezte: *la pecorella di Dio*. Az emberiség és e könyv maga: az «l'Fioretti», neki köszöni szent Ferenc emlékeinek és a Ferences Legenda-Körnek legszebb kis virágait. 1210-ben lépett a Rendbe és meghalt Assisiben 1271-ben.

² Az ispótály, melyre szent Ferenc utal, Assisi és a Porciuncola kolostora között volt, feleúton.

³ Galat. VI. 14.

⁴ Korint. IV. 7.

Kilencedik fejezet.

¹ Ez a fejezet, melyet frater Lione jegyzett fel, magában foglalja a krisztusi hit isteni ötvösművészeinek, szent Ferencnek egyik legszebb remekét.

² Máté, XXIII. 12.

Tizedik fejezet.

¹ A Porciuncolának nevezett hely, mely lent a síkon, Assisi alatt, akkoriban egy erdőben feküdt, a Subasio hegy

Benedictinusainak birtoka volt. Az azóta eltűnt erdőben kis kápolnát építettek a barátok és az angyalok Boldogasszonyának ajánlották, elnevezvén azt S. Maria degli Angelinak. Szent Ferenc a Rend alapításának kezdetén, e kápolna körül kunyhókat épített és első társaival megszállta a helyet. Így lett, a *beatae Mariae de Portiuncula* kápolnája köré bűvő kis kunyhókból, szent Ferenc első kolostora.

² Frater Masseo az 1211-ik év táján lett szent Ferenc követője. Testében szép, magasnövésű ember volt és férfias jellemű; ki nemes akaraterejével, büszke és uralkodásra formált lelkét az isteni szeretet tüzeben meghajlította a szent alázaira.

³ Emlékezzünk, hogy szent Ferenc egy assisibeli posztókereskedőnek volt fia és legtávolabbról sem volt nemesi származású.

Tizenegyedik fejezet.

¹ Ez út valószínűleg a Poggibonsi alatt S. Gemignano-ból jövő út, mely ma is Arezzo, Siena és Firenze felé ágazik.

² Itt különböző idők eseményei futnak össze és keltik az ellentmondás látszatát.

³ A püspök: *il vescovo Buono*, ki 1189-től 1215-ig volt Siena püspöke, nevéhez méltóan nagy jóságáról volt ismert.

Tizenharmadik fejezet.

¹ Márk. VI. 7. Luk. X. 1.

² Szent Ferenc, kortársainak leírása szerint: «kicsiny, sovány testű, kicsiny kerekfejű, hosszúkás arcú, lapos alacsony homlokú, megszokottan közepes fekete szemű, fekete hajú volt; szemöldöke egyenes, orra szabályos és finomvágású, kicsiny füle elállt, halántéka lapos volt; szava elragadó és szüntelenül lángoló, hangja lobbanékonyan édes, tiszta, csengő; fogai szorosak, egyenletesek és fehérek, ajka finom, gyéres szakállá fekete, nyaka vékony, válla egyenes, karja rövid, keze sovány, ujjai hosszúak, körmei nem kurtítottak, lábszárai egyenesek, lábai kicsinyek, bőre kényes».

³ Ezek a szavak utóbb megjelentek Dante Paradiso-jának IX-ik énekében: «*Ella con Cristo salse in su la Croce*». Fölszállott Krisztussal a keresztre...

Tizenötödik fejezet.

¹ Szent Klára, az assisibeli Scifik nemes törzséből származott és 1193-ban született Assisiben. Szent Ferencet először 1212-ben, Nagybőjt idején hallotta predikálni és szavai olyannyira elragadták, hogy szívében elhatározta, követni akarja tanításait, osztályosa akar lenni szent eszményeinek. És Virágvasárnapnak éjjelén, szent Ferencsel egyetértően, elhagyta a szülői házat és az éjszakában lement a völgybe, a Porciuncola kolostorába. Szent Ferenc a küszöbön várta és szent Klára, a S. Maria degli Angeli templomának oltára előtt, az ő kezéből vette a fátylat. Ebben az órában alapította meg szent Ferenc a *Második Rendet*, melyet az első időkben s. damiano kolostorokról: S. Damiano szegényeinek, majd később, szent Kláráról: Clarissák rendjének nevezett. Krisztus leánya, szent Ferenc ájtatos lelki palántája, dicsőséges mesterét és kedves pásztorát huszonhét évvel élte túl. Meghalt Assisiben, 1253-ban. Két évvel később IV. Alessandro pápa szentté avatta.

² Bettona, kicsiny falu Assisival szemben.

³ Mindezek pedig történtek 1221-ben.

⁴ Ágnes, szent Klárának testvérhuga, 16 nappal nénje után, az ő szavára lett szent Ferenc követője. 1219-ben, szent Ferenc Monticellibe küldte és az ottani kolostor apát-asszonya lőn. Meghalt 1263-ban Assisiben, hová őt nénje, szent Klára hívta vissza.

Tizenhatodik fejezet.

¹ (Lásd 2-ik fejezetben.)

² Szent Ferenc ekkor is Krisztus példáját követte az alázatosságban. János XIII. 1—14.

³ Angelo Tancredi, Rietiből származott, szent Ferencnek tizenkettedik társa volt.

⁴ Carmano, vagyis Cannario, Assisi és Montefalco között fekvő hely.

⁵ A *Harmadik Rendet* szent Ferenc 1221-ben alapította világiak: férfiak és nők számára és hogy az *Első Rendtől*, melyet barátoknak és a *Második Rendtől*, melyet apácáknak alapított, megkülönböztesse laicus híveinek gyülekezetét, *Harmadik Rendnek* nevezte.

⁶ Bevagno, Assisi és Montefalco között fekvő falu.

⁷ Lukács, XII. 27.

⁸ Az «I Fiorettinek» ez a halhatatlan szépségű fejezete, halhatatlan zenére ihlette a magyar Liszt Ferencet: «*Saint François d'Assise, ou la prédication aux oiseaux*» című műve, melyet az olaszok: «*La leggenda di San Francesco*»-nak neveznek, elragadó vallomása annak az egyedülálló megértésnek, mellyel Liszt Ferenc, zenéjében, minden népek számára és minden nyelvekre utólérhetetlenül lefordította az «I Fioretti» XVI-ik fejezetét.

Tizennyolcadik fejezet.

¹ A káptalant, melyre utalás történik, szent Ferenc 1221-ben hívta össze, Assisi alatt, a S. Maria degli Angeli síkján.

² Szent Domonkos, a Prédikáló barátok rendjének alapítója, a nemes Guzman-családból származott. 1170-ben Ó-Castiliában született. Meghalt 1221-ben Bolognában és IX. Gregorius pápa 1234-ben szentté avatta.

³ Ugolino bíboros, ostiai püspök, később IX. Gregorius pápa.

⁴ Perugiában akkor III. Honorius pápa tartott udvart.

Tizenkilencedik fejezet.

¹ Mindezek történtek két esztendővel szent Ferenc halála előtt.

² Ez a szenvedése közel két holdváltozáson át tartott.

³ S. Fabiano temploma, hol ma monostora van a Francis-cánusoknak.

Huszonegyedik fejezet.

¹ A középkorban Agobbionak nevezték Gubbiót.

² A XIII-ik században Umbria és Toscana sűrű erdeiben még sok farkas tanyázott. Innen veszik eredetüket a Lupara, Montelupo, Montelupone stb. helységnevek. A községek régi annaleseiben itt-ott nyoma van a jutalmaknak, melyeket akkoriban a farkasok pusztítói kaptak.

³ Szent Ferenc e szavainak helyes értelmezése szempontjából tudnunk kell, hogy abban az időben az igazságszól-

gáztatás, mint felelős teremtményekkel bánt el az állatokkal. Itélkezett felettük és a kártevő vagy veszedelmes állatokat, miként rablókat, vagy gyilkosokat, kivégeztette.

⁴ Nem régen történt, hogy Gubbio-ban, a Via del Globo nevű utcában, hol a hagyomány szerint szent Ferenc farkasát elföldelték, farkas koponyát találtak.

Huszonnegyedik fejezet.

¹ A «babiloni szultán»: valóságban Melek el Kamelt, Egyiptom szultánja volt, ki 1218-tól 1238-ig uralkodott. Szent Ferenc és hű társai 1219 nyarán keresztes vitézekkel, Anconából keltek útra Egyiptomba és 1220-ban tértek vissza.

² A szultán megtérésének történeti alapja nincs, de a XIII. század valóságnak tartotta.

Huszonötödik fejezet.

¹ A belpoklosok a középkori élet kitaszítottjai voltak. És a duecento Itáliája a szörnyű ragálytól rettegetve, iszonyú magányra kárhoztatta őket. Városokban és templomokban nem mutatkozhattak, a városfalakon kívül pusztultak el, míg szent Ferencnek csodálatos szíve, Krisztust követve, meg nem könyörült Krisztusnak e szegény betegein. [Izaiás LIII. 4—5.] Az assisi belpoklosokat abban az időben a Porciuncola klostromának közelében, S. Salvatore ispotályban ápolták.

Huszonhatodik fejezet.

¹ Borgo San Sepolcro, a Tiberina völgyének városa.

² Monte Casale, Borgo San Sepolcrotól hét mértföldnyi távolságban fekvő helység.

³ Frater Angelo, a pietramalai Tarlati grófok fia, 1213-ban lépett be szent Ferenc rendjébe.

⁴ Szent Ferenc ebben az útjában alapította a monte casalei kolostort.

⁵ Máté IX. 12—13. Márk. II. 17. Lukács V. 30—32.

⁶ János VI. 37.

⁷ Gal. III. 13. Tim. I. 15. II. 6. Tit. II. 14.

⁸ Szent Ferenc megjövendölte frater Lionenak, hogy: «Van Istennek egy szolgálja, kinek érdemeiért, ameddig él, Isten

nem engedi, hogy éhinség legyen a világon». — És szent Ferenc halálát követő esztendőben 1227-ben, nagy éhinség volt Itáliában. Szent Ferenc akkor megjelent frater Lione-nak álmában és emlékeztette őt jövődőlésére.

⁹ Időbeli tévedés. A barát tizenöt évvel megtérése után látta e látomást, tehát 1228-ban. Akkor még frater Bernardo és frater Egidio is élt.

Huszonhetedik fejezet.

¹ Egy bolognai diák, Thomaso di Spalato, ki 1222-ben augusztus 15-én hallotta szent Ferencet Bolognában prédikálni, leírta, hogy a városháza piacát zsúfolásig megszállta a nép, jóformán az egész város odatódult, hogy láthassa őt. «Legfőbb törekvése az volt, hogy a torzsalkodó polgárokat megbékéltesse egymással. Öltözete szegényes volt, alakja jelentéktelen, arca mindennapi. Beszédeinek azonban az Isten oly erőt adott, hogy sok előkelő család véres viszálykodását megszüntette. A népek oly nagy tisztességgel viselkedtek iránta, hogy boldog volt, aki köntösének szegélyét illethette, avagy ruhájából egy foszlányt téphetett magának.»

² Peregrino da Fallerone, ki az anconai Márkából származott.

³ Riccieri da Muccia, ugyancsak márkabeli ifjú diák.

⁴ A maga korában az egyházjognak nagyírú tudósa volt.

⁵ Ez volt szent Ferencnek halálát megelőző utolsó betegsége.

Huszonnyolcadik fejezet.

¹ Ürfelmutatás pillanata.

Huszonkilencedik fejezet.

¹ Ruffino testvér, a Scifiek előkelő nemes családjából származott és szent Klárának rokona volt. 1210-ben lett szent Ferenc követője, meghalt Assisiban 1270-ben.

² Ezekiel XI. 19. XXXV. 26.

³ Frater Ruffino Carceri remeteségébe tért meg.

Harmincegyedik fejezet.

- ¹ János X. 14. 27.
- ² Lásd 19-ik fejezetet.
- ³ Lásd 38-ik fejezetet.
- ⁴ Lásd 1-ső fejezetet.
- ⁵ Lásd 23-ik fejezetet.

Harminckettedik fejezet.

- ¹ Lásd 4-ik és 10-ik fejezetet.
- ² Lásd 51-ik fejezetet.

Harmincharmadik fejezet.

- ¹ IX. Gregorius pápa, ki 1228-ban szent Ferencnek szentté-
avatása alkalmából tartózkodott Assisiben.
- ² Ortolana asszony, szent Klárának édesanyja, nagy-
jám-borságú volt és követte leányait szent Ferenc *Második
Rendjébe*, a Clarrissák san damiano-i kolostorába.

Harmincnyolcadik fejezet.

- ¹ Szent Lajos, Franciaország királya, IX-ik e néven, nagy
híve és pártfogója volt a Ferences rendnek. 1215-ben szület-
ett, 1270-ben halt meg. VIII. Bonifacius Pápa 1297-ben
avatta szentté. A történelem nem tud itáliai zarándok-
útjáról.
- ² Frater Egidio életének utolsó éveiben csakugyan Pe-
ugia közelében, a monteripidoi kolostorban lakott.

Harmincötödik fejezet.

- ¹ Mindezek pedig történtek 1252-ben, karácsony éjsza-
káján.

Harminchetedik fejezet.

- ¹ Némely adat szerint e gazdag és illetudó nemes Guido
Vagnotelli da Cortona volt.
- ² Máté V. 45.

Harmincnolcadik fejezet.

¹ Szent Ferencnek frater Eliáról nyert kinyilatkoztatása a bekövetkezett eseményekben és azok történeti adataiban nyert bizonyosságot.

² Máté XVIII. 12—13. Lukács XV. 4—5.

³ E Federigo király maga a híres és lángeszű II. Frigyes, a Hohenstaufi, Barbarossa Frigyes unokája, német császár, Szicília királya, kit IX. Gregorius Pápa minden híveivel együtt egyházi átokkal sújtott.

⁴ Elia testvér apostasiáját történeti okmányok igazolják.

Harminckilencedik fejezet.

¹ Páduai szent Antal, kit azért hívnak e néven, mert Padua közelében, Arcellában élte le utolsó napjait és ott halt meg 1231-ben, 1195-ben Lissabonban született Atyja Martino de Bulhan, anyja Maria Teresa Tavera volt. Tizenöt éves korában az Ágostonosok kanonok-rendjének lett tagja; 1220-ban lépett be szent Ferenc Rendjébe. Vértanuságra vágyott és ezért, mint missionárius, Maroccoba indult. De súlyos betegség visszatérésre kényszerítette és egy nagy tengeri vihar partra vetette őt Sziciliában. Ettől kezdve jóformán mindig Itáliában maradt. Az assisibeli nagy káptalanon 1221-ben jelen volt. Predikálva járta be Itáliát, sok csodákat tett és historaiailag bizonyíthatóan IX. Gregorius pápai udvarában is prédikált.

² Apostolok cselekedetei II. 4.

³ Páduai szent Antal Portugalliából származott. Hispania felemlítése itt, mint az iberiai félsziget összefoglalása történik.

Negyvenedik fejezet.

¹ Numeri XXII. 21—30.

² Arimino, Rimininek középkori neve.

³ A Marecchia folyó.

⁴ Genesis I. 22.

⁵ Jónás II. 1—11.

⁶ Máté XVII. 24—27.

⁷ Máté XV. 33—39. Lukács XXIV. 42—43.

Negyvenegyedik fejezet.

¹ Simone testvér Assisiban született, 1226-ban, szent Ferenc halálának esztendejében lépett a Rendbe; meghalt 1250-ben.

² Amaretto barát szövege azt mondja: «soha sem tanulta meg a *grammaticát*». Grammatica abban az időben a latin nyelvet jelentette, vagyis az Anyaszentegyház nyelvét.

³ Frater Jacopo da Massáról a 48-ik fejezet beszél.

⁴ San Severino, az anconai Márka helysége.

⁵ A fermo-i tartományi őrség, *«la custodia di Fermo»* az anconai Márka rendtartományához tartozott. A márkabeli Ferences tartománynak hét custodiája volt és a fermo-i custodiának: tizenkilenc kolostora.

Negyvenkettedik fejezet.

¹ Frater Lucidoról, az öregebből, kevés adat maradt fenn. A zelátorokkal, a Rendnek azzal a csoportjával tartott, mely a regulák szigorubb betartásáért harcolt. Tudjuk, hogy 1232-ben halt meg.

² Frater Bentivoglia meghalt 1288-ban, karácsony ünnepén.

³ Trave Bonanti, ma Ponte della Trave, a camerinoi custodiához tartozott.

⁴ Frater Pietro di Monticelli meghalt az 1304-ik esztendő táján.

⁵ Corrado da Offrida barát 1241-ben született, Ascoli Piceno mellett, meghalt 1306-ban. A Rendbe 1256-ban lépett és a Regulák szigorú betartásáért küzdők táborában nagy szeretetnek és megbecsülésnek örvendett.

⁶ Lukács II. 25—35.

⁷ Sirolo, Anconától délre fekszik, az Adria partján.

Negyvennegyedik fejezet.

¹ János XIII. 23.

Negyvenötödik fejezet.

¹ Frater Giovanni, Penna San Giovanniból származott, Macerata és Ascoli közéből, a köztudat szerint meghalt 1274-ben.

² S. Stefano falu, Penna S. Giovanni közelében, a Tenna folyó partján fekszik.

³ Giovanni dalia Penna 1219-ben, a porciuncolabeli nagy káptalan után, a Provenceba való küldetésén kívül, azt a megbízást is kapta, hogy a német tartományokat bejárja.

⁴ Ugolino barát, ki e fejezetek írójának nevezi magát, Monte Giorgio-ban született, nem tudni mikor és a XIV. század elején halt meg.

⁵ Frater Matteo da Monte Rubbiano életéről keveset tudnak a Ferencesek krónikásai. A Regula szigorú betartásáért harcolt. Születési helye Monte Rubbiano, az Ascoli Piceno tartományban van, Fernotól délre.

Negyvenhatodik fejezet.

¹ Umile barától csak annyit tud a Ferencesek története hogy — meghalt; 1234-ben.

² Pacifico barátot némely hagyomány a «*rex versuum*» költőjének tartja, kit Szent Ferenc térített meg.

³ Soffiano, Ascoli Piceno területén fekszik, Sarnanótól mintegy hét kilométernyi távolságban.

Negyvenhetedik fejezet.

¹ Az a minorita barát, boldog Liberatus de Lauro volt, kit, mikor csontjait átvitték Brunforteba, san Liberatonak neveztek el. A legenda szerint boldog Liberatus a brunfortei urak családjából származott.

² A lyctarium: *lattuario*, a középkornak kedves orvossága volt, melyet különböző illatos fűvekből és gyümölcsökből készítettek, színében és ízében olyan volt, mint a méz. A középkori Magyarországon is ismerték, és a *lattuariot*: lyctariumnak nevezték: «azzonyok maria nag sereggel el juue az rectoriumban es egy ezeust kalandhnal lyctariumot ad vala mynden apachanak». (Példák könyve. Nyelvemléktár.)

Negyvennyolcadik fejezet.

¹ Ez a fejezet a Ferences eszménynek történelmi szimbóluma. Így látták azt a szent Ferenc halála után élő Ferences nemzedékek kimagasló egyéniségei.

² Frater Jacopo, a fermo custodiából, Massa Germanából származott. Meghalt 1260-ban.

³ Boldog Giovanni di Parma testvér, 1247-től 1257-ig volt a Ferencesek rendfőnöke. Híve volt a zelátoroknak, kikhez a Regula szigorú betartásáért harcoló tiszta, erőslelkű szent barátok tartoztak. Lemondása után eretnekséggel vádolták. És nagy ellenfele, kit az ő ajánlatára választottak a Rend főnökévé: szent Bonaventura, börtönre vettette. Ottoboni Fiesco cardinálisnak, a későbbi V. Hadrianus pápának közbenjárására szabadult ki börtönéből. Ájtatos életét a grecciói klastromban fejezte be 1289-ben.

⁴ Frater Matteo, a Márka tartományi főnöke, minden valószínűség szerint azonos azzal a frater Matteo da Montoneval, ki 1248 táján volt tartományi főnök.

⁵ Ez a tragicumtól súlyos mondat arra az időre utal, mikor Giovanni di Parma, a Ferences-rend nagy viharában, megvádoltan elvonult.

⁶ Szent Bonaventura, az Egyház nagy tudósa: *a doctor seraphicus*, 1221-ben született Bagnoreában. A narbonnei nagy káptalan meghagyásából, ő írta meg szent Ferenc hivatalos életrajzát, kit még személyesen ismert. A Ferenceseknek nyolcadik rendfőnöke volt. 1273-ban X. Gregorius pápa adta neki a bibornoki kalapot. Meghalt Lyonban, 1274-ben. 1482-ben, IV. Sixtus pápa szentté avatta.

⁷ Szent Bonaventura testvért, kinek mértékletes és bölcs tervei méltóak voltak az ő nagy lelkéhez, keményen ítéli meg e fejezet írója. Dante, ki már élt, mikor még frater Bonaventura élt, halála után megszólaltatja őt a *Paradicsom XII.*-ik énekében

«... ne' grandi offici
sempre posposi la sinistra cura».

Negyvenkilencedik fejezet.

¹ Boldog Giovanni testvér, ki némelyek szerint a fermo Elisei nemes családból származott, Fermoban született 1259-ben és 1322-ben halt meg a Vernia szent hegyén, hol élete utolsó éveit töltötte.

² Tizenhárom éves korában lépett be a fermo kanonokokhoz és 1272-ben ment át a Ferencesek rendjébe.

³ Az itt következő 23 sor hiánvzik frater Amaretto kódexából; a fordító, az «I Fioretti» firenzei kéziratának kiadása nyomán (Verona 1718) e hiányzó részt a szövegbe iktatta.

⁴ Lukács VII. 37–38. János XII. 3.

⁵ Vernia hegyén, boldog Giovanni testvér kápolnájában, még ma is mutatják a zárándokoknak a helyet, melyen révületében frater Giovanni Krisztust látta.

Ötvennegyedik fejezet.

¹ Jacopo testvér a brunfortei urak nemes családjából származott. 1290 táján halt meg.

² Mogliano Macerata közelében fekszik.

³ IV. Zsoltár, 9. vers.

Ötvenkettedik fejezet.

¹ János XIV. 6.

Ötvenharmadik fejezet.

¹ A barátok között, kik a történeteknek szemtanúi voltak, jelen volt az a barát is, ki ezt a fejezetet leírta.

² Tehát augusztus 17-ikéről 18-ikára virradó éjszakán.

³ *Hoc est corpus meum*: Ez az én testem,

⁴ Miasszonyunk felajánlási imádsága. A *Praefatio in missis beatae Mariae*-t a Szűz Mária ünnepein és azoknak octávián olvassák vagy éneklik.

⁵ A *Qui pridie*-t a miséző pap közvetlenül az átváltozás előtt mondja.

A Nap Éneke.

¹ A «*Cantico del Sole di san Francesco d'Assisi*», szent Ferencnek csodálatos éneke, melyet hanyatló életének utolsó-előtti nyarán 1225-ben, szent Klára san damianói klostromában teremtett. Váratlanul állt fel az asztal mellől és kitágult, ragyogó szemekkel, mozdulatlan, megnyult arccal, végtelenül elhalványulva kezdette mondani az ő tiszta, szép, lángoló hangján: «*Laudato sie, mi Signore...*» Ekkor született meg a Cantico idöket túlélő szépsége, melyet, a Cantico del Sole nagy tanítványa, Dante Alighieri szerint, szent Ferenc, a lángész jegyével jelölten hagyott örökl minden századok dicsőségére.

TARTALOM.

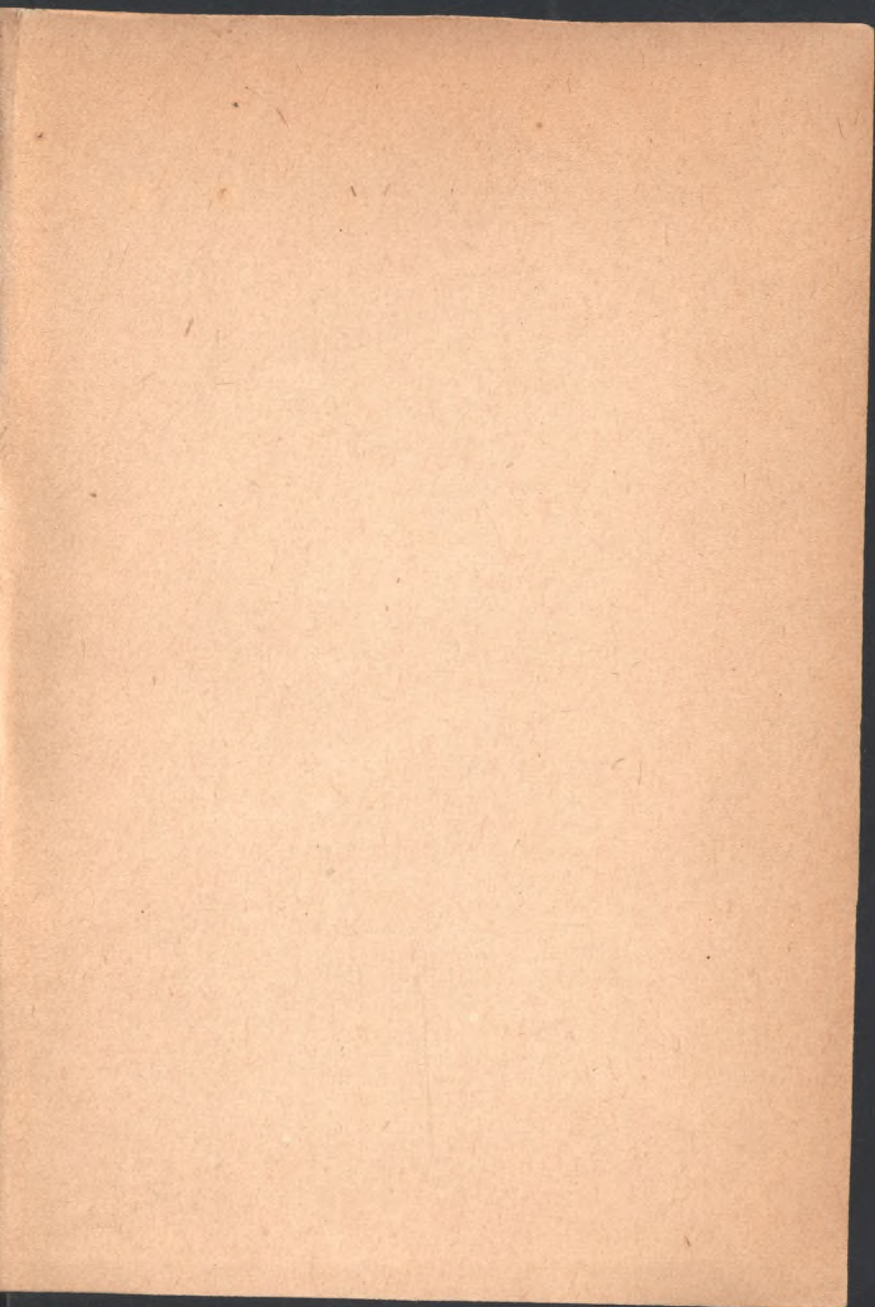
	Lapszám
<i>Jeltelen írás.</i>	5
<i>Assisi Szent Ferenc Kis Virágai:</i>	
<i>Első fejezet:</i> A mi Urunknak, a megfeszített Jézus Krisztusnak és az ő Anyjának, szűz Máriának nevében. E könyvben foglaltatnak bizonyos kis virágai és csodái és ájtatos példái Krisztus dicsőséges Szegénykéjének, szent Ferenc mesternek és némely jámbor társának, Jézus Krisztus dicséretire. Amen	11
<i>Második fejezet:</i> Bernardo da Quintavalle testvérről, szent Ferenc első társáról.....	13
<i>Harmadik fejezet:</i> Miképen tépelődött szent Ferenc, mikor is Bernardo testvért szólítván, az néki nem felelt	18
<i>Negyedik fejezet:</i> Miképen ment vala Santo Jacopoba szent Ferenc, egy beteg szolgálatára hagyván Bernardo testvért; és tőle eljövén Bernardo testvér, miképen méne el az Angyal, hogy beszélne Elia testvérrrel, ki is az Angyalt meghallgatni nem akarta és ezt később megbánta	22
<i>Ötödik fejezet:</i> Elméne Bernardo testvér Bolognába, hogy ott a Rendnek helyet foglaljon	28
<i>Hatodik fejezet:</i> Bernardo testvér szent Ferencnek halála után helytartóvá, vagyis a Rendnek fejévé lön	31
<i>Hetedik fejezet:</i> Miképen bőjtölt szent Ferenc negyven napon át és nem evett egyebet, hanem csak fél kenyeret	34
<i>Nyolcadik fejezet:</i> Miképen oktatta ki szent Ferenc Lione testvért a tökéletes örvendezésről	36
<i>Kilencedik fejezet:</i> Tanítá szent Ferenc Lione testvért, miképen feleljen hajnali zsoltoszmán, és Lione	

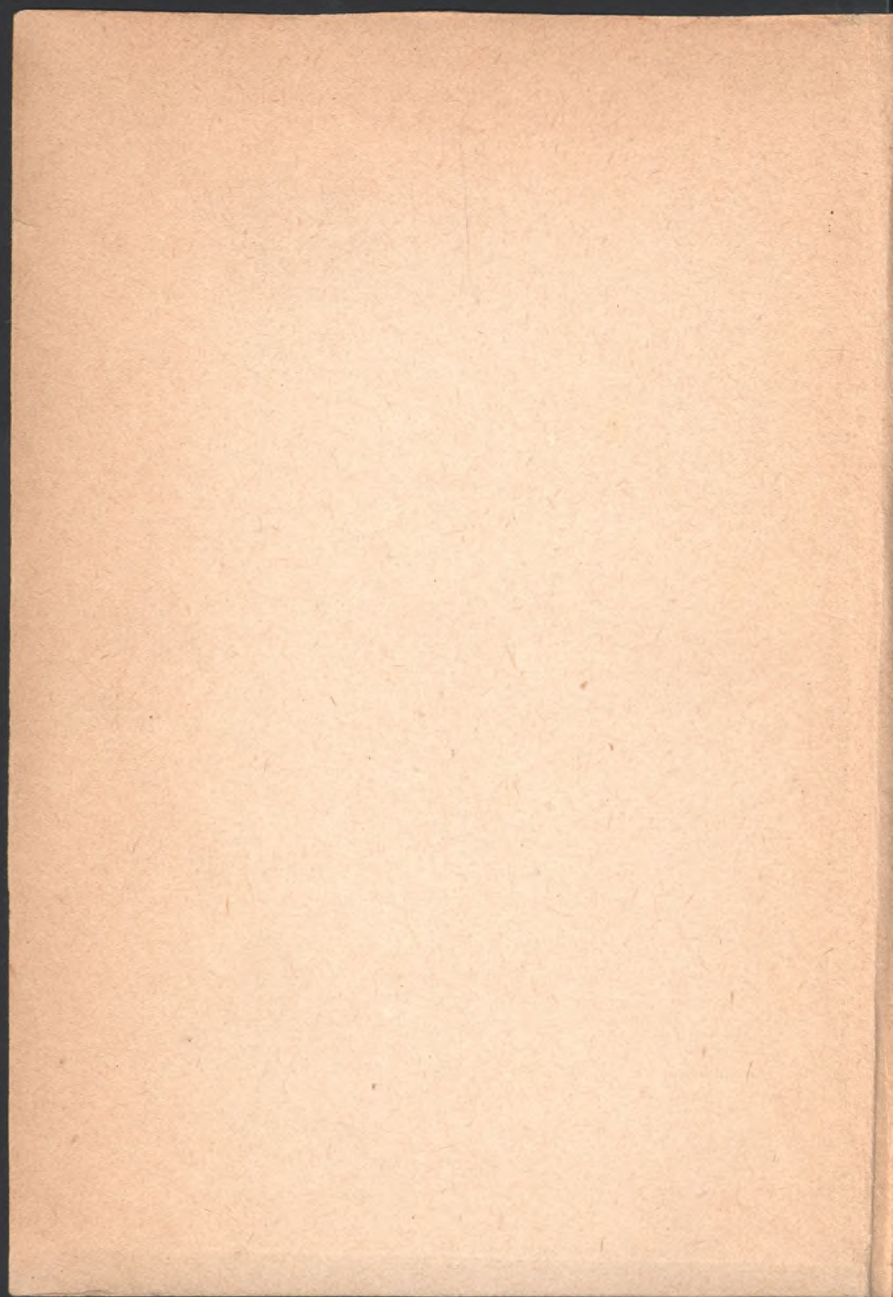
testvér mindég az ellenkezőjét mondotta annak, mit néki szent Ferenc tanított	40
<i>Tizedik fejezet:</i> Kérdezé Masseo testvér szent Ferenc-től, miért követi őt az egész világ és miért kívánják őt látni mindenek	43
<i>Tizenegyedik fejezet:</i> Eljutván egy keresztúthoz szent Ferenc és Masseo testvér, szent Ferenc meghagyta Masseo testvérnek, hogy körben forogjon, minek-utána Sienába mentek, hol szent Ferenc temérdek jámbor cselekedetet művelt	45
<i>Tizenkettedik fejezet:</i> Miképen ruházta szent Ferenc Masseo testvérré a konyhai tennivalókat és a kapu őrzését és az alamizsna osztását	48
<i>Tizenharmadik fejezet:</i> Miképen küldé ki szent Ferenc az ő társait sok felé, hogy prédikáljanak, míg ő és Masseo testvér más felé indultak, hol is koldulták vala a kenyeret és tették azt valamely forrás mellett egy kőnek lapjára	50
<i>Tizennegyedik fejezet:</i> Miképen beszéltek vala szent Ferenc és az ő társai Istenről, és közöttük megjelenék Krisztus	55
<i>Tizenötödik fejezet:</i> Szent Klára elméne santa Maria degli Angeli klostromába, hogy szent Ferenczel étkezzék, amikor is úgy látszék, miként ha ama hely mindenestől tűzbe borult volna	57
<i>Tizenhatodik fejezet:</i> Miképen kért tanácsot szent Ferenc szent Klárától és Silvestro barátától, hogy mi lenne jobb, ha ő csak imádkoznék, avagy némelykor prédikálna is	60
<i>Tizenhetedik fejezet:</i> Egy ifjú barátocska tudni akarván, mit mivel szent Ferenc éjnek éjszakáján kinn az erdőn, lopva utána méne és látta őt Krisztussal beszélni	65
<i>Tizennyolcadik fejezet:</i> Szent Ferenc az ő életében egy nagy káptalant tartott, hol ötezernél több barát gyűlt össze, akiknek prédikált	67
<i>Tizenkilencedik fejezet:</i> Méne szent Ferenc Rietibe, hogy szemét gyógyíttatná, és lakván házában egy	

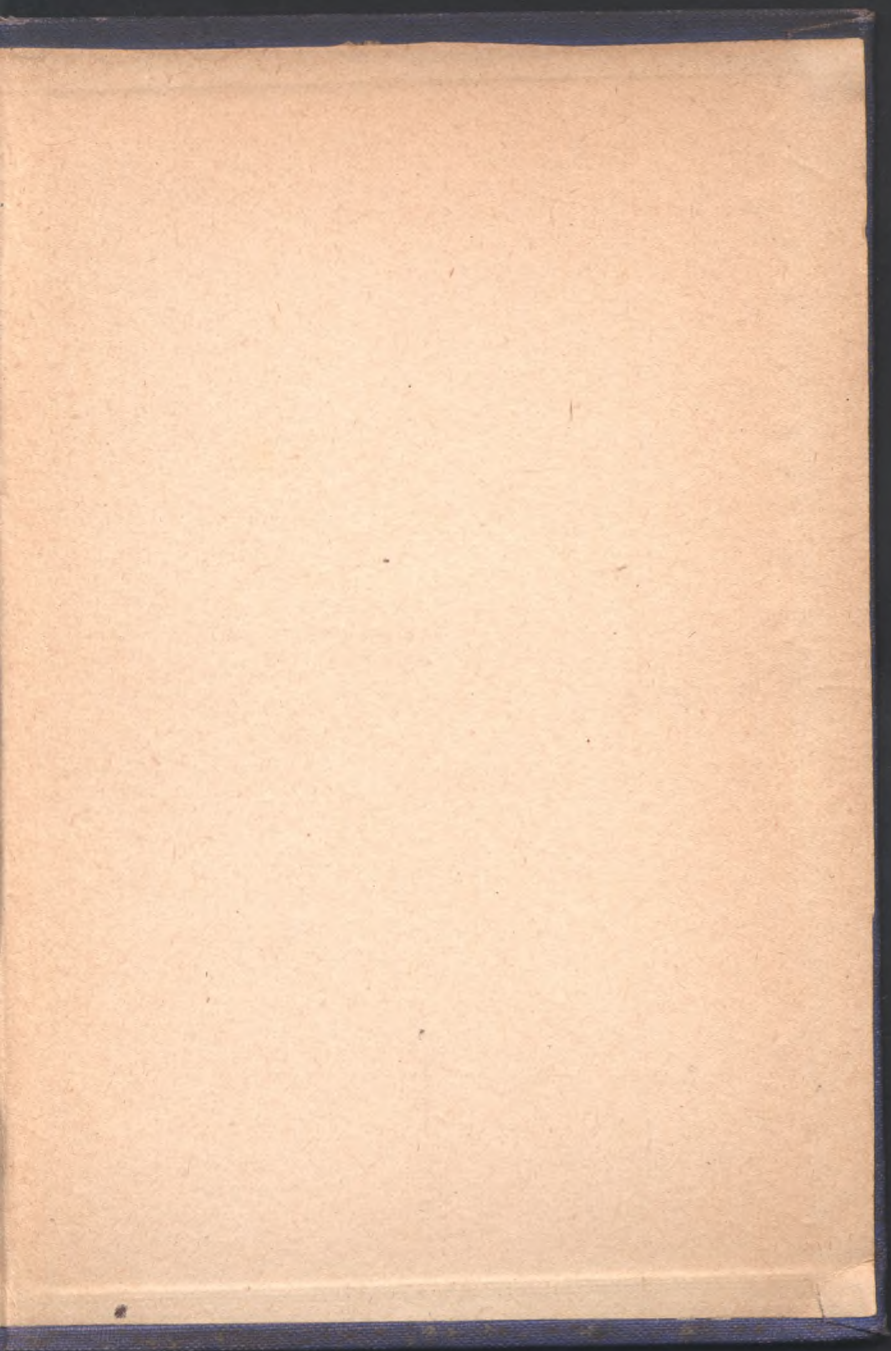
<p>papnak, a népek, kik jövének, leszakgatták mind a szőlőt a pap szőlőhegyén, ki is, ennek dacára több bort szüretelt, mint annakelőtte</p> <p><i>Huszdik fejezet:</i> Amaz ifjú barátról, ki a kámzsától megirtóztatva, eltökélte magában, hogy kilép a Szerzetből</p> <p><i>Huszonegyedik fejezet:</i> Miképen térítette meg szent Ferenc a szörnnyű aggobiói farkast</p> <p><i>Huszonkettedik fejezet:</i> Miképen szelidítette meg szent Ferenc a gerlicéket, melyek néki adattak</p> <p><i>Huszonharmadik fejezet:</i> Látván szent Ferenc, hogy az ördög beméne valamely baráthoz, előszólította ama barátot és bűnének miatta adván néki penitenciát, meggyógyította őt</p> <p><i>Huszonnegyedik fejezet:</i> Méne szent Ferenc tengeren túlra, hogy a Szultánnak és a Saracénusoknak a keresztény hitet prédikálja</p> <p><i>Huszonötödik fejezet:</i> Miképen gyógyította meg szent Ferenc egy belpoklosnak testét, lelkét</p> <p><i>Huszonhatodik fejezet:</i> Miképen tértek meg három latrok és lettek szent Ferencnek atyafiai és miképen látott egyikük csodálatos látomást</p> <p><i>Huszonhetedik fejezet:</i> Mikoron szent Ferenc Bolognában prédikált, sokan megtértek a bűnbánatra és ugyancsak megtért vala akkoron két szent életű diák</p> <p><i>Huszonnyolcadik fejezet:</i> Miképen ragadtatott Bernardo da Quintavalle testvér szent révületbe hajnaltól nonáig</p> <p><i>Huszonkilencedik fejezet:</i> Ruffino testvérnek Krisztus képében megjelent az ördög, mondván neki, hogy az elkárhozandók közül való</p> <p><i>Harmincadik fejezet:</i> Szent Ferenc és Ruffino testvér prédikáltak vala mezitelenül Assisiben</p> <p><i>Harmincegyedik fejezet:</i> Szent Ferenc ismerte titkos erőnyeit és bűneit minden társának, miképen bizonyoságot tön Ruffino testvérről és Elia testvérről</p> <p><i>Harmínckettedik fejezet:</i> Miképen nyerte el Masseo testvér áldott Krisztustól a tökéletes alázatosságot.</p>	<p>72</p> <p>76</p> <p>79</p> <p>84</p> <p>86</p> <p>88</p> <p>92</p> <p>96</p> <p>106</p> <p>109</p> <p>111</p> <p>115</p> <p>118</p> <p>120</p>
--	---

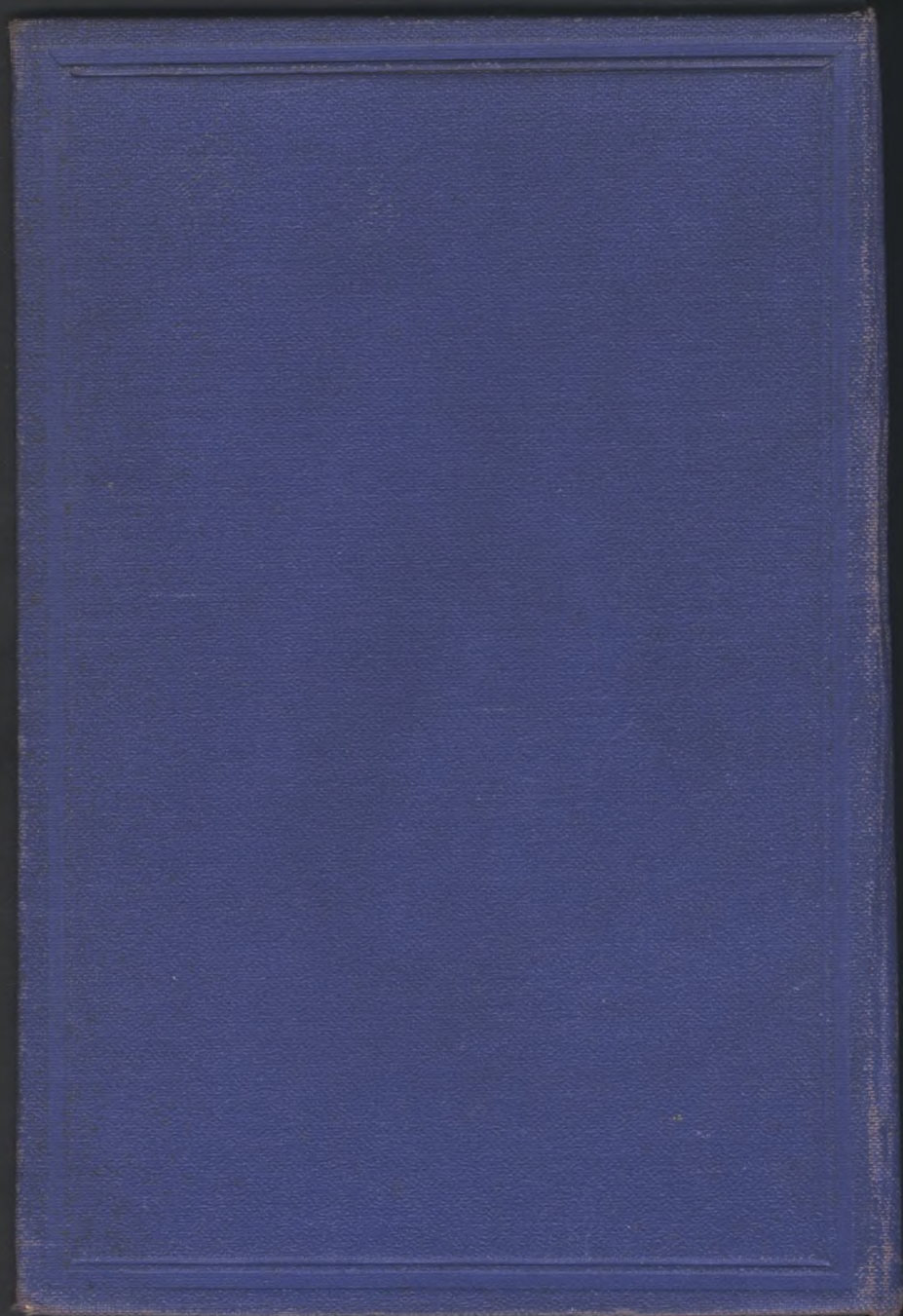
<i>Harmincharmadik fejezet:</i> Szent Klára a Pápának parancsolatjából megáldotta az asztalra tett kenyéret, mely áldástól mindegyik kenyéren legottan megjelent a Keresztnek jegye	122
<i>Harmincnegyedik fejezet:</i> Miképen méne látogatóba szent Lajos, Franciaország királya Egidio testvérehez és miképen értették meg egymást anélkül, hogy egymással beszéltek volna	124
<i>Harmincötödik fejezet:</i> Szent Klára betegségében az úr Jézus Krisztus Születése éjjelén zsolozsmára a szentegyházba vitetett és látá és hallá a barátok ájtatos ünneplését. Mindez pedig történt vala Istennek kegyelméből	126
<i>Harminchatodik fejezet:</i> Egy látomásról, melyet látott Lione testvér és arról, miképen magyarázta azt meg neki szent Ferenc	128
<i>Harminchetedik fejezet:</i> Miképen tért meg szent Ferenchez egy gazdag és illemtudó nemes és miképen állt be a Szerzetbe	130
<i>Harmincnyolcadik fejezet:</i> Miképen ismerte meg az ő lelkében szent Ferenc, hogy Elia testvér kárhozatra vagyon ítélve és el kell hagynia a Rendet, és Istenhez imádkozott érette	133
<i>Harminckilencedik fejezet:</i> Páduabeli szent Antal, a Pápának és a cardinalisoknak színe előtt, csodálatosan prédikált a Consistoriumban	136
<i>Negyvenedik fejezet:</i> Miképen prédikált páduai szent Antal minorita barát Ariminoban, a tenger halainak, amely halak öt csodálatosan hallgatták	138
<i>Negyvenegyedik fejezet:</i> Assisibeli Simone testvérenek nagy jámborságáról	141
<i>Negyvenkettedik fejezet:</i> Sok szent barátokról és sok csodákról, melyeket miveltek	145
<i>Negyvenharmadik fejezet:</i> Miképen térített meg Corrado testvér egy ifjú barátot, ki háborgatta vala az egész kolostort	149
<i>Negyvennegyedik fejezet:</i> Megjelenék Pietro testvérenek boldog szűz Mária Krisztusnak Anyja és szent	

János Evengyelista és Szent Ferenc. És mondták néki, hármójuk közül melyikük érzett nagyobb fájdalmat Krisztus kinszenvedésének miatta, miképen ő azt tudni kívánta	152
<i>Negyvenötödik fejezet:</i> Kinyilatkoztatta Isten Giovanni della Penna barátának, hogy nagy vándorlása leszén és ennek utána meglátja őt; mire is ő bemenvén a Szerzetbe, sokáig élt ott nagy jámborságban.	154
<i>Negyvenhatodik fejezet:</i> Frater Pacifico látta ő egytestvérének, frater Umilenek, lelkét égbe menni	160
<i>Negyvenhetedik fejezet:</i> Eljőve szűz Mária egy beteg baráthoz és hozott néki lyctariummal telített három szelencét	162
<i>Negyvennyolcadik fejezet:</i> Miképen látta látomásban Jacopo della Massa testvér egy aranyfán mind a világ minorita barátait és megismeré az ő erényeiket és bűneiket, együttesen és külön-külön	165
<i>Negyvenkilencedik fejezet:</i> Miképen tért meg Giovanni della Vernia testvér és miképen látogatta őt Krisztus nap, mint nap szerelmetesen	170
<i>Ötvenedik fejezet:</i> Misét mondván Giovanni della Vernia testvér Mindszentek után való napon, sok lelket látott mennybe menni... ..	176
<i>Ötvenegyedik fejezet:</i> Mikoron Jacopo de Fallerone testvér beteg volt, őt Giovanni della Vernia testvér Istennek ajánlá és csodálatosan meghallgattaték	177
<i>Ötvenkettedik fejezet:</i> Miképen mutatta meg Krisztus és adta érteni Giovanni della Vernia testvérnek a magasságos szent Háromságot és mindazokat a szent és csodálatos dolgokat, melyeket az anya szent Egyház az Istenségtől tud	180
<i>Ötvenharmadik fejezet:</i> Miképen esett ájulatba Giovanni della Vernia testvér, miközben Misét mondott és felmutatta Krisztus testét	182
<i>A Nap Éneke.</i> — Il Cantico del Sole... ..	186
<i>Jegyzetek</i>	188

ASSISI
SENT
FERNAND
VIS
VIRAGAI